

3.....	תואר ראשון
4.....	קורסים שנתיים וסמסטר א'
5.....	אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים
17.....	אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית
25.....	אפריקה והשואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים
32.....	אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית (Local and Global Political Ecology)
37.....	דימיון העתיד וכסף
42.....	החברה בישראל
49.....	החברה הפלסטינית הערבית בישראל: בין לאומיות לאזרחות
57.....	הפוליטיקה של הפורנוגרפיה
62.....	הפוליטיקה של הקפיטליזם - ישראל במבט היסטורי והשוואתי
76.....	זיכרון, היסטוריה ומורשת בחיי היומיום
84.....	ילודה, ילדות והורות
91.....	יסודות הסוציולוגיה
96.....	מבוא לאנתרופולוגיה
102.....	מגדר ופוליטיקה: היבטים סוציולוגיים של השתתפות, ייצוג ונראות
109.....	"מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל" - סמינר מחקר שנתי
117.....	"מראה שחורה במציאות האמיתית" (או: כשצ'אט GPT בוחר את שם הקורס): סוגיות נבחרות באנתרופולוגיה דיגיטלית
124.....	ניהול קריירה בעולם משתנה - פרקטיקום לסטודנטים לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
130.....	סוגיות סוציולוגיות בחקר משפחות
139.....	פושעים, שוטרים ותרבות פופולרית: סוציולוגיה תרבותית של ענישה
145.....	שבטים, מגזרים ושסעים: החברה בישראל בראי המספרים (מהדורה זמנית)
155.....	שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה
165.....	מבוא לשיטות מחקר איכותניות
173.....	תודעה וחברה
180.....	תיאוריות אנתרופולוגיות (תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמנו)
189.....	תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות
193.....	תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות
200.....	תרבות ארגונית
208.....	סמסטר ב'
209.....	יוון: בין מזרח למערב, בין עבר להווה
214.....	כלכלה, פוליטיקה ומדינה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 2 }

219.....	כתיבה אקדמית
229.....	כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
235.....	מבוא לניתוח חברתי של המדע והטכנולוגיה (STS): קורונה, למשל
240.....	מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו
246.....	נצרות, אסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי
253.....	פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי
259.....	"קאובוי של שושנים": מבטים אנתרופולוגים וסוציולוגיים על גברים וגברויות בישראל
265.....	Commemorating Shoah and Genocide: Comparative Social Perspectives (in English)
275.....	תואר שני
277.....	קורסים שנתיים וסמסטר א'
278.....	ארבע אחרי הצהריים: פנאי בישראל
283.....	ייעוץ ארגוני בארגונים גלובליים
286.....	יסודות, שיטות ותאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה: קורס השלמה למ.א.
292.....	מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי
299.....	משטרים רגשיים במעבר
306.....	סמינר קדם תזה
311.....	סמינר תזה
316.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית
324.....	שיטות כמותיות מ.א.
330.....	תיאוריות ארגוניות
342.....	תיאוריות של חברה
350.....	סמסטר ב'
351.....	אנתרופולוגיה של מין ומיניות
357.....	רשתות חברתיות וארגונים
363.....	תיאוריות של תרבות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 3 }

תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 4 }

קורסים שנתיים וסמסטר א'

אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

חדר 374, בניין 72, rafig@bgu.ac.il

יום ג' 13-14, או בכל יום בזום (בתיאום מראש). אפשר לקיים פגישה פרונטאלית מועד אחר

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אוכל הוא מוצר חברתי מובהק. ייצור מוצרי מזון, חלוקתם, הפצתם וצריכתם הן פעולות חברתיות כלכליות ותרבותיות רחבות-היקף ורבות השפעה. אוכל מייצג ומכונן זהויות אישיות, חברתיות, אתניות, דתיות, לאומיות, מעמדיות ומגדריות והוא אף עומד בבסיס היחסים החברתיים-כלכליים ובקשר שבין האדם לסביבה. בקורס זה נלמד באופן מקיף אודות הגישות השונות למחקר העוסק בקשר שבין אוכל וחברה – הן מפרספקטיבה אנתרופולוגית והן מפרספקטיבה סוציולוגית - ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות תזונתיות וקולינריות. נדון במשמעויות המטריאליות והסימבוליות, התרבותיות והסביבתיות של אוכל, אכילה וייצור מזון. נלמד לזהות את הזירה הקולינרית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן חברתי מורכב. נראה כיצד מה שאנחנו אוכלים/ומבשלים/ות קשור לסוגיות אנתרופולוגיות יסודיות (כמו חיים ומוות, טוהרה וטומאה וטקסים), אך נראה גם כיצד אוכל קשור בקשר הדוק לתהליכים חברתיים מקומיים וגלובליים ולסוגיות של צדק חברתי וסביבתי. נדון בהקשרים שונים, מגוונים ובני-זמננו של היחס שבין אוכל לחברה: תזונה ובריאות; אוכל, מגדר ומיניות; אוכל ומדע; הפוליטיקה של המזון; אוכל ותנועות חברתיות; אוכל ורגשות; אוכל, מדיה ותרבות פופולארית (לרבות, אוכל ורשתות חברתיות), אוכל, תזונה ו-AI; פודטק, חלבונים אלטרנטיביים ובשר מתורבת ועוד ועוד. הסטודנטים והסטודנטיות יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה, נכיר חוקרים/ות מובילות בתחום במסגרת הרצאות אורח. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אמפירי או עיוני עצמאית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 6 }

(מנקודת מבט סוציולוגית ו/או אנתרופולוגית, על פי בחירת הסטודנטים/ים ובהתייעצות עם המרצה). לקראת כתיבת העבודה הסטודנטים יתבקשו להגיש הצעת מחקר ולהציג אותה בכיתה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה ומבוא לאנתרופולוגיה.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס משמש הכנה לסמינרים בשנה ג'. הקורס אמור לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" ולסייע לסטודנטים/יות שיבחרו בלימודי המשך מתקדמים בתואר השני. בנוסף, הקורס מסייע להבנת ההיבטים החברתיים של אוכל, חקלאות, תזונה וייצור מזון ויתרום למי שמעוניין/נת להשתלב בתחומים אלה בתום לימודי התואר הראשון, מעבר לאקדמיה, בעולם התעסוקה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, פרזנטציה ועמידה מול קהל, יישום שיטות מחקר אתנוגרפיות ועיוניות.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 7 }

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הכולל לסמסטר א' ו-10% מהציון הכולל לסמסטר ב').
הרמה והאיכות של השתתפות הסטודנטים/יות בשיעור חשובה מאוד. נוכחות פעילה במפגשים תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, להגברת העניין, והעלאת מגוון דעות ונקודות מבט.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הכולל לסמסטר א')
הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם לכל פרטי הקריאה של אותו השבוע.

הצגת נושא מחקר במפגש האחרון (10% מהציון הכולל של סמסטר א') + הצגת עבודת המחקר בסמסטר ב' וניהול דיון על עבודת המחקר (30% מהציון הכולל של סמסטר ב')
הסטודנטים/יות יתבקשו להציג את נושא המחקר שבחרו בפני כל הכיתה בשיעור המסכם בהרצאה קצרה. הצגת נושא המחקר מהווה הזדמנות להתנסות בהצגה קצרה של שאלות המחקר ונושא העבודה, לקבל פידבק משאר משתתפי/ות הקורס ורעיונות להמשך. ניסיון העבר מלמד כי – פרזנטציה מוצלחת של הצעת המחקר מעוררת בקרב שאר הסטודנטים/יות שאלות ורעיונות המסייעים מאוד בהכנת העבודה המסכמת. אורך הפרזנטציה לא יעלה על 5 דקות. ניתן להשתמש במצגת פאור פוינט קצרה.

הצעת מחקר (4 עמודים. ההצעה תוגש במהלך תקופת המבחנים) (50% מהציון הכולל לסמסטר א').
הסטודנטים/יות יבחרו כל סוגייה/תופעה חברתית הקשורה לאוכל, אכילה, ייצור, שיווק ו/או צריכת מזון אותה ירצו לנתח ולפתח לעבודה אתנוגרפית מקיפה במהלך סמסטר ב' (ניתן לבצע את העבודה בזוגות או ביחידים). במהלך סמסטר א' יש להגיש הצעת מחקר מפורטת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 8 }

עבודת מחקר אמפירית/עיונית מסכמת (עד 8 עמודים - 60%). עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי ו/או סוציולוגי (בשיטות מחקר אתנוגרפיות ו/או עיוניות) על אודות הסוגיה שהוצגה בהצעת המחקר.

העבודה תהייה ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים ותיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. הנחיות כלליות: 1. מרבית הנקודות יינתנו לתוכן העבודה, אך תהייה התייחסות משמעותית גם לסגנון הכתיבה ולניסוח הטיעונים.

2. על מחברי/ות העבודה להפגין יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים (הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות, ניסוח תיזה [טענה] ברורה, קוהרנטיות בין חלקי העבודה).

3. יכולת חיבור בין ממצאים אמפיריים לבין מסגרות תאורטיות. העבודה תכלול שער, אבסטרקט, מבוא תיאורטי, תיאור אמפירי של הנושא הנבחר, ניתוח, סיכום, ביבליוגרפיה.

היקף העבודה 8 עמודים לכל היותר (לא כולל שער, אבסטרקט, תוכן עניינים ורשימה ביבליוגרפית).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 9 }

פרטי המפגשים:

** שינויים והתאמות מינוריות ייעשו עד לתחילת הסמסטר **

סמסטר א'

שבוע 1 : אוכל וחברה – מבוא

שעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
קריאת רשות:

גרוסגליק, רפי. 2017. אוכל וחברה – גישות תיאורטיות. מתוך: אוכל אורגני בישראל:
התנגדות, היטמעות ותרבות גלובלית. תל אביב: רסלינג. עמ' 24-27.

שבוע 2: אוכל, סדר חברתי ומשמעות

Fischler, Claude. 1988. Food, Self and Identity. Social Science Information,
27(2): 275-292.

לוי-שטראוס, קלוד. 2005 [1964]. מיתולוגיות, חלק ג': מוצא נימוסי השולחן. תרגום: יותם
ראובני. תל אביב: נמרוד, עמ' 364-352.

שבוע 3: אוכל - היבטים כלכליים-מבניים

מרקס, קרל. 1867 [2011] הקפיטאל, כרך ראשון: פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק ראשון,
הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38) סעיף 3 (עמ' 39-40); סעיף 4 האופי הפטישיסטי של
הסחורות (עמ' 58-69). הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום.

Mintz, S. 1985. Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History.
Chapter 5: Eating and Being. Oxford: Penguin Books. pp.187-214

שבוע 4: מאכלים אסורים: תרבות, מבנה חברתי או סביבה?

דגלס, מרי. 2004 [1966]. "התועבות שבספר ויקרא". בתוך: טוהר וסכנה: ניתוח של המושגים
זיהום וטאבו. תרגמה: יעל סלע. תל-אביב: רסלינג, עמ' 81-67.

הריס, מרווין. 1987. פרות קדושות וחזירים משוקצים: חידות של מזון ותרבות. תרגמה: ציפי
בורסוק. גבעתיים: מסדה, "החזיר המשוקץ", עמ' 71-54.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

שבוע 5: אוכל וכלכלה פוליטית - היבטים אתנוגרפיים מקומיים וגלובליים
Errington, Frederick and Deborah Gewertz. 2008. Pacific Island Gastrologies:
Following the Flaps Journal of the Royal Anthropological Institute 14(3): 590-
608 .

קריאת רשות:

Lind, David, and Elizabeth Barham. 2004. The social life of the tortilla: Food,
cultural politics, and contested commodification. Agriculture and Human Values
21(1): 47-60 .

שבוע 6: מערכות האוכל המתועש: מקדונלדיזציה
Ritzer, George, 2010. An Introduction to McDonaldization. in: Ritzer, G. (Ed.)
McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press,
pp. 3-26 .

רם, אורי. 2003. "ה - M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה
וביקורת 23: 179-212 .

קריאת רשות:

Yan, Yunxiang, 2008. On Hamburgers and Social Space: Consuming
McDonald in Beijing. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik (eds.), Food
and Culture: A Reader, second edition. New York: Routledge, pp. 500-522.

שבוע 7 : אוכל וזהות – לאומיות
Appadurai, Arjun. 1988. How to make a national cuisine: cookbooks in
contemporary India. Comparative studies in society and history, 30 (1), 3-24.

אביאלי, ניר. 2012. "על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי",
סוציולוגיה ישראלית יד 1, עמ' 83-109 .

קריאת רשות:

DeSoucey, Michaela. 2010. Gastronationalism: Food Traditions and
Authenticity Politics in the European Union. American Sociological Review
75(3): 432-455.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 11 }

שבוע 8: מטבח בישראל – היבטים אתנוגרפיים – הרצאת אורח/ת
פרטים נוספים יימסרו בהמשך

שבוע 9: אוכל וזהות – מעמד
בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה
מדעית: גדי אלגזי.
קריאת רשות (2 טקסטים):

Kaplan, Dana. 2013. Food and Class Distinction at Israeli Weddings: New
Middle Class Omnivores and the 'Simple Taste'. *Food, Culture & Society* 16
(2): 245-264.

Johnston, Josée, and Shyon Baumann. 2007. Democracy versus distinction: A
study of omnivorousness in gourmet food writing. *American Journal of
Sociology* 113.1: 165-204.

שבוע 10: אוכל וזהות – מגדר

Rodney, Alexandra, Sarah Cappeliez, Merin Oleschuk, and Josée Johnston.
2017. The Online Domestic Goddess: An analysis of Food Blog
Femininities. *Food, Culture & Society* 20(4): 685-707.

Cairns, Kate, and Josée Johnston. 2015. Choosing health: Embodied
neoliberalism, postfeminism, and the "do-diet". *Theory and Society* 44(2): 153-
175.

קריאת רשות:

Holtzman, Jon. 2018. The weakness of sweetness: Masculinity and
confectionary in Japan. *Food, Culture & Society*, 21(3), 280-295.

שבוע 11: אוכל וזהות – אתניות ואתנו-לאומיות:

Heldke, Lisa. 2008. Let's Cook Thai: Recipes for Colonialism," in Carole Counihan and Penny Van Esterik (eds.), Food and Culture: A Reader, second edition. New York: Routledge. pp. 327-341.

Hirsch, Dafna. 2011. Hummus is best when it is Fresh and made by Arabs: The Gourmetization of Hummus in Israel and the Return of the Repressed Arab. American Ethnologist 38(4): 617-630.

שבוע 12: אוכל, מדע וטכנולוגיה

Paxson, Heather. 2008. Post-pasteurian cultures: The Microbiopolitics of Raw-milk Cheese in the United States. Cultural anthropology 23(1): 15-47.

Kotliar, Dan. & Grosplik, Rafi. 2023. On the Contesting Conceptualisation of the Human Body: Between 'Homo-Microbis' and 'Homo-Algorithmicus'. Body & Society, 1357034X231151855.

שבוע 13: הצגת הצעות מחקר

סמסטר ב'

שבוע 1: אוכל, דתיות וחילוניות

Guzmen-Carmeli, Shlomo. 2020. Eating the Bubbe: Culinary encounters between secular and haredi jews in Bnei Brak. Food and Foodways 28.2: 69-90.

שבוע 2: אתנוגרפיה של ייצור מזון וחקלאות – הרצאת אורח/ת

פרטי קריאה יימסרו בהמשך

שבוע 3: תנועות אוכל ואכילה אלטרנטיבית

רפי גרוסגליק. 2016. "אזרחות-צרכנות? אוכל אורגני ותרבות גלובלית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 17(2): 93-115.

שבוע 4: טבעונות ופוליטיקה

Weiss, Erica. 2016. 'There are no chickens in suicide vests': the decoupling of human rights and animal rights in Israel. Journal of the Royal Anthropological Institute, 22(3), 688-706.

שבוע 5: טבעונות וזהות

Markowitz, Fran, and Nir Avieli. 2020. Food for the body and soul: Veganism, Righteous Male Bodies, and Culinary Redemption in the Kingdom of Yah. Ethnography . 1466138120910183.

שבוע 6: אותנטיות – הרצאת אורח/ת

גרוסגליק, רפי, ורם אורי, 2015. "אותנטי, ספידי והיברידי: ייצוגי האוכל הסיני והגלובליזציה התרבותית בישראל". מגמות נ(1): 200-226.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 14 }

שבוע 7: אוכל, חקלאות ואדמה
אריאל הנדל ודניאל מונטרסקו. 2019. בעקבות הגביע הקדוש: יינות ילידיים, מדע והפוליטיקה
הקולוניאלית של זהות מקומית. סוציולוגיה ישראלית, 2, עמ' 107-135.
Groslik, Rafi., Handel, Ariel., & Monterescu, Daniel. 2021. Soil, territory, land:
The spatial politics of settler organic farming in the West Bank,
Israel/Palestine. *Environment and Planning D: Society and Space*, 39(5), 906-
924.

שבוע 8: אוכל, תיירות וכוח - הרצאת אורח/ת
Amram, Azri. 2019. Digesting the Massacre: Food Tours in Palestinian Towns
in Israel. *Gastronomica*, 19(4), 60-73.

שבוע 9: אוכל, טלוויזיה ותרבות פופולארית
Groslik, Rafi, and Julia Lerner. 2020. Gastro-emotivism: How MasterChef
Israel produces therapeutic collective belongings. *European Journal of Cultural
Studies* . 1367549420902801.

קריאת רשות:
Laura, Grindstaff, and Rafi Groslik. (In Press). Agon and Apron: Hybridizing
Gender by "Sportifying" Cooking in MasterChef USA." *American Journal of
Cultural Sociology*.

שבוע 10: אוכל ורשתות חברתיות
TBD --
Contois Emily J. H. and Kish Zenia. 2022. *Food Instagram: Identity, Influence
& Negotiation*. Urbana, Chicago: University of Illinois Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 15 }

שבוע 11: טעם ואלגוריתמים

TBD

שבוע 12 : פודטק, חלבונים אלטרנטיביים ובשר מתורבת

TBD

שבוע 13 – שבוע 14 - פרזנטציות: עבודה מסכמת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 16 }

רשימות קריאה:

ראו פירוט במפגשים השבועיים

אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר יוליה לרנר

חדר 362 בנין 72, julialer@bgu.ac.il

שלישי 16-17 בתאום

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות הנוגעות לכינון תרבותי-פוליטי של הסובייקט – תפישת העצמי, פנימיות האדם, אישיות וזאת דרך התעמקות בהקשר התרבותי הרוסי. המבט של הדיסציפלינה האנתרופולוגית ישמש את הקורס לבחינה של הדימוי היציב (סטריוטיפ חיצוני או סגנון תרבותי מובחן ומטופח) של הדרך הרוסית התרבותית לאהוב, לדבר, לעבוד, לחנך ילדים, לזכור ולהנציח (ועוד).

נמפה את מושגי "הנשמה" כפי שהם מעוגנים בשפה, ביחסים עם פרקטיקות תקשורת, נברר יחסים של הנשמה עם אידיאולוגיה, עם מוסר, עם תפישות של שכל'ידע, עם גוף (כולל מגדר ומיניות). נלמד על הפרקטיקות היומיומיות האלה כפי שהן מעוצבות על ידי הקשר היסטורי פוליטי. עיקר ההתבוננות שלנו בנפש הרוסית תהיה על המאה העשרים עם הגעתו לשיאו של הפרוייקט המודרני לבניית האדם החדש, מימוש בגרסה הסובייטית וקצת אחריו, זאת עם הצעות הן לספרות הרוסית של המאה התשע עשרה והן לתקופה הפוסט-סובייטית של היום. בדיון על ההווה נפנה למופעים של הרוסיות כפי שהיא מתהווה היום בישראל במפגש עם תרבות הישראלית.

במטרה לעשות זאת במהלך שני הסמסטרים נפנה גם ללמידה של לרקע התרבותי ההיסטורי הרוסי ולאירועים פוליטיים שעיצבו את התודעה הקולקטיבית התרבותית הרוסית – המונרכיה הרוסית, הריבוד החברתי ברוסיה, הקולוניאליזם הרוסי, הדת האורתודוקסית הנוצרית, המקום של שכבת המשכילים והספרות הרוסית, המהפכה וכינון התרבות הסובייטית, המלחמה הפטריוטית הגדולה והתפרקותה של ברית המועצות. נקשור את התובנות ההיסטוריות

וההשוואתיות למתרחש ברוסיה פוסט-סובייטית ולמומנטום הנוכחי האלים בה שרויה הנפש הרוסית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה ומבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יתרום להכנה של הסטודנטים לסמינרים המחקריים של שנה ג' על ידי הכלים לניתוח של חומרים אמפיריים. בנוסף, הקורס יספק פרספקטיבה השוואתית בין תרבותית בניתוח סוציולוגי אנתרופולוגי אשר חשובה לקורס תיאוריות וכן לבחירת ההתמחות בלימודים לתואר שני.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- הקורס מהווה רקע חשוב לכול המתעניינים במעשה הפסיכולוגי במחקר ובפרקטיקה ומספק הבנה של יחסיות תרבותית של תפישות לגבי עולמו הפנימי של הפרט. המופעים של "הנפש הרוסית" אל מול סגנונות תרבותיים אחרים המוכרים לנו (וקודם כול המודל הישראלי) ישמשו את הבנה ותיאורטית שלנו לגבי האופן בו תפישת העצמי מכוננת על ידי מערכת תרבותית, דתית, אידיאולוגית, דיון ביחסי הפרט-קולקטיב והגבולות המשתנים של הפרטיות.

- הקורס יקנה כלים לניתוח של חומרים אמפיריים עכשוויים והיסטוריים

- הקורס יעמיק הבנה של הסטודנטים את תהליכים סוציו-היסטוריים הנחוצים להבנה של ההתרחשויות במציאות התרבותית פוליטית העכשווית

אופן ההוראה:

שיעור: הרצאה ודיון

רוב השיעורים בסמסטר א' של הקורס יתקיימו בצורה מקוונת

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 19 }

הקורס ישלב בנוסף לקריאה בספרות מחקרית גם צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים מלאים, וכן קטעים מספרות יפה (כלומר, לא אקדמית) לעבודה עצמית של הסטודנטים. - במסטר ב' מתוכננת עבודה משותפת עם קבוצה של סטודנטים הלומדים באוניברסיטה בסנט-פטרבורג (HSE), מפגשים אלה יתקיימו באנגלית ויכולים לדרוש חריגה מהלוח"ז הרגיל של הקורס. שיעורים אלה ייערכו בצורה מקוונת.

מטלות הקורס:

הקורס בנוי על רפלקסיה על המפגש עם מופעים של תרבות אחר, על חלופי דעות ומחשבות בין הסטודנטים לבין עצמם ועם המרצה. לכן נדרשת השתתפות פעילה של הסטודנטים בשיעורים ובפעילות המוצעת במהלך הקורס והיא תזכה להערכה של 0 עד 10 נקודות מהציון הסופי. היא תתבסס בין היתר על הערכה עצמית של הסטודנטית.

הכנת התייחסות לחומר הקורס (קריאה, צפייה או חומר נלווה לקורס) במהלך השיעור עד 5 נקודות מהציון הסופי (לבד או בזוג). המטלה מעודדת את הסטודנטים להתנסות בהצגה של החומר החדש בעל פה, ניסוח התייחסות וביקורת ביחס אליו תוך יצירת רלוונטיות לעולם החיים המוכר להם, והיא בוחנת כישורים אלה.

5-6 "פוסטים בפורום": לאורך הקורס הסטודנטים יכתבו התייחסויות קצרות (עד 350 מילה) לסוגיות הנלמדות לקראת או אחרי השיעור. התייחסויות אלה משמשות להכנת הדיון בכיתה או סיום הדיון ומאפשרות לסטודנטים לנסח מחשבות והתייחסות אישית לנושא הנלמד. ההשתתפות ראויות בפורום כיתתי מקוון תזכה את התלמידים במספר נקודות לזכות (בהתאם למספר המשימות במהלך הסמסטר) עד 60 נקודות מהציון המלא (היעדרות והעדר השתתפות תפחית בהתאם) (בזוגות).

השתתפות בסיוור\מפגש (מחוץ משעות הרגילות של השיעור). 5 נקודות מהציון הסופי

מטלה סופית עד 20 נקודות מהציון הסופי (עד 800 מילה, בזוגות או יחידים)
המטלה תהיה מבוססת על חומרי הקורס ולא תדרוש הרחבת קריאה או ביצוע מחקר. מטרתה היא ליישם את ידע, צורת החשיבה והטקסטים של הקורס לניתוח של מופע אמפירי של נפש קולקטיבית לאומית, תרבותית, דתית דרך אירוע של מדיה, יצירה קולנועית או ספרותית ועוד

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 21 }

פרטי המפגשים:

"נפש" - "רוסיה" - "אנתרופולוגיה": מבוא לקורס ומושגים עיקריים
גלגוליה של הנפש בהיסטוריה של המאה ה-20 ברוסיה
נשמה דתית רוסית, ונשמה לאומית רוסית, נפש במהפכה
רוסיה ופסיכולוגיה, פסיכולוגיה ברוסיה, אידיאולוגיה ומשטר בראי הנפש
קפיטליזם רגשי וסוציאליזם רגשי

רשימות קריאה:

רשימה קריאה והצפייה מורחבת

מבואות וספרים לקרוא מתוכם בדרך

- סרט "הנשמות הקרות" על השחקן שמפקיד את נשמתו במחסן Cold Souls <https://www.imdb.com/title/tt1127877/>
- מיטל שפירא, "שישה צעדים לאושר: מפגש עם הפסיכולוג הנערץ של הקהילה הרוסית בישראל (מיכאיל לבקובסקי). עיתון הארץ 2018.
- Berdiaev N. The Soul of Russia.
- Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in Russian culture by M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books .
- Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. Ethos 30 (4): 401-432.
- Dale Pesmen, 2000. Russia and Soul: an Exploration, Cornell University Press.
- Wierzbicka, Anna. 1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for Ethnopsychology and Cultural History". American Anthropologist 91:41-58
- Kharhordin, Oleg. 1999. The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating Animal". In Global Modernities, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage .
- Etkind, Alexander M. 1996. "Psychological Culture". Pp. 99-125 in Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness, ed. By D.N. Shalin. Boulder: Westview Press.
- Shlapentokh, V. 1989. Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia. NY: Oxford Univ. Press ;
- Shlapentokh, V. 1984. Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice. New York: Praeger.

דפוס ביטוי העצמי והקולקטיבי

- לרנר יוליה וקלאודיה זבנביץ'. 2016. "שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תוכנית ריאליטי בטלויזיה פוסט-סובייטית". בתוך מעבר לקליניקה: שיח פסיכולוגי בתרבות העכשווית.
- Ries, N. (1997). *Russian Talk: Culture and Conversation during Perestroika*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- תחרות בישול מאסטרשף ישראל ומאמר ניתוח על ביטויים רגשיים ובישול כמסע לגילוי העצמי (לינקים באתר הקורס)
- Grosz R. and J. Lerner. 2020. "Gastro-emotivism: How MasterChef Israel Produced Produces Therapeutic Collective Belongings". *European Journal for Cultural Studies*.
- סרט "נחיה עד יום שני", 1968.
- Svetlana Stephenson, 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. *Journal of Applied Social Theory*. Vol 1, No 3 (2021), 112 – 133.
- כתריאל תמר. 1999. "שיחות נפש' באתוס הישראלי". עמודים 171-190 בתוך ספרה מילות מפתח: דפוס תרבות ותקשורת בישראל, תל-אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן.
- סרט על פי המחזה של יהושע סובול ליל העשרים
<https://www.youtube.com/watch?v=F1aqLs-eFXg>
- הלבק, יוכן, 1997. 'עיצוב הנפש הסטליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני'. זמנים 59, 101-87.
- עיצוב הגוף הנשמה והגוף
- Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge .
- The Factory of Gestures: Body Language in Film by Oksana Bulgakowa.
Potemkin Press 2008
(סרט פרוייקט דוקומנטרי על עיצוב הגוף הסובייטי)
זיכרון אישי וקולקטיבי

- Leykin, I. 2015. Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. Ethos 43(2): 135-164.
- Anna Prashizky and Larissa Remennick. 2021. Ethnic trauma in migration: FSU-born Israeli women's narratives in an online support group. Ethnicities

נשמה דתית ופסיכולוגית

- רב לייטמן על הנשמה

<http://www.kab.co.il/kabbalah/%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%AA-523-%D7%9E%D7%94%D7%99-%D7%A0%D7%A9%D7%9E%D7%94>

- Lerner J. 2019. "Saving the Post-Soviet Soul: Religion as Therapy in the Narratives of Russian-speaking Migrant Women". Pp. 74-91 in Assembling Therapeutic: Cultures, Politics and Materiality. Edited by Salmenniemi, S., Nurmi, J., Perheentupa I. and Bergroth, H. London: Routledge.
- Tucker, J. 2002. New Age Religion and the cult of the Self. Society 39:2,

אפריקה והשואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים

קורס שנתי

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il 0524711904

ימי שני בין 11:00-12:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במהלך מלחמת העולם השנייה יבשת אפריקה נשלטה על ידי מעצמות קולוניאליות שונות. ברחבי אפריקה הצפונית ייבאו הכוחות הקולוניאליים האיטלקיים, הגרמנים והצרפתים (וישי) את מדיניות הרדיפה הנאצית שהובילה לשואת יהודי צפון אפריקה; מדינות באפריקה הדרומית והמערבית, וביניהן רודזיה, קונגו ודרום אפריקה, הפכו למקום מפלט עבור פליטים יהודים שנמלטו מאירופה, בעוד שמדינות כמו קניה ומאוריציוס שימשו יעד לכליאתם. אם כן, במהלך המלחמה, וביתר שאת בתקופה שלאחר המלחמה, נוצרו חיבורים בין הקולוניאליזם באפריקה בתולדות רצח העם היהודי, ואלה תרמו לעיצוב תהליכי דה-קולוניזציה ביבשת. תהליכים אלה הולידו קשרים בין השואה לאירועי רצח עם ואלימות המונית באפריקה. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים לתהליכים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים המחברים בין יבשת אפריקה לבין ההיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה.

הנוכחות בקורס היא חובה

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

עשוי לשרת קורסים עתידיים אודות יבשת אפריקה, זיכרון קולקטיבי וחקר השואה ורצח עם

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס קורס זה יחשפו הסטודנטים/יות לקשרים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים שבין יבשת אפריקה להיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה כמו גם לפוטנציאל הגלום בהצטלבויות וקשרים אלה בתהליכי הנצחה, פיוס וחינוך בחברות שונות ביבשת האפריקה בימינו. הסטודנטים ילמדו תיאורים ביקורתיות, השוואתיות לחקר רצח עם

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 27 }

מטלות הקורס:

מטלת אמצע

תאריך הגשה- ייקבע לקראת סוף סמסטר א' בתיאום עם הסטודנטים
משקל בציון - 30%
המטלה תבחן יכולות ניתוח מקורות ראשוניים בראי התיאוריות שנלמדו

מבחן בית

תאריך הגשה- יקבע על ידי האוניברסיטה בסוף סמסטר ב
משקל בציון - 70%

פרטי המפגשים:

סמסטר א':

***לאורך כל הסמסטר הראשון נעסוק במקורות ראשוניים נבחרים מתוך ספר המקורות –
Boum, Aomar and Abrevaya Stein, Sarah, eds. Wartime North Africa: A
Documentary History, 1934-1950, (Stanford: Stanford University Press, 2022) .

1. 16/10/23 שיעור מבוא – אפריקה והשואה בין היסטוריה לזיכרון

חובה:

Kissi, E. (2019). "Africans and Nazism," in: Africans and the Holocaust: Perceptions and Responses of Colonized and Sovereign Peoples. Routledge.
Omer Bartov. (2018). "Recentering the Holocaust (Again)," in: Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein (eds.) The Holocaust and North Africa, (207-213). Stanford: Stanford University Press .

2. 23.10.23 התפתחות האאוגניקה בדרום-מערב אפריקה

צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC)

<https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע ובירוקרטיה," יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ
המאוחד.

רשות:

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

3. 31/10/23 שואת יהודי צפון אפריקה: בין איטליה הפשיסטית למשטר וישי הצרפתי
צפייה בסרט: סרט: שאלה של זמן: מטריפולי לברגן-בלזן, הסיפור שלא סופר על יהודי צפון

אפריקה תחת עול הנאצים

<https://he-movie-discovery-com.ezproxy.bgu.ac.il/movie/qot-tripoli-bergen-belzen-he/932>

חובה:

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to The Holocaust and North Africa, (1-16). Stanford: Stanford University Press .

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94.

4. 6/11/23 שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של לוב

חובה:

שלמה אברמוביץ'. (2020). היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב, הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65.

רשות:

Nava T. Barazani. (2021). "Hide-and-Seek: The Tale of Three Girls in the Giado Concentration Camp in Libya (1942-1943)," in: No Small Matter: Features of Jewish Childhood. Edited by: Anat Helman, Oxford University Press .

אברמסקי-בליי עירית, השפעת מלחמת העולם השנייה על יחסי יהודים-ערבים בלוב ובתוניסיה, חלק א', שורשים במזרח, ג', 1991, עמ' 27-233.

5. 13/11/23 שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של מרוקו

חובה:

Mohammed Kenbib. (2014). "Moroccan Jews and the Vichy regime, 1940–42," The Journal of North African Studies, 19:4, 540-553.

Susan Gilson Miller. "Filling a historical parenthesis: an introduction to 'Morocco from World War II to Independence'," The Journal of North African Studies 19(4): 2014, 461-474.

6. 20/11/23 לחיות תחת הכיבוש הנאצי באפריקה- המקרה של יהדות תוניסיה

חובה:

Silverman, Julian. "Jewish Communities in Tunisia during WWII: Impacts of Intergenerational Trauma on Coexistence," International Journal of Diversity in Organization, Communities & Nations, 9 (6): 2010, 201-209.

Peterson Terrence. "The 'Jewish Question' and the 'Italian Peril': Vichy, Italy, and the Jews of Tunisia, 1940–2." *Journal of Contemporary History*. 2015;50(2):234-258 .

רשות:

Mark W. Willis. "Not liberation, but destruction: war damage in Tunisia in the Second World War, 1942–43," *The Journal of North African Studies* 20(2): 2015, 187-203.

7. 27/11/23 משטר וישי והקולוניות במערב אפריקה

חובה:

Ruth Ginio. "Vichy Rule in French West Africa: Prelude to Decolonization?" *French Colonial History* 4: 2003, 205-226.

Martin Thomas. "The Vichy Government and French Colonial Prisoners of War, 1940-1944," *French Historical Studies*, 25 (4): 2002, pp. 657-692.

8. 4/12/23 פליטים יהודים באפריקה – המקרה של הגירוש למאוריציוס

חובה:

Mikel Arieli, R. (2022). "The Jewish Question in the British Colonial Imagination: The Case of the Deportation to Mauritius (1940–1945)," *Jewish Social Studies* רוברט פולפוט. (2020, 15 באוגוסט). "אבודים במאוריציוס, זמן ישראל." <https://www.zman.co.il/137378/>

רשות:

Ronit Frenkel & Kirk B. Sides (2016) *Exile in Mauritius: colonial violence and Indian Ocean archives*, *Critical Arts*, 30:2, 282-294, DOI: 10.1080/02560046.2016.1187793

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 31 }

רשימות קריאה:

אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית (Local and Global Political Ecology)

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

Prof. Yaakov Garb

ygarb@bgu.ac.il. 0547-560-667

By arrangement on Tuesdays/Wednesdays, or by Zoom

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

Political ecology is an interdisciplinary field that underscore the political dimensions of environmental issues and change. Building on strands within the social sciences and anthropology, and then a series of landmark works over the last 30-40 years, it offers a perspective, a theoretical and methodological approach, to examine socio-environmental systems as a unified whole, emphasizing the political--i.e. power relations and the uneven distribution of costs and benefits associated with environmental discourses, practices, and policies. The course intends to familiarize you with the background to political ecology, and some of its central concepts and tools, so that you will be in a position to engage in this type of work should they choose.

The course sets the scene for a political-ecological perspective by briefly sketching the interlocking crises that characterize the current environmental situation, and some of the a-political framings and responses to these, which ignore or mystify their key dynamics. We then examine the prehistory and early emergence of political-ecological thought: its roots in early social thought, and some of the watershed work that founded the modern field. This is not simply an exercise in intellectual history of the field, but to take from these exemplary

works approaches and concepts that remain relevant for today. Finally, we get take a slice through the breadth and texture of the now very large body of contemporary political ecology through focusing on one environmental domain (waste), two methods (discourse analysis and multi-sited value chain tracing), and our local region (Israel/Palestine) .

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

There are no required prior courses

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

The course will be useful for any courses or research that address environmental processes and discourses

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

The ability to contextualize environmental processes and discourses within social and political contexts

אופן ההוראה:

Frontal lectures and class discussions, with students preparing a short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings.

מטלות הקורס:

- Full attendance and active participation in lectures/discussions (20%)
- Short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings (60%)
- Brief class presentation applying the concepts and approaches of the course to a topic of your choice(20%)

פרטי המפגשים:

The following are the topics for the semester. Some of these may be spread over more than a single lecture

- Political Ecology: Why (and What)
- Some classic sites of Apolitical ecology: population, the commons, econo- and technofixes, climate refugees
- Prehistory of Political Ecology: Society and Nature in classical sociology
- Emergence of Political Ecology: classics
- Foci on domain, methods, and region
  - Domain: Waste
  - Methods: Discourse Analysis and Multi-sited value chain tracings
  - Region: Israel/Palestine

רשימות קריאה:

Please note:

The course description platform does not currently allow entry of a properly formatted syllabus-- one is available from the instructor upon request.

דימיון העתיד וכסף

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן

חדר 370 טלפון 08-6478244, dmaman@bgu.ac.il

יום ג' 14:00-15:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אחד המאפיינים הבולטים של הקפיטליזם הוא הקשר שבין זמן לכסף: "זמן שווה כסף". הקורס יעסוק בסוגיות של זמן, כסף והקשר ביניהם. במיוחד נתמקד בדימיון וניהול עתידים בתחום הפיננסי ונדון בסוגיות כמו אי-ודאות וסיכון, תחזיות, ניהול חוב, ביטוח, חסכון והשקעה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל

מטלות הקורס:

נוכחות חובה, השתתפות פעילה וערה בכל השיעורים ובדיונים בכיתה

3. יש להגיש 6 דוחות קריאה בהיקף של עד 400 מילה על פריטי קריאת החובה. יש להגיש עד יום א' בשעה 10:00 – לפני השיעור הרלוונטי (כל דוח קריאה 5%, סה"כ 30% מהציון הסופי). המטלה עשויה להשתנות תלוי במספר סטודנטים בקורס.

בכל שיעור מספר סטודנטים יציגו מאמרים מתוך רשימת מאמרי הרשות (10% מהציון הכללי). המאמרים שמסומנים ב-* ברשימת הקריאה. המטלה עשויה להשתנות – תלוי במספר סטודנטים בקורס.

עבודת בית – 2 שאלות, כל אחת עד 4 עמודים (סה"כ 8 עמודים), בפונט 12 דוד, ברווח 2.0 בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ לפחות מכל צד, וליישר טקסט לשני הצדדים. הגשה עד 4.2.2024 (60% מהציון).

פרטי המפגשים:

שיעור פתיחה: זמן במחשבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית

זמן: עתיד

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 21-34

מאמרי רשות -

Bazzani, Giacomo, 2022, "Futures in Action: Expectations, Imaginaries and Narratives of the Future", Sociology

Luhmann, Niklas. 1998. Observations on Modernity. Stanford, CA: Stanford University Press, pp. 63-74.

Esposito, Elena. 2018. "The time of money in finance and US society." Finance and Society 4(1): 15-25.

אריאל הנדל, 2014, "הווה", מפתח: כתב-עת לקסיקלי למחשבה פוליטית, 8, עמ' 7-30.

Adam, Barbara and Chris Groves. 2007. Future Matters: Action, Knowledge, Ethics. Leiden and Boston: Brill.

Esposito, Elena. 2011. The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp.9-46.

Urry, John. 2016. What is the Future? Cambridge: Polity Press.

Peter Pels, 2015, "Modern Times: Seven Steps toward an Anthropology of the Future", Current Anthropology, Vol 56, no 6, 779-796 .

Seligman, Martin E. P., Peter Railton, Roy F. Baumeister, and Chandra Sripada. 2016. Homo Prospectus. New York: Oxford University Press.

כסף ואשראי

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 97-130.

מאמרי רשות

*Carruthers, Bruch G. 2005. "The Sociology of Money and Credit." in The Handbook of Economic Sociology, Second Edition, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and Oxford: Princeton University Press and Russell Sage Foundation, pp. 355-378.

Cohen, Dov., Shin Fait, Xi Liu, 2019. "Meanings and Functions of Money in Different Cultural Milieus." Annual Review of Psychology 70.

Graeber, David. 2011. Debt: The First 5000 Years. Brooklyn, NY: Melvillehouse, pp. 211-217.

Esposito, Elena. 2011. The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp. 47-61.

Bill Maurer, 2006, "The Anthropology of Money", Annual Review of Anthropology, 35, pp. 15-36.

Desan, Christine, 2017, "The Constitutional Approach to Money", in Money Talks: Explaining how Money Really Works, Edited by Nina Bandelj, Wherry Frederick F. Wherry and Viviana A. Zelizer, Princeton and Oxford: Princeton University Press, pp. 109-130.

ניל פרגוסון, 2008, עלייתו של הכסף, תל-אביב, עם עובד.

דרור גולדברג, 2015, "כיצד המציאו האמריקאים את הכסף המודרני", זמנים, 129, עמ' 38-49.

בילי מאורר, 2015, "כסף שלי יקר, אלכסון

<http://alaxon.co.il/article/%D7%9B%D7%A1%D7%A3->

[%D7%A9%D7%9C%D7%99-%D7%99%D7%A7%D7%A8/](http://alaxon.co.il/article/%D7%A9%D7%9C%D7%99-%D7%99%D7%A7%D7%A8/)

צבי טריגר, 2014, "כסף, חוזים ומגדר", משפט ועסקים, יח, 135-175.

פיננסיאליזציה – כלכלה פוליטית

קריאת חובה

Van der Zwan, Natascha. 2014. "Making Sense of Financialization." Socio-Economic Review, 12:99-129.

מאמרי רשות

*Carruthers, Bruce. 2015. "Financialization and the Institutional Foundations of New Capitalism." *Socio-Economic Review*, 13:379-398.

Pitluck, Aaron Z., Mattioli, Fabio & Daniel Souleles, 2018. "Finance beyond Function: Three Causal Explanation for Financialization." *Economic Anthropology* 5(2): 157-171.

Davis, Gerald F. and Suntae Kim. 2015. "Financialization of the Economy." *Annual Review of Sociology*, 41:203-221.

פיננסיאליזציה II – כלכלה פוליטית תרבותית

קריאת חובה

Shamir, Ronen. 2008. "The Age of Responsibilization: On Market-Embedded Morality." *Economy and Society* 37:1-19.

מאמרי רשות

*Weiss, Hadas. 2015. "Financialization and its Discontents: Israeli Negotiating Pensions." *American Anthropologist*, 117:506-518.

גלית איילון, 2016, "התפכחות בחסות שוק ההון: השיח הפיננסי הפופולרי ומוטיב האכזבה ממוסדות חברתיים מרכזיים", סוציולוגיה ישראלית, יח (1), עמ' 56-81.

Haiven, Max. 2014. *Cultures of Financialization: Fictitious Capital in Popular Culture and Everyday Life*. New York, Palgrave Macmillan, pp. 102-129.

החברה בישראל

קורס שנתי

תואר ראשון

אורי שויד

חדר , shwed@bgu.ac.il, 0527253988378

מיד אחרי השיעור ובתיאום מראש

יובל שמש הרץ

גיא צרפתי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

השעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לימינו. המטרה של השיעור להקנות ידע על החברה בישראל, כלים לניתוחה וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון יחסי מדינה-חברה; הגירה וקליטה; סכסוך וצבא; ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נדרש ידע בסיסי בהסקה סוציולוגית ואנתרופולוגית וכן היכרות עם מושגי יסוד בסוציולוגיה; הקורס מיועד לבוגרי קורסי המבוא בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יספק ידע תשתיתי לכל קורס מתקדם הרלוונטי לחברה בישראל

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, קריאה ביקורתית, יכולת אינטגרציה בין שדות שונים, בקיאות בהיסטוריה ובסוציולוגיה של החברה בישראל

אופן ההוראה:

1. השיעור
השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. נוכחות בשיעור היא חובה והיא תיבדק.
2. התרגילים
מטרת התרגילים היא יצירת מסגרת לדיון במאמרים וחיבור המאמרים עם ההרצאות הפרונטליות. במהלך התרגולים נעסוק גם בהכנה למטלות הקורס השונות.

מטלות הקורס:

בוחן בקיאות - ביום שישי ה-3/11 יערך בוחן בקיאות במתכונת מבחן אמריקאי על רשימת מושגים ללימוד עצמי. רשימת המושגים ומקורות לימוד (זמינים לצפיה ביוטיוב) יועלו לאתר הקורס עד חודש לפני תחילתו. הבוחן יבדוק בקיאות בחומר רקע על נאראטיבים שונים לגבי ההיסטוריה של החברה בישראל. חומר רקע זה מהווה תשתית ללימוד סוציולוגי מעמיק של פרשיות הלימוד השונות. הציון בבוחן יהווה 15% מהציון בקורס.

עבודה מסכמת לסמסטר א' - במהלך תקופת המבחנים תפורסם עבודה מסכמת על החומר שנלמד בסמסטר הראשון. העבודה תבחן הבנה מעמיקה של החומר הנלמד, שימוש רלוונטי בחומר הקריאה, יכולת אינטגרציה בין נושאים שונים, ושימוש בכלים התיאורטיים שהקורס יעמיד לרשות התלמידים.

עבודה אישית - עד ה-30/4 (לאחר חופשת הפסח) תוגש עבודה בזוגות בנושא אישי שתדגים יכולת ניתוח מעמיקה של הסוגיות שנידונו בתחילת סמסטר ב', ויכולת אינטגרטיבית עם החומר של סמסטר א'.

מבחן מסכם - בסוף השנה יערך מבחן כיתה מסכם שיבדוק בקיאות בכל חומר הקורס, יכולת אינטגרציה בין נושאים שונים, והבנה מעמיקה של שני הצירים המרכזיים של הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 45 }

פרטי המפגשים:

16/10 נהלים, מטרות, צירים מרכזיים לניתוח

23/10 גבולות החברה בישראל

צפיית חובה - "חילונית" (2023), כאן 11, פרק 1

30/10 גורמי יסוד

קריאת חובה - ששון והרפז 2023

קריאת רשות - רם 2006

6/11 ניתוח סוציולוגי-היסטורי 1: המשכיות

קריאת חובה - סבעא-חורי 2023

קריאת רשות - סבעא חורי 2018

13/11 ניתוח סוציולוגי היסטורי 2: שינוי

קריאת חובה: דיין 2020

20/11 מדינה וחברה 1: הגמוניה

קריאת חובה: גלנור ובלאנדר 2013

27/11 מדינה וחברה 2: והתפרקותה

קריאת חובה: פילק ואביגור-אשל 2023

קריאת רשות: פילק 2010

4/12 הדמוקרטיה הישראלית?

קריאת חובה: יפתחאל 2021

11/12 השסע הריבודי 1: עוני ועושר

קריאת חובה: השש 2017

18/12 השסע הריבודי 2: עושר ודינמיקה

כהן וליאון 2008

25/12 השסע האתני-אשכנזים ומזרחים

קריאת חובה: נגר-רון 2023

קריאת רשות: שוורץ 2018

1/1 השסע בין עולים וותיקים

קריאת חובה: פרישצקי ורמניק 2017

8/1 השלמות וסיכום סמסטר א'

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 46 }

26/2 השסע הלאומי 1
קריאת חובה: סבעא חורי 2023
קריאת רשות רבינוביץ ואבו בקר
4/3 השסע הלאומי 2
קריאת חובה: ג'מאל
11/3 השסע המגדרי
קריאת חובה: פרנקל 2023
קריאת רשות: הרצברג דרוקר 2023
18/3 השלמות
25/3 השסע הדתי 1
קריאת חובה: בן פורת ופניגר
1/4 השסע הדתי 2
קריאת חובה: עבו 2023
8/4 השסע הדתי 3
קריאת חובה: לאון 2020
15/4 השסע הפוליטי
קריאת חובה: אלימי 2023
חופשת פסח
1 30/4 סכסוך, מלחמה וחברה
קריאת חובה: קימרלינג
2 6/5 סכסוך מלחמה וחברה
קריאת חובה: לוי 2023
קריאת רשות: לוי 2020
יום הזיכרון
1 20/5 כלכלה וחברה
קריאת חובה: ממן 2008
2 27/5 כלכלה וחברה
קריאת חובה אגוזי ופגיס 2021
3/6 הטוב המשותף

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 47 }

קריאת חובה: וייס 2023
10/6 השלמות וסיכום
17/6 סיכום והכנה למבחן

רשימות קריאה:

יתכנו שינויים בפרטי הקריאה .

1. אורי רם, הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126.
2. אריז' סאבע' ח'ורי, "קולוניאליזם התיישבותי, נקודת המבט הילידית והסוציולוגיה של ייצור ידע בישראל", תיאוריה וביקורת, 2018, 50, עמ' 391-418.
3. הילה דיין, "הנאו – ציונות: דיוקן סוציולוגי". תיאוריה וביקורת 52: 87-112, 2020.
4. יצחק גלנור, דנה בלאנדר, המערכת הפוליטית בישראל: שנים ראשונות; מבנה מוסדי; התנהגות פוליטית; בעיות לא פתורות; הדמוקרטיה, תל-אביב, עם עובד, 2013, עמ' 475-521.
5. דני פילק, "אנחנו העם (אתם לא!): פופוליזם מכיל ופופולזם מדיר בישראל", עיונים בתקומת ישראל, 2010, 20: עמ' 28-48. 6. אורן יפתחאל, עוצמה ואדמה: מאתנוקרטיה לאפרטהייד זוחל בישראל/פלסטין, תל אביב: רסלינג, 2021, עמ' 115-142.
7. יאלי השש, "כולנו יהודים: על 'זבל לבן', מזרחים ושוליות מרובה בתוך ההגמוניה". תיאוריה וביקורת, 48: 249-264, 2017.
8. אורי כהן, נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", אלפיים, 2008, 32, עמ' 83-101.
9. אורי שוורץ, "עיראקים אשכנזים מאוד": על אותנטיות, גבולות מעמדיים והמטפוריקה של השפה האתנית בישראל". תיאוריה וביקורת, 43: 103-130, 2014.
10. אנה פרשיצקי, לריסה רמניק, "דוברי רוסית צעירים בישראל: ניצניה של מחאה אתנית", עיונים בתקומת ישראל, 2017, כרך 27, עמ' 7-49.
11. אורי בן אליעזר, "כושי סמבו, ביילי ביילי במבו": כיצד יהודי הפך שחור בארץ המובטחת", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל, 2008, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 130-157.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 48 }

12. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, "הדור הזקוף", ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.
13. אמל ג'מאל, על דפוסי כינון האי-שוויון הלאומי בישראל, אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים), חברה וכלכלה בישראל: מבטי היסטורי ועכשווי, 2005, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 145-182.
14. גיא בן-פורת ויריב פניגר, "חילון ללא חילוניות: פתיחת מרכזי הקניות בשבת כמקרה בוחן", יוכי פישר (עורכת), חילון וחילוניות: עיוניים בין תחומיים, 2015, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 222-236.
15. מיכל קראבל-טובי, "עובדי מדינה: הציונות הדתית ומשא הגיור הממלכתי", סוציולוגיה ישראלית, 2016, יח (1), עמ' 7-30.
16. ניסים לאון, "כינונו של הקו השחור: השאלה החרדית בסוציולוגיה בישראל", סוציולוגיה ישראל, 2020, כא(1), עמ' 33-52.
17. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת, 1993, 4, עמ' 123-140.
18. יגיל לוי, "המיליטריזציה החדשה של השיח הביטחוני", עירית קינן ועירית הרבון (עורכות), הביטחון כסוגיה אזרחית, חיפה, פרדס, 2020, 51-73.
19. דניאל ממן, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", משפט ועסקים, 2008, כרך ח, 123-157.

החברה הפלסטינית הערבית בישראל: בין לאומיות לאזרחות

קורס שנתי
תואר ראשון

ד"ר מהא כרכבי סבאח
חדר 360 בניין 72 mahasab@bgu.ac.il
בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס נועד לבחון סוגיות הנוגעות למעמדו של המיעוט הפלסטיני בישראל, המדיניות כלפיו, קשריו עם הרוב היהודי, עם שאר הפלסטינים והעולם הערבי. באופן ספציפי, מטרת הקורס היא לדון במורכבות מעמדו האזרחי כמיעוט אתני במדינה יהודית, במאפייניו החברתיים, הכלכליים והפוליטיים. בסוף הקורס, הסטודנט/ית יבין/תבין את המורכבות של יחסי מיעוט ורוב בהקשר של האוכלוסייה הערבית בישראל, ידע/תדע את מהות וכיוון השינויים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים שעברו על האוכלוסייה הערבית מאז שנת 48 ועד היום והדינמיקה הקיימת בין המיעוט הערבי לבין המדינה בשנים האחרונות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

פיתוח חשיבה ביקורתית לגבי יחסי מיעוט ורוב בהקשר של שסע אתני וקונפליקט לאומי מתמשך

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מטלה במהלך סמסטר ב (משקל מהציון הסופי של הסמסטר 20%):
בחירה של מאמר מתוך הסילבוס של הקורס ויש להגיש שתי מטלות:
1. להציג את המאמר בשיעור ולעשות דיון כיתתי
2. לבחור כתבה מאחד מאמצעי התקשורת ולדון בה בהתאם למאמר שנבחר מהסילבוס ולהגיש למר

מטלה במהלך סמסטר ב (משקל מהציון הסופי של הסמסטר 20%):
בחירה של מאמר מתוך הסילבוס של הקורס ויש להגיש שתי מטלות:
1. להציג את המאמר בשיעור ולעשות דיון כיתתי
2. לבחור כתבה מאחד מאמצעי התקשורת ולדון בה בהתאם למאמר שנבחר מהסילבוס ולהגיש למרצה

פרטי המפגשים:

1-2. שהפלסטינים אזרחי מדינת ישראל: מרוב למיעוט

Rouhana, N. & Sabbagh-Khoury, A. 2014. Settler-colonial Citizenship: Conceptualizing the Relationship between Israel and its Palestinian Citizens. *Settler Colonial Studies* 5(3): 205-225.

קימרלינג, ב' ברוך ומגדל, י', 1999. פלסטינים עם בהיווצרותו. הוצאת כתר, עמ' 145-167.

3. משבר הזהות

Ghanem, A. & Khatib, I. 2017. The nationalisation of the Israeli ethnocratic regime and the Palestinian Minority's Shrinking Citizenship. *Citizenship Studies Journal* 21(8), 889-902.

4. היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן

Yiftachel, O. 2023. Deepening apartheid: The political geography of colonizing Israel/Palestine. *Frontiers in Political Science* V. 4

5-6. היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן- המשך

ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפובי", בתוך: ספר החברה הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 13-25.

7-8. שינויים חברתיים: השכלה

נוהאד, עלי ודעאס, רימאא. 2018. השכלה גבוהה בקרב המיעוט הערבי בישראל. הוצאת רסלינג (עמודים יוחלטו בהמשך)

9. שינויים במשפחה וביחסי המגדר

Abu-Baker, K. 2016. Gender Policy in Family and Society among Palestinian Citizens of Israel: Outside and Inside Influences. In Ben-Rafael, E., Schoeps, J., Sternberg, Y. and Glöckner, O. (Eds.). *Handbook of Israel: Major Debates*. Chap. 27, pp. 453-473. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

10-11. שינויים במשפחה וביחסי המגדר

סבאח-כרכבי, מ', 2017. "נישואין הומוגמיים בהשכלה בקרב האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, יט(1), 92-119.

12. שינויים במשפחה וביחסי המגדר
סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית
במשפחות הפלסטיניות בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 143-161

13. מעמד בפוליטיקה הארצית
Jamal, A. 2017. In the shadow of the 1967 war: Israel and the
Palestinians, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-17.

14. מעמד בפוליטיקה הארצית
Ghanem, A. 2020. Palestinian politics in one century, from Sykes-Picot
to post-Oslo accord, *Routledge Handbook of Middle East Politics*, 618-628.
רבינוביץ, ד' ואבו בקר, ח', הדור הזקוף, ירושלים: כתר, 2002. (עמודים ייקבעו בהמשך)

15-16. אופייה של הפוליטיקה המקומית
פוליטיקה מקומית ומגדר
סבאח-כרכבי, מ'. והרצוג, ח'. 2020. "בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות
ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל", פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל,
בעריכת מ, שמיר, ח, הרצוג ונ, חזן, הוצאת מכון ון ליר, עמ' 134-168.

17. המעמד הכלכלי של הערבים- שינויים לאורך זמן
Haidar, A, and Bar-Haim, E. 2022. Marginalized Yet Flourishing: The
Remarkable Growth of the Palestinian Middle Class in Israel. *The American
Sociologist*, 53:532–556.

18. המעמד הכלכלי של הערבים
Khattab, N. and Miaari, S. 2013. The Occupational mismatch amongst
Palestinians and Jews in Israel. *Research in Social Stratification and Mobility*,
34, 1-13.

19. המעמד הכלכלי של הערבים- עוני ואבטלה
אנדבלד, מ. ודהן, מ. 2019. חידת העלייה בשיעור העוני של משפחות ערביות, ביטחון סוציאלי,
עמ' 25-57.

20-21. המעמד הכלכלי: דפוסי תעסוקה של הנשים
Miaari, S., Khattab, N. and Sabbah-Karkabi, M. 2022. Obstacles to
Labour Market Participation among Arab Women in Israel. *International Labour
Review*
יונס, ה. וסער, ע. 2021. גיוון: נשות קריירה פלסטיניות אזרחיות ישראל, האוניברסיטה
הפתוחה: רעננה. (עמודים ייקבעו בהמשך)

22. דפוסי תעסוקה של הנשים הערביות
Abu-Rabia-Queder, S. 2017. The biopolitics of declassing Palestinian
professional women in a settler-colonial context. *Current Sociology*, 1-18.

23. יחסי יהודים-ערבים: מבט לעתיד

24. סיכום

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

מעמדם של הפלסטינים בישראל אחרי קום המדינה: מרוב למיעוט

הפלסטינים אזרחי מדינת ישראל: מרוב למיעוט

Rouhana, N. & Sabbagh-Khoury, A. 2014. Settler-colonial Citizenship: Conceptualizing the Relationship between Israel and its Palestinian Citizens. *Settler Colonial Studies* 5(3): 205-225.

קימרלינג, ב' ברוך ומגדל, י', 1999. פלסטינים עם בהיווצרותו. הוצאת כתר, עמ' 145-167.
*רבינוביץ, ד', 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים לערביי ישראל". תיאוריה וביקורת, 4: 141-151.

משבר הזהות:

Ghanem, A. & Khatib, I. 2017. The nationalisation of the Israeli ethnocentric regime and the Palestinian Minority's Shrinking Citizenship. *Citizenship Studies Journal* 21(8), 889-902.

היבטים דמוגרפיים : שינויים לאורך זמן

Yiftachel, O. 2023. Deepening apartheid: The political geography of colonizing Israel/Palestine. *Frontiers in Political Science* V. 4

*Schellekens, J. & Atrash, A. 2018. Religiosity and marital fertility among Muslims in Israel, *Demographic Research*, 39: 911-926.

ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפובי", בתוך: ספר החברה הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 13-25.

*חליחל, א', 2005. "שינויים דמוגרפיים באוכלוסייה הערבית בישראל מאז שנות החמישים". בתוך חידר עזיז (עורך), ספר החברה הערבית בישראל 1: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 170-149.

הפסיפס העדתי

*קופמן, א', 2012. "מאפיינים דמוגרפיים ונגישות למשאבים על פי חלוקה עדתית". בתוך ש' משעל, א' קופמן, ח' אבו-בקר וע' סער (עורכים). החברה הערבית בישראל. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 13-23.

* Daphne, T. 2002. "The Christians in Israel: Aspects of Intergration and the Search for Identity in a Minority within a Minority", in Moshe Maoz and Gabriel Sheffer, Middle Eastern Minorities and Diasporas London: Sussex Academic Press, pp. 124-152.

מגמות חברתיות: שינוי לעומת שימור

השכלה- שינויים לאורך זמן

נוהאד, עלי ודעאס, רימאא. 2018. השכלה גבוהה בקרב המיעוט הערבי בישראל. הוצאת רסלינג (עמודים יוחלטו בהמשך)

Arar, Kh. & Haj-Yehia, K. 2016. "Trends in higher education among Palestinian Arab Minority in Israel", in Khald Arar and Kussai Haj-Yehia, Higher Education and the Palestinian Arab Minority in Israel Palgrave Macmillan, 41-72.

המשפחה הפלסטינית ערבית בישראל ויחסי המגדר בתוכה

Abu-Baker, K. 2016. Gender Policy in Family and Society among Palestinian Citizens of Israel: Outside and Inside Influences. In Ben-Rafael, E., Schoeps, J., Sternberg, Y. and Glöckner, O. (Eds.). Handbook of Israel: Major Debates. Chap. 27, pp. 453-473. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

*אבו-בקר, ח', 2009. "רווחה, מודרנה ומסורת: התמודדותן של נשים פלסטיניות בישראל עם שינויים במסגרת חייהן" בתוך עאדל מנאע (עורך), ספר החברה הערבית בישראל 2: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. ירושלים ותל-אביב: מכון ון-ליר הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 350-384.

סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 143-161.

סבאח-כרכבי, מ', 2017. "נישואין הומוגמיים בהשכלה בקרב האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, יט(1), 92-119.

מעמדם הפוליטי של הערבים בישראל:

מוביליזציה פוליטית

Jamal, A. 2017. In the shadow of the 1967 war: Israel and the Palestinians, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-17.

Ghanem, A. 2020. Palestinian politics in one century, from Sykes-Picot to post-Oslo accord, *Routledge Handbook of Middle East Politics*, 618-628.

*אגבריה, א. ומוסטפה, מ. "אתגור גבולות האזרחות הישראלית והלאומיות הפלסטינית בשיח החזונות של הפלסטינים בישראל" מדינה וחברה 7 (1), 2010 (כרך מיוחד על החזון העתידי). עמ' 37-58

* אלחאג', מ'. 2000. "זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה". בתוך רות גביזון ודפנה הקר (עורכים) השסע היהודי-ערבי בישראל: מקראה (עמ' 13-33). ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

רבינוביץ, ד' ואבו בקר, ח', הדור הזקוף, ירושלים: כתר, 2002. (עמודים ייקבעו בהמשך)
מעמדם של הפלסטינים בפוליטיקה הארצית

Ali, N. 2021. The Raa'm Enigma and the religious gamble: An informed reading of the Pa

הפוליטיקה של הפורנוגרפיה

קורס סמסטריאלי

ד"ר יעלה להב רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בהיסטוריה של הפורנוגרפיה ובוויכוחים התאורטיים-פוליטיים סביב סוגיית הפורנוגרפיה. במהלך הקורס נבחן את שדה הפורנוגרפיה כחלק מניסוח שדה המיניות הרחב תוך התמקדות במחלוקת בין זרמים פמיניסטיים תיאורטיים סביב סוגיה זו. האם פורנוגרפיה היא בגדר פגיעה בנשים, אקט של אלימות כלפי נשים כפרטים וכקבוצה או שיש באמצעותה לייצר הבניות אלטרנטיביות של מגדר ומיניות. במהלך הקורס נבחן טקסטים תיאורטיים כמו גם טקסטים תרבותיים משדות מגוונים כגון אמנות, שירה, ספרות וקולנוע.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מפתח בקרב הסטודנטים. יות יכולת חשיבה ביקורתית ויישום מתקדם של תיאוריות סוציולוגיות ופמיניסטיות.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, שכלול מיומנויות אקדמיות כגון כתיבה, ניתוח ודיון ביקורתי אינטגרטיבי של חומר תיאורטי.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.

ב. 20% מטלת אמצע: הגשת דוח צפייה בסרט ביקורתי (יכול להיות תיעודי או עלילתי) העוסק בתכני הקורס.

תאריך הגשה: 4/12/23

מטרת מטלת האמצע של הקורס היא לשכלל מיומנויות קריאה, כתיבה וניתוח ביקורתי, כמו גם שימוש בחומר התיאורטי שנלמד במהלך הקורס

ג. 70% מטלה מסכמת- מבחן בית.

מועד הגשה יקבע בהמשך.

המטלה בוחנת את יכולת הסטודנטיות.ים להתייחסות מעמיקה ומפורטת למאמרים ולחומרים התיאורטיים הרלוונטיים שנלמדו בקורס ויישומם בכתיבה.

פרטי המפגשים:

6/10 שיעור פתיחה: היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס

23/10 הקדמה: השיח ההיסטורי אודות מיניות

* מילט, ק' (2006[1970]). תיאוריה של פוליטיקה מינית. בתוך: ד', באום ואחרות (עורכות).
ללמוד פמיניזם: מקראה (עמ' 67-101) מגדרים: הוצאת הקיבוץ המאוחד: תל אביב.
* פוקו, מ' (2003). מדע המין. בתוך: תולדות המיניות-הרצון לדעת. (עמ' 39-54). הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.

30/10 פורנוגרפיה-היסטוריה והגדרות

Andrews, D. (2012). "Toward A More Valid Definition of Pornography".
The Journal of Popular Culture, 45(3): 457-477.

6/11 פורנוגרפיה, דמוקרטיה וחופש הביטוי

בן-נתן, ס' (2013). חופש הביטוי, גזענות ופורנוגרפיה: הערה לפסק הדין בעניין ערוץ פלייבוי.
בתוך: א', הרצוג וא', שדמי (עורכות). בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל.
(עמ' 259-270). פרדס: חיפה.

13/11 גישות פמיניסטיות תיאורטיות לפורנוגרפיה א'

* דבורקין, א' (2005). פרק 5: בעלות. בתוך: משגל. (עמ' 78-94). בבל: תל אביב.
* מקינון, ק' (2006[1990]). מיניות, פורנוגרפיה ושיטה: "הנאה תחת הפטריארכיה". בתוך:
ד', באום ואחרות (עורכות). ללמוד פמיניזם: מקראה. (עמ' 376-414). מגדרים: הוצאת הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.

20/11 גישות פמיניסטיות תיאורטיות לפורנוגרפיה ב'

זיו, ע' (2004). בין סחורות מיניות לאובייקטים מיניים: המחלוקת הפמיניסטית על פורנוגרפיה.
תיאוריה וביקורת 25, 163-194.

27/11 פורנופיקציה של התרבות

Dines, G. (2010). Chapter 1: "Playboy, Penthouse and Hustler-Paving the way for today's porn industry". In: Pornland-How porn has hijacked our sexuality. Beacon Press: Boston.

וולף, נ' (2004). מין. בתוך: מיתוס היופי-על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים. (עמ' 124-165). הקיבוץ המאוחד (מגדרים): תל אביב

4/12 פורנוגרפיה ואומנות

ספרינקל, א' (2004). אמנות פוסט פורנו. בתוך: פוסט פורנו מודרניסטית-25 שנותי כזונת מולטימדיה (עמ' 106-167). ת"א: הוצאת אסיה.

11/12 פורנוגרפיה פמיניסטית

זיו, ע' (2013). פורנוגרפיה נשית כאתר של שכתוב מגדרי. בתוך: מחשבות מיניות-תיאוריה קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות. (עמ' 163-184) רסלינג: תל אביב.
Schauer, T. (2005). Women's porno: The heterosexual female gaze in porn sites "for women". Sexuality & Culture, 9(2): 42-64.

18/12 פורנוגרפיה קווירית

זיו, ע' (2013). בת לוקחת בן: סקס קווירי והזדהות חוצת מגדר בפורנוגרפיה לסבית. בתוך: מחשבות מיניות-תיאוריה קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות. (עמ' 201-215) רסלינג: תל אביב.

DeGenevieve, B. (2007). Ssspread.com- The hot bods of queer porn. In: K. Jacobs, M. Janssen & M. Pasquinell (Eds.) C'Lickme-A Netporn Studies Reader (pp. 233-238). Institute of Network Cultures. Parddiso: Amsterdam

25/12 פורנוגרפיה, מעמד וגזע

Miller-Young, M. (2014). Introduction: Theorizing Black Women's Sexual Labor in Pornography. In: A Taste for BROWN SUGAR- Black Women in Pornography. (pp.1-23). Duke University Press Durham and London.

Hendrik, T. (2014). Race and desire in the porno-tropics: Ethnographic perspectives from the post-colony. *Sexualities*, 17(1/2): 213–229.

1/1 פורנוגרפיה פוסט-הומניסטית

Rosen, D. (2023). Pornography and the Erotic Phantasmagoria. *Sexuality & Culture*, 27(1), 242-265.

8/1 שיעור סיכום

רשימות קריאה:

פרטי קריאת הרשות יפורסמו בסילבוס שיעלה למודל.

הפוליטיקה של הקפיטליזם - ישראל במבט היסטורי והשוואתי

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר ארז מגור

nemaggor@bgu.ac.il, 343

ימי שלישי 17-18 או בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במסגרת קורס זה נציג בפני הסטודנטיות.ים מסגרות תיאורטיות ומושגים מרכזיים בחקר הפוליטיקה של הקפיטליזם (חלק א') ונעשה בהן שימוש על מנת לנתח ולהבין את ההיסטוריה של הקפיטליזם בישראל בעשורים שלאחר הקמת המדינה (חלק ב') ומהפנה הניאו-ליבראלי ועד העידן הנוכחי (חלק ג'). במהלך הקורס נעסוק בהקמה של מדינת הרווחה הישראלית ותמורות שחלו בה בעשורים האחרונים. נדון ב"מדינה היזמית" והמקום שלה בקידום תהליכי התיעוש של הכלכלה הישראלית בראשית שנות המדינה והקמת ענף ההייטק החל מסוף שנות ה-70. נעסוק גם בתפקיד המרכזי של איגודי עובדים, היחלשותם, ומגמות של התחדשות העבודה המאורגנת בשנים האחרונות. עוד נעסוק בתהליכי ההפרטה, המפנה הניאו-ליבראלי, כיבוש וקפיטליזם, פוליטיקה אתנו-מעמדית, קפיטליזם ומגדר, פופוליזם מימין ושמאל, פיננסאליזציה, גלובליזציה, "כלכלת החלטורה", פוליטיקה סביבתית והקשר שלהם לסוגיות של אי-שוויון, צמיחה כלכלית ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

יסודות הסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מייצר בסיס תיאורטי לסמינר מחקרי ו/או תזה בתחום של פוליטיקה ישראלית או פוליטיקה של הקפיטיזם

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרה עם מגוון רחב של תיאוריות וספרויות בתאוריה אודות הקפיטיזם וההיסטוריה של הקפיטיזם בישראל. פיתוח של יכולות קריאה ביקורתית ואינטגרציה בין מאמרים ותיאוריות שונות. הקורס גם משלב התנסות בכתיבת עבודה אקדמית שתחזק את יכולת הכתיבה של התלמידות.

אופן ההוראה:

הרצאות פרונטליות, דיונים בכיתה, הצגות קצרות של התלמידות.

מטלות הקורס:

הגשת 2 דוחות קריאה במהלך כל סמסטר (4 סה"כ) - לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 20% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 20% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות, את יכולת ההכנה של הצגה קצרה ואת היכולת להציג טענות מול כיתה.

הגשת עבודת מסכמת לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 50% מהציון הסופי בקורס. המטלה נועדה לבדוק את היכולות של הסטודנטיות ליישם חלק מהתיאוריות שנלמדו בקורס ככלים לניתוח מקרה קונקרטי.

פרטי המפגשים:

לוח מועדי השיעורים וחומר הקריאה (יתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה)
סמסטר א'

חלק א - אבני יסוד תיאורטיים

שבוע 1 (16.10.23): על עליית הקפיטליזם
*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת
מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.
קריאת מומלצת:

אלי קוק. 2022. "מהפכת השוק של קרל פולני". הזמן הזה.

פודקאסט- הכלכלן הכי חשוב שאף אחד כמעט לא שמע עליו- TheMarker פודקאסטים
Ellen Meiksins Wood. 1981. "The Separation of the Economic and Political in
Capitalism". New Left Review, (127), 66-92.

שבוע 2 (23.10.23): על היסודות של המאבק המעמדי
* Vivek Chibber. 2022. Chapter 1 "The Basic Structure". In: Confronting
Capitalism: How the World Works and How to Change it. Verso. Pp. 5-50.
קריאת מומלצת:

Michael Kalecki. 1943. "Political Aspects of Full Employment." Political
Quarterly 14(4): 322–331.

שבוע 3 (30.10.23): על המדינה הקפיטליסטית
*Fred Block. 2021 (1977). The ruling class does not rule: Notes on the Marxist
theory of the state. In The political economy: Readings in the politics and
economics of American public policy (pp. 32-46). Routledge.
קריאה מומלצת:

Charles E. Lindblom. 1982. "The Market as Prison." The Journal of Politics 44
(2): 324–36.

Vivek Chibber. 2022. Chapter 2 "Capitalism & the State". In: *Confronting Capitalism: How the World Works and How to Change it*. Verso. Pp. 51-93.

תזה סקוצ'פול. 1984 (1993). "חזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר עכשווי." בתוך: ברוך זיסר (עורך), מדע המדינה לגונוי: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 521-541.

שבוע 4 (6.11.23): על מדינת הרווחה

*נועם תרשיש. 2017. "מדינות רווחה בראייה משווה: כיצד להגדיר את ישראל?". מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. קריאת מומלצת:

ג'וני גל. (2006). מדינת רווחה. בתוך: א. רם ונ. ברקוביץ' (עורכים), אי/שוויון, עמ' 228-233. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

Gøsta Esping-Andersen. 1990. "The Three Political Economies of the Welfare State." *International Journal of Sociology* 20 (3) (October 1): 92–123.

חלק ב – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הפורדיסטי

שבוע 5 (13.11.23): מדינת הרווחה בישראל

*זאב רוזנהק. 2007. "דינמיקות של הכלה והדרה במדינת הרווחה הישראלית", בתוך ח' הרצוג, ט' כוכבי וש' צלניקר (עורכים), דורות, מרחבים, זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל (ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד), עמ' 317-349. קריאה מומלצת

ג'וני גל. (2018). התפתחותה ההיסטורית של מדינת הרווחה בישראל. בתוך: ג' גל וא. בניש (עורכים), בזכות מדינת הרווחה: מבחר ממאמריו של אברהם דורון, עמ' 19-29. תל אביב: רסלינג.

Arie Krampf. (2021). "Beyond Comparativism: Israel's Welfare History in a Non-European Comparative Perspective." *Israel Studies Review*, 36(2), 10-30.

ידיאו: יום עיון- תנועת העבודה הישראלית ובניית מדינת הרווחה. מושב ראשון: ממיתון יזום למדיניות רווחה

שבוע 6 (20.11.23): תיעוש ו'המדינה המפתחת' בישראל

*David Levi-Faur. 1998. "The Developmental State: Israel, South Korea, and Taiwan Compared." *Studies in Comparative International Development*, 33, 65-93.

קריאת מומלצת:

אריה קרמפף. "מקורות ריכוזיות המערכת הבנקאית בישראל: מחירו של פיתוח?" רבעון לכלכלה, 59 (3-4) עמ' 107-83.

דניאל ממן. 2004. "קבוצות עסקיות בכלכלה הישראלית: גורמי התגבשות והתעצמות". מתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי (עריכה: דני פילק אורי רם), עמ' 130-116. יצחק גרינברג. "הכלכלה המרחיבה של משק העובדים 1948-1988", בתוך חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי, בעריכת אבי בראלי, דניאל גוטוויין וטוביה פרילינג, 363-327.

שבוע 7 (27.11.23): יחסים מעמדיים בראשית המדינה והשורשים למהפך הפוליטי

*דני גוטוויין. "ההיגיון המעמדי של 'המהפך הארוך', 1973-1977". עיונים בתקומת ישראל כרך 11, עמ' 21-57.

קריאת מומלצת:

אבי בראלי ואורי כהן. 2012. "השיח הציבורי במפא"י לקראת שביתת האקדמאים בשנת 1956". קתדרה: לתולדות ארץ ישראל ויישובה, עמ' 184-153.

תמר גוז'נסקי. 2018. קומוניסטים מזרחיים: המערכה נגד אפליה עדתית ולמען הזכות לדירה. פרדס. פרק 7 "מק"י והפנתרים השחורים", עמ' 180-151.

יודאו: **יום עיון: תנועת העבודה הישראלית ובניית מדינת הרווחה. מושב שני: שתי גישות**

שבוע 8 (4.12.23): פוליטיקה של איגודי עובדים

*לב גרינברג. 1996. "עובדים חלשים, עובדים חזקים זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית - 1967-1994". תיאוריה וביקורת 9: 80-61.

קריאת מומלצת:

חלק ג – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הניאו-ליבראלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 68 }

שבוע 9 (11.12.23): המפנה הניאו-ליבראלי בישראל
*רון מנדלקרן. 2015. "קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל". תדפיס מתוך הספר קיצור
תולדות הניאו-ליברליזם של דיוויד הארווי. הוצאת מולד. עמ' 271-312
קריאת מומלצת:

מיכאל שלו. 2004. "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?"
בתוך שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, 84-115.
ירושלים: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד.

דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה
הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.
Gary Gerstle. 2022. The rise and fall of the neoliberal order: America and the
world in the free market era. Oxford University Press. Introduction. Pp. 1-15.

שבוע 10 (18.12.23): תוכנית הייצוב כנקודת האפס של המפנה הניאו-ליבראלי בישראל
*מרכז אדוה. **30 שנה למהפכה הניאו-ליברלית בישראל: חוברת מאמרים בעקבות כנס
לציון 30 שנה לתוכנית החירום לייצוב המשק**. 2016.
(ניתן לצפות גם במושב הכנס)
קריאה מומלצת:

Ronen Mandelkern & Michael Shalev. 2010. Power and the ascendance of new
economic policy ideas: Lessons from the 1980s crisis in Israel. World Politics,
62(3), 459-495.

Arie Krampf. 2018. The Israeli path to neoliberalism: The state, continuity and
change. Routledge. Chapter 9: Pp. 183-216.

שבוע 11 (25.12.23): הפוליטיקה של ההפרטה
*רצון, מיכל. 2010. "יזמי מדיניות, הבניות פוליטיות וחלון הזדמנויות: הפוליטיקה של
הרפורמה השנייה במערכת הפנסיה בישראל." סוציולוגיה ישראלית יא (2): 84-463.
*איפה הכסף - תמר גוז'נסקי - סרטו של דורון צברי
קריאת מומלצת:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 69 }

אברהם דורון. 2007. "עיצוב מדיניות הרווחה בישראל 2000-2005" בתוך: עיצוב מדיניות חברתית בישראל. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, ע"ע 33-57. מיכל קורא. 2004. "שינויים במבנה מדינת הרווחה – מביטוח סוציאלי לשירות ממשלתי". בטחון סוציאלי מס' 67, 62-82. מימי אייזנשטדט וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוס מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

שבוע 12 (1.1.24): הכלכלה הפוליטית של הפלסטינים בישראל
*קריאת החובה תעלה בהמשך.

שבוע 13 (8.1.24): שיעור סיכום סמסטר
אין קריאה

סמסטר ב'

שבוע 1 (26.2.24): אי-שוויון בישראל בעידן הניאו-ליבראלי
*טלי קריסטל. 2014. "הכלכלה הפוליטית של ישראל והגידול באי-השוויון בהכנסות, 1970-2010". סוציולוגיה ישראלית טו (2): 282-311.
* John Cassidy. 2014. Piketty's Inequality Story in Six Charts. The New Yorker.
קריאה מומלצת:

תומס פיקטי. 2011. האם הקפיטליזם של המאה ה-21 יהיה לא שוויוני כמו זה של המאה ה-19? ירושלים: מכון ון ליר בירושלים.

שבוע 2 (4.3.24): גלובליזציה ופיננסיאליזציה - מיהם סוכני השינוי?
*דניאל ממן וזאב רוזנהק. 2008. "מנכחים את הגלובלי: בנק ישראל ופוליטיקת ההכרח של הניאו-ליברליזם". סוציולוגיה ישראלית י(1): 107-131.
קריאה מומלצת:

רון מנדלקרן וזאב רוזנהק. 2022. "חלוקה מחדש ופוליטיקת הפיננסיאליזציה של מדיניות רווחה: המקרה של חיסכון לכל ילד." ביטחון סוציאלי, עמ' 71-92.

מרון, אסא. 2012. "הפרטת המדינה או עיצובה מחדש? המקרה של תוכנית ויסקונסין בישראל." ביטחון סוציאלי 90, 51-79.

Asa Maron and Michael Shalev. 2017. *Neoliberalism as a State Project: Changing the Political Economy of Israel*. Oxford: Oxford University Press. Chapter 1: Introduction.

Gretta Krippner. 2005. The financialization of the American economy. *Socio-Economic Review*, 3(2), 173-208.

Eric Helleiner. 1995. "Explaining the Globalization of Financial Markets: Bringing States Back In." *Review of International Political Economy* 2 (2) (June): 315-341.

שבוע 3 (12.3.24): התפקיד של רעיונות כלכליים בקידום מדיניות ניאוליבראלית *רון מנדלקרן. 2018. "תאוריות כלכליות של ממשל כגורם לביסוס השפעתם הפוליטית של כלכלנים בישראל." מגמות נג (1): 45-72.
קריאה מומלצת:

ריקי שיו. 2013. "תוכנית הייצוב 1985 – 'כלכלה נכונה' או אידאולוגיה." עיונים בתקומת ישראל 23: 315-349.

Fourcade-Gourinchas, M., & Babb, S. L. (2002). The rebirth of the liberal creed: Paths to neoliberalism in four countries. *American Journal of Sociology*, 108(3), 533-579.

שבוע 4 (18.3.24): איגודי עובדים בעידן הניאו-ליבראלי *יונתן פרמינגר. 2020. "דרכי התארגנות חדשות המתהוות בצל ההסתדרות: רדיקליזציה בתנאי העסקה פוגעניים?". עבודה, חברה ומשפט טז. עמ' 7-26.
*אסף בונדי, 2023. "יחסים במשבר: משבר הקורונה והעמקת הליברליזציה ביחסי העבודה בישראל." סוציולוגיה ישראלית, כא, עמ' 113-121.
קריאת מומלצת:

טלי קריסטל. 2020. "מה איגודי עובדים עושים? איגודי עובדים ואי-שוויון בהכנסות במקומות עבודה בישראל." עבודה, חברה ומשפט טז, 103-123.

גלי רכבי. 2020. "הסכמי דורות בישראל". עבודה, חברה ומשפט טז 127, עמ' 127-157.
Assaf S. Bondy & Erez Maggor. (2023). Balancing the scales: labour incorporation and the politics of growth model transformation. *New Political Economy*, 1-20.

שבוע 5 (25.3.24): ה'מדינה היזמית' והפוליטיקה של סטרטאפ ניישן
*Dan Breznitz. 2007. Industrial R&D as a national policy: Horizontal technology policies and industry-state co-evolution in the growth of the Israeli software industry. *Research Policy*, 36(9), 1465-1482.

*מריאנה מצוקאטו. 2019. "מדע המדינה". תלם גיליון 1.
קריאת מומלצת:

ארז מגור. 2021. מ"סטארט-אפ ניישן" ל"אקזיט ניישן". פיגומים, גיליון 1, עמ' 79-99.
Fred Block. 2008. Swimming against the current: The rise of a hidden developmental state in the United States. *Politics & Society*, 36(2), 169-206.
Erez Maggor. 2021. The politics of innovation policy: Building Israel's "neo-developmental" state. *Politics & society*, 49(4), 451-487.

שבוע 6 (1.4.24): כלכלה פוליטית וכיבוש- חלק א'
*גיא בן פורת. 2004. "עסקים ושלום: עלייתו ונפילתו של המזרח התיכון החדש." בתוך שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, ירושלים: מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 181-216.
קריאה מומלצת

יואב פלד וגרשון שפיר. 2005. מיהו ישראלי: הדינמיקה של אזרחות מורכבת. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב: פרק שמיני: "ליברליזציה כלכלית וחתירה לשלום", עמ' 272-304.

שבוע 7 (8.4.24): כלכלה פוליטית וכיבוש- חלק ב'
*דני גוטוויין. 2004. "הערות על היסודות המעמדיים של הכיבוש." תיאוריה וביקורת 24, עמ' 203-211.

*ארז מגור. 2019. "הוויתור המוקדם של הליכוד על ארץ ישראל השלמה". הזמן הזה, עמ' 1-9.

קריאה מומלצת

ארז מגור. "המדינה, השוק וההתנחלויות: מדיניות משרד הבינוי והשיכון והמעבר מהיאחזות משיחית לפיתוח עירוני בראשית שנות השמונים". סוציולוגיה ישראלית 16 (2), 140-167.

שבוע 8 (15.4.24): מדינת הרווחה ומגדר

*מימי אייזנשדט, וג'וני גל. 2001. מגדר במדינת הרווחה בישראל: התפתחויות וסוגיות. ירושלים: מרכז טאוב, עמ' 7-28.

*יעל חסון. 2022. "כלכלת טיפול". תלם, גיליון 7.

קריאה מומלצת

בדיקת מצב: **נשים בשוק התעסוקה בישראל דצמבר 2019**. מרכז טאוב.

אורלי בנימין. 2015. "רכש שירותים חברתיים בישראל כממגדר תנאי העסקה: המשא ומתן בין המדינה למעסיקים זוכי מכרזים". ביטחון סוציאלי 98: עמ' 39-62.

פוגל-ביזאוי, סילביה. 2005. "אם טוב כל כך אז למה רע כל כך? ההיבטים המגדריים של הנאו-ליברליזם בשוק העבודה בישראל." בתוך חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי, בעריכת אבי בראלי, דניאל גוטוויין וטוביה פרילינג, 183-216.

Hadas Mandel & Michael Shalev. (2009). How welfare states shape the gender pay gap: A theoretical and comparative analysis. *Social forces*, 87(4), 1873-1911.

שבוע 9 (22.4.24): חופשת פסח- אין שיעור

שבוע 10 (29.4.24): חופשת פסח- אין שיעור

שבוע 11 (6.5.24): מהגרי עבודה בישראל

*זאב רוזנהק. 1999. "מהגרי עבודה במדינת הרווחה הישראלית", בטחון סוציאלי, 56: 112-97.

קריאה מומלצת:

רייכמן, רבקה ואדריאנה קמפ. 2004. "שחקנים מדינתיים ולא־מדינתיים: ניתוח רב־שכבתי של מדיניות הגירת עבודה בישראל." בתוך שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, 222–231.

שבוע 12 (13.5.24): יום הזיכרון – אין שיעור

שבוע 13 (20.5.24): כלכלת הפלטפורמה

*Rahman, K. S., & Thelen, K. (2019). "The rise of the platform business model and the transformation of twenty-first-century capitalism." *Politics & Society*, 47(2), 177-204.

***חיות כיס. מה הבעיה עם השליחים של וולט?**

*אלטראויזם מבחוץ, ניצול מבפנים: הבלוף שמאחורי "כלכלת השיתוף". ניו-יורק טיימס/דה-

מרקר

קריאה מומלצת

שבוע 14 (27.5.24): המחאה החברתית ותגובות הנגד לניאו-ליברליזם

*זאב רוזנהק ומיכאל שלו. 2013. "הכלכלה הפוליטית של מחאת 2011: ניתוח דורי-מעמדי", תיאוריה וביקורת 41 (68-45).

*וידאו- דותן לשם. "כיצד מחאה חברתית דמוקרטית תרמה לעליית פופוליזם ימני". הרצאה במסגרת כנס: חמש שנים למחאת קיץ 2011- בין משבר להמשכיות.

קריאה מומלצת:

אורי רם ודני פילק. 2013. "ה-14 ביולי של דפני ליף: עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית" תיאוריה וביקורת 41, עמ' 17-41.

יוליה שבצ'נקו ושרה הלמן. 2017. "מחאה אנטי-ניאו-ליברלית ותוצר ניאו-ליברלי: ניכוס ותרגום תביעות מחאת האוהלים של קיץ 2011 על ידי ועדת טרכטנברג", סוציולוגיה ישראלית יט (1): 68–145.

אמית אביגור-אשל. 2015. "תלמד תצליח: ההבטחה הניאו-ליברלית ומחאת קיץ 2011", סוציולוגיה ישראלית טז (2): 31–55.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 74 }

שבוע 15 (3.6.24): כלכלה פוליטית של משבר האקלים
*נוגה דגן-בוזגלו, מקס גרובמן. 2022. מעבר צודק: הגנה על עובדים במעבר לכלכלה דלת
פחמן. דוח מרכז אדוה.

קריאה מומלצת

רמי קפלן. 2022. "גלובליזציה נאו-ליברלית, תאגידים רב-לאומיים והכישלון של רפורמת
האקלים". קריאות ישראליות גיליון 2, עמ' 36-49.

שבוע 16 (10.6.24): הניאו-ליברלים שאחרי המשבר של 2008 – האם הוא חי או מת?
*רון מנדלקרן. 2018. "הפן הממשלי של הניאו-ליברליזם: אתגרים תיאורטיים". תיאוריה
וביקורת 50, עמ' 419-435.

קריאה מומלצת:

Gerstle, G. (2022). The rise and fall of the neoliberal order: America and the
world in the free market era. Oxford University Press. Chapter8 "The End", pp.
268-293.

שבוע 17 (17.6.24): שיעור סיכום

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 75 }

רשימות קריאה:

זיכרון, היסטוריה ומורשת בחיי היומיום

קורס שנתי

תואר ראשון

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il

ימי ג', 12-14, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מצלמות וידאו בטלפונים ניידים, מאגרי סיפורים ותמונות ברשתות החברתיות, אלבומים דיגיטליים, וטכנולוגיות תיעוד, אחסון וזיכרון חדשות הפכו זה מכבר את כתיבת ההיסטוריה, הבנית הזיכרון, התיעוד וארכיבאות לעיסוק של אנשים בחיי היומיום. עיסוק זה מתבצע מחוץ לאקדמיה ולמוסדות המדינה שהיו אחראים באופן מסורתי על ייצור והפצת הידע ההיסטוריוגרפי וזיכרון העבר ומעלה שאלות לגבי ההשפעה על סמכותם של מומחים ומוסדות. פרקטיקות אלה גם חושפות את האופן שבו קושרים אנשים את חוויותיהם האישיות ואת הביוגרפיה שלהם עם רקורד האירועים ההיסטורי האקדמי או הרשמי. בסמינר זה נבדוק כיצד מוסדות ואנשים עושים שימוש בייצוגים התרבותיים המוכרים של העבר, בצורות תרבותיות כמו עדויות, סיורים, טכסים ומוזיאונים, כדי ליצור משמעות, לגיטימציה, הכרה וסטטוס. מטרות הקורס: 1. הכרת מושגים וגישות תיאורטיות לחקר הזיכרון, ההיסטוריוגרפיה והמורשת תוך בחינת מקרים של שימוש בהם בחיי היומיום, ובמיוחד כאלה הנוגעים לאירועים בעלי חשיבות לאומית. 2. דיון ביקורתי בשאלות עכשוויות כמו: השימוש בטכנולוגיות תיעוד ומדיה חדשה יחד עם משמעויות מקומיות וגלובליות של ייצוג, סיפור, ייצור והפצת ידע על העבר; כיצד זיכרון נע בין שדות מדיה שונים; הכחשה, השתקה והעברת זיכרונות לדורות הבאים; וההשפעה של יוזמות זיכרון של אנשים "רגילים" על ייצור הידע האקדמי והמדינתי הרשמי. 3. יישום התיאוריות והדיונים בפרויקט מחקר אישי שבמרכזו מקרה מבחן של כתיבת היסטוריה, שימור מורשת והבנית זיכרון בחיי היומיום לאור התיאוריות שנלמדו והמקרים שנסקרו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבואות שנה א' ו-ב'

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי לסמינר שנה ג'

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; הכרת תיאוריות, מושגים ודיונים עכשוויים שמצויים בחזית המדע; התנסות במחקר אקדמי עצמאי; יישום וניתוח של תופעות ומקרי מבחן; עמידה מול קהל.

אופן ההוראה:

הרצאות משולבות בסרטונים, תמונות, כתבות, פודקאסטים, ודיונים בכיתה, סדנת הכנה לכתיבת סמינר, ופגישות אישיות

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - חובת הנוכחות תיאכף, אך מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור.

הצגת מאמר בכיתה - 20%: הצגת מאמר מקריאת החובה בשיעור הרלוונטי והגשת תמצית בכתב.

עבודת סיכום: חלק א' - 30% - הגשת נושא לאישור (מועד הגשה: שיעור אחרון בסמסטר א')
חלק ב' - 50% - הגשת עבודת סמינר (מועד הגשה: 30.9.24)

פרטי המפגשים:

סמסטר א'

17.10.23 - הקדמה

24.10.23 - רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון

Halbwachs, Maurice. 1925. Chapter 1, On Collective Memory. Chicago: Chicago University Press

Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" Representations 26, pp. 7-24

קריאה מומלצת:

Halbwachs, Maurice. 1925. Introduction, Chapter 2, On Collective Memory. Chicago: Chicago University Press

31.10.23 - רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון - המשך

Hirsch, Marianne. 2008. "The Generation of Postmemory" Poetics Today 29,1, pp. 103-128

Rothberg, Michael. 2009. Multidirectional Memory. Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization, Stanford: Stanford UP .

7.11.23 - רקע תיאורטי - ייצור היסטוריה

אדוארד הלט קר. 1986, היסטוריה מהי?, (מאנגלית: אורי רם), תל אביב: מודן. פרק 1:
ההיסטוריון והעובדות

[E.H. Carr. 1961. What is History?, London: Penguin]

Berkhofer, Robert F. 2008. Excerpts, Fashioning History: Current Practices and Principles New York: Palgrave Macmillan

קריאה מומלצת:

שלמה אבינרי. 1986. "הקדמה למהדורה העברית", אדוארד הלט קר, היסטוריה מהי? תל אביב: מודן

14.11.23 – רקע תיאורטי - ייצור היסטוריה – המשך

רם, אורי, 1996. "הימים ההם והזמן הזה: ההיסטוריוגרפיה הציונית והמצאת הנראטיב הלאומי היהודי, בן-ציון דינור זמנו." בתוך גינוסר, פנחס ואבי בראלי (עורכים), ציונות: פולמוס בן זמננו. המכון לחקר הציונות ע"ש וויצמן אוניברסיטת תל אביב והמכון למרכז מורשת בן גוריון אוניברסיטת בן גוריון שבנגב, קרית שדה בוקר, ת"א וב"ש. עמ' 126-159.

Rosenzweig, Roy. 2003. "Scarcity or Abundance? Preserving the Past in a Digital Era," *The American Historical Review* 108 (3), pp. 735-762

קריאה מומלצת:

Trouillot, Michel-Rolph. 1997. *Silencing the Past: Power and the Production of History* New York: Beacon

Steedman, Carolyn. 2002. *Dust: The Archive and Cultural History* New Brunswick, NJ: Rutgers University Press

21.11.23 - רקע תיאורטי – מורשת אז ועכשיו

Hobsbawm, Eric 1983. "Introduction: Inventing Traditions," *The Invention of Tradition*, edited by E. J. Hobsbawm and T. O. Ranger, Cambridge: Cambridge University Press .

Baram, U and Y. Rowan. 2004. "Introduction: Archaeology after Nationalism, Globalization and the Consumption of the Past" in *Marketing Heritage: Archaeology and the Consumption of the Past*, CA: Walnut Creek. Pp.3-23

מקרי מבחן: הפלת מונומנטים ממלחמת האזרחים בארה"ב, מדיניות המורשת של ישראל בעשור האחרון.

קריאה מומלצת:

Lowenthal, D. 1998. *The Heritage Crusade and the Spoils of History*, Cambridge UP.

Kowalski, Alexandra, 2007. From Cathedrals to Teaspoons: The Inventaire General and the Cultural Wealth of the French Nation. A PhD Dissertation submitted to Department of Sociology, NYU. [Available on google books]

28.11.23 - המדיום והמסר: ארכיון העדויות

Noah Shenker, "Embodied Memory: The Institutional Mediation of Survivor Testimony in the United States Holocaust Memorial Museum" in Documentary Testimonies: Global Archives of Suffering Eds. Bhaskar Sarka and Janet Walker. New York and London: Routledge pp. 35-58

Flinn, Stevens, & Shepard, 2009. "Whose memories, whose archives? Independent community archives, autonomy, and the mainstream" in Archival Science (2009) 9: 71-86

5.12.23 - המדיום והמסר: ארכיון העדויות-המשך

Papailias, Penelope. 2006. "Writing Home in the Archive: 'Refugee Memory' and the Ethnography of Documentation." in Archives, Documentation, and Institutions of Social Memory: Essays from the from the Sawyer Seminar. Eds. Francis X. Blouin, Jr., William G. Rosenberg. Ann Arbor: University of Michigan Press

קריאה מומלצת:

Povinelli, Elizabeth. 2011. "The Woman on the Other Side of the Wall: Archiving the Otherwise in Postcolonial Digital Archives" Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies 22(1) p. 147-171

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 82 }

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה מופיעה תחת מערך השיעורים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 83 }

ילודה, ילדות והורות

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

פרופ' יעל השילוני-דולב
yaelhd@bgu.ac.il חדר 367 בבניין 72,
יום ג' בין 13-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

החלק הראשון של הקורס יעסוק בשאלות: האם ילודה היא צורך ביולוגי? איזו תשובה לשאלה זו מציע מבט על צירי הזמן והמרחב של שיעורי הילודה העולמיים? האם אוכלוסיית העולם והארץ צפויה לגדול או להיעצר?

בהמשך לכך, נשאל מה תפקידם החברתי והרגשי של ילדים, ומהם ילדות ונעורים? האם ילדים הם מבוגרים מיניאטוריים שמצופים לעזור בפרנסת המשפחה, או שמא יש להגן על תמימותם ולפרנס אותם עמוק לתוך שנות העשרים של חייהם? דגש מיוחד יינתן לילדות ציונית ולילדות במסורת היהודית.

החלק האחרון של הקורס יסיט את נקודת המבט לשאלת ההורות. נשאל שאלות על אודות התפקידים החברתיים של אבות ואימהות, מימי הביניים ועד היום. איזו חלוקה מגדרית הם מגלמים? כיצד הורות משולבת בשוק העבודה? ומה מייצגת למשל האם השכולה בתרבות העברית?

לאורך הקורס נקדיש תשומת לב מיוחדת להקשר הישראלי של ילודה, ילדות והורות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

חובה ללמוד את קורס יסודות הסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס מלמד כיצד לבחון בצורה סוציולוגית והיסטורית מושגים לכאורה טבעיים-ביולוגיים מפתח חשיבה ביקורתית והשוואתית מלמד קריאה והצגה ביקורתית של טקסטים מקשר בין העבר להווה ובין התאורטי לפוליטי וליום-יומי

אופן ההוראה:

בעיקר הוראה פרונטלית

מטלות הקורס:

הצגה ביקורתית של אחד המאמרים בכיתה

מטלה סופית, עבודת בית, תאריך ינתן בתאום עם הסטודנטיות.ים.

100%

פרטי המפגשים:

דמוגרפיה

ילדות בימי הביניים

ילדות ציונית

לדות , ערך סנטימנלי, ערך כלכלי ושוק העבודה

אבדן הילדות: התזה של ניל פוסטמן

אמהות

אבהות

אבהות ישראלית ופלסטינית

הורות קווירית

ילדים זה שמחה?

הורות שוק עבודה

רשימות קריאה:

* טל, אלון. (2017) והארץ מלאה: התמודדות עם פיצוץ אוכלוסין בישראל. הקיבוץ המאוחד ספרית הפועלים. פרקים, 1, 5, 6

Okun, Barbara, S. 2013. Fertility and marriage behavior in Israel: Diversity, change, and stability. Demographic Research. 28(17). 457-504 .

Lea Taragin-Zeller (2019) Towards an anthropology of doubt: the case of religious reproduction in Orthodox Judaism, Journal of Modern Jewish Studies, 18:1, 1-20 ,

* אריאס פיליפ (1962,199) מהפקרות לתום. בתוך, סוציאליזציה. האוניברסיטה הפתוחה כרך 1 עמודים : 107-134 .

* באומגרטרן אלישבע (2005). אמהות וילדים: חיי משפחה באשכנז בימי הביניים. מרכז זלמן שז"ר לתולדות ישראל. פרק 5.

Casper, Monica J. (2022) Babylost: Racism, Survival, and the Quiet Politics of Infant Mortality, from A to Z. Rutgers University Press

פרקים מדויקים ימסרו בהמשך

* בר-און, יערה (2004) "המשפחה בקיבוץ". בתוך, קליינברג אביעד (עורך) על אהבת אם ועל מורא אב: מבט אחר על המשפחה. ירושלים: כתר

הירש, דפנה (2006) "באנו הנה להביא את המערב" – הנחלת רפרטואר "היגייני" בקרב החברה היהודית בפלשתינה בתקופת המנדט. אוניברסיטת ת"א: חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה. פרק 4. (לא חובה)

גור, חגית (2005). "מה למדת היום בגן, ילד מתוק שלי?" בתוך, גור חגית (עורכת) מיליטריזם בחינוך. ת"א: בבל. (לא חובה)

*Zelizer, Viviana, A. (1985). Pricing the Priceless Child: The Changing Social Value of Children. New York: Basic Books. Introduction pp. 3-21

Hacker, D. (2017). Legalized Families in the Era of Bordered Globalization. Cambridge: Cambridge University Press. Ch. 6

* פוסטמן, ניל (1986). אבדן הילדות. ת"א: ספרית הפועלים. פרקים חמש ושש.

הולט, סילביה אן. (1986) "חיים ששווים פחות". ת"א: עם עובד. פרק 10

ריץ' אדריאן (1976) ילוד אישה. ת"א: עם עובד

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 89 }

- ברונר ז'וזה (1993). קולה של אמא: דיאלקטיקות של תודעה עצמית. זמנים 46/47, 4-17. אמהות ישראלית
- * אולמרט, דנה. (2018). כחומה עמודנה – אמהות ללוחמים בספרות העברית. הוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים. פרק 1 – "אם הבנים".
- * ניצה ברקוביץ (1999) "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל" סוציולוגיה ישראלית ב 277, 284–288.
- הקר, דפנה ותירוש, יופי (2022) שחיקת האימהות והתבססות ההדרה במשפט כאיום על מעמדן
- האזרחי של נשים בישראל. קריאות ישראליות גיליון 1.
- יפת, ק. (2019). מזרחיות, מגדר ומשפט: על אזרחות אימהית ואימהות מזרחית בדיני ההפלי(ה)ה עיוני משפט מא 689
- *Williams, Stephen. (2008). What is fatherhood? Searching for the reflexive father. *Sociology*, 42(3), 487-502.
- * השילוני-דולב, יעל וטריגר, צבי (תשע"ז, 2016). בין רצון המת לרצונם של הנותרים בחיים: שימוש בזרע לשם הולדה לאחר המוות, פטריארכיה, פרו-נטליזם ומיתוס המשכיות הזרע. עיוני משפט, ל"ט, 3, 661-707.
- Ferrero, L. (2022). Palestinian Sperm-Smuggling: Fatherhood, Political Struggle and The Israeli Prisons. See Isidoros & Inhorn, 2022, 211-28
- * זיו, עמליה. 2020. "שארות קווירית". מפתח 15.
- * דונת, אורנה (2010 תש"ע). פרונטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי הולדה בישראל. סוציולוגיה ישראלית י"א (2) 417-439.
- הגר, תמר (2012). בכוונה תחילה. ת"א: דביר
- * הקר, דפנה ופרנקל, מיכל (2005), "הורות פעילה ושוויון הזדמנויות בעבודה: הצורך בשינוי מאפייני שוק העבודה" עבודה חברה ומשפט י"א: 275-303.
- הקר דפנה (2012). סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. מודן והוצאה לאור של משרד הביטחון. פרק ט- אמהות מחייבת ואבהות התנדבותית בשכר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 90 }

יסודות הסוציולוגיה

קורס שנתי

תואר ראשון

סיגל נגר-רון

sigalro68@gmail.com

יום ראשון, 18:00 - 19:00 בתאום מראש

שיר רבינא

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס "יסודות הסוציולוגיה" הוא קורס המבוא לדיסציפלינה ויש לו מספר מטרות. הראשונה היא להציג בפני הסטודנטים יות את התפתחותה של הסוציולוגיה כדיסציפלינה מדעית. השנייה, להציג את הפרספקטיבות השונות לבחינת המציאות החברתית, מהתגבשות הסוציולוגיה בעת המודרנית ועד תקופתנו, המוגדרת כפוסט-מודרנית. המטרה השלישית היא לחשוף את הסטודנטים לכתביהם ועבודותיהם של ההוגים המרכזיים בסוציולוגיה. המטרה הרביעית היא לחשוף את הסטודנטים לסוגיות המרכזיות במחקר במחשבה הסוציולוגית כגון: אי-שוויון וריבוד, סוציאליזציה וסטייה, תרבות, מגדר. הקורס יידון בשאלות המפתח של הדיסציפלינה אודות טיבו של המבנה החברתי, יחסי היחיד והחברה, סדר מול קונפליקט, תהליכי שינוי חברתי ושאלת הכוח.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

זהו קורס היסוד שמניח את התשתית לחשיבה הסוציולוגית ומעניק ידע בתאוריות בסיסיות בסוציולוגיה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

יכולת יישום של הידע הסוציולוגי לשם הבנה מורכבת יותר של המציאות החברתית

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 93 }

מטלות הקורס:

- הגשת מטלה כתובה – 7.5% מהציון. מועד פרסום המטלה – 15.10.2023. מועד הגשת המטלה עד 1.11.2023. בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 15.11.2023. הציון על עבודה זו עובר/לא עובר

הגשת מטלה כתובה – 7.5% מהציון. מועד פרסום המטלה 15.10.2023. מועד הגשת המטלה עד 13.12.2023. בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 27.12.2023

מטלה מסכמת סמסטר א'-35% מועד פרסום המטלה 17.12.2023. מועד הגשת המטלה עד 10.1.2024 בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 24.1.2024

הגשת מטלה כתובה – 7.5% מהציון. מועד פרסום המטלה 25.2.2024. מועד הגשת המטלה עד 13.3.2024 בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 27.3.2023

הגשת מטלה כתובה – 7.5% מהציון. מועד פרסום המטלה 24.3.2024. מועד הגשת המטלה עד 14.4.2024 בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 1.5.2024

- מטלה מסכמת סמסטר א'-35% מועד פרסום המטלה 19.5.2024. מועד הגשת המטלה עד 19.6.2024 בשעה 23:30 דרך מערכת מודל. המטלה הבדוקה תוחזר ב 10.7.2024

פרטי המפגשים:

מבוא-

1. דורקהיים, א. (2006). מהי עובדה חברתית (עמ' 57-66). בתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית. תל-אביב: רסלינג.
רשות: . דורקהיים, א. (2002). ההתאבדות. הוצאת נמרוד, עמ' 13-23; 180-165; 215-199.
2. דו בויוז, וליאם אדוארד בורגהרד (1903 [2019] נשמתם של השחורים (עמ' 23-32).
ישראל: נהר ספרים. בקישור: [https://kotar-cet-ac-](https://kotar-cet-ac.il.databases.sapir.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94910497#3.6182.6.default)
il.databases.sapir.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94910497#3.6182.6.
default
2. הפרדיגמה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית
3. ריצר, ג' (2006). הפונקציונליזם הסטרוקטורלי של טלקוט פרסונס. בתוך י' אנוך וסוקר ז' (עורכים), תיאוריות סוציולוגיות מודרניות (עמ' 110-122). האוניברסיטה הפתוחה. רשות:
- Parsons, T. (1972). The Concept of Society: The Components and Their Interrelations (pp. 5-24). In: Societies. New Jersey: Prentice-Hall .
4. דיוויס, ק. ומור ו.א. (1973). כמה עקרונות של הריבוד החברתי (עמ' 308-321). בתוך: מ. ליסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה (עמ' 308-321). תל-אביב: עם עובד
5. מרטון, ר. (1971). מבנה החברה והאנומיה (עמ' 194-233). בתוך: התיאוריה החברתית והמבנה החברתי. תל-אביב: יחדיו.
3. הבניה חברתית של המציאות
6. ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת. (1989) "מיסוד" (עמ' 395-408). בתוך: רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד.
7. גופמן, א. (1989). הצגת האני בחיי היומיום תל-אביב: דביר. לקריאה עמודים 13-24, 205-202, 212-214.

8. בייקר, הווארד. (1963). "חניכותו של מעשן המריחואנה" (עמודים 101-112). בתוך: רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי. הוצאת עם עובד.
4. הפרדיגמה המרקסיסטית
9. מרקס, ק. ואנגלס, פ. (1848 [1989]). המניפסט הקומוניסטי. בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה, היחיד והסדר החברתי (עמ' 295-306). תל-אביב: עם עובד.
10. מרקס, ק. (1983 [1846]). מבוא לביקורת הכלכלה המדינית-ההקדמה (עמ' 260-257). בתוך: קארל מארקס: מבחר כתבים פוליטיים – מאה שנה לפטירתו, ערך: אברהם יסעור, תל-אביב וחיפה: הקיבוץ הארצי ואוניברסיטת חיפה רשות:
- אילוז, א. (2002) "כשהרומנטיקה יצאה לשוק" (עמודים 35-56) מתוך: האוטופיה הרומנטית- בין אהבה לצרכנות, חיפה: זמורה-ביתן.
5. הפרדיגמה הווביראנית
10. ובר, מ. (1984). האסקזה ורוח הקפיטליזם. בתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (עמ' 76-90). תל-אביב: עם עובד.
11. ובר, מ. (1973). מעמד, סטטוס, מפלגה. בתוך: מ. לויסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה (עמ' 58-71). תל-אביב: עם עובד.

מבוא לאנתרופולוגיה

קורס שנתי

תואר ראשון

ניר אביאלי

avieli@bgu.ac.il חדר 361 08-6472075

יום ג' 11 – 12 סמסטר א 14:00 סמסטר ב 13:00

עדי רוזנשטוק

זיו שוורץ

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגרפיות") לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות. במהלך סמסטר א' נעקוב אחר התפתחות האנתרופולוגיה כתחום דעת מדעי ובסמסטר ב' נדון במספר תחומים מרכזיים. חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של התלמידים. חובה לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מבוא לכל לימודי האנתרופולוגיה במחלקה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרות עם התפתחות הדיסציפלינה האנתרופולוגית, התיאוריות ושיטות המחקר המרכזיות

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 98 }

מטלות הקורס:

ניתוח טקס (10% מהציון הסופי)

ביצוע תצפית משתתפת (25% מהציון הסופי)

ניתוח רפלקסיבי של התצפית (5%)

בוחן בקיאות סמסטר א 10%

בוחן בקיאות סמסטר ב 10%

מבחן מסכם שנתי 40%

פרטי המפגשים:

מהי אנתרופולוגיה
תיאוריות של אבולוציה חברתית ותרבותית
יחסיות תרבותית;
אקולוגיה ותרבות
המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה
פונקציונליזם פסיכולוגי
מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה.
תרבות ואישיות
פונקציונליזם מבני.
סטרקטורליזם: ק. לוי-שטראוס
ניתוח סטרקטוראלי של תרבויות.
הרצאת אורח: החוקרת בשדה
צהלה סרמונטה
הגישה הפרשנית: קליפורד גירץ
בוחן בקיאות
עוד מחשבות על הגישה הפרשנית

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה (לא סופית):

סמסטר א'

בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינדיה ופולינדיה" בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.

הריס, מ. 1980. "הופעת הפרה הקדושה", בתוך: קניבלים ומלכים, תל אביב: ספרית הפועלים, עמ' 141-154.

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. (1998) "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית" בתוך אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in his: Argonauts of the Western Pacific: New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group" in his Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in his Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea, New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי. תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דור התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות?" בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר(ניצה ינאי, עורכת) 27-45. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In *Genesis as Myth and other Essays*. London: Cape .

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in *Implicit Meaning*. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", מתוך: פרשנות של תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 – 375.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes and Contested National Identity". *Ethnology*, Vol. 44(2):167-187.

סמסטר ב'

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומיוניטס", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 87 - 115. הנדלמן, ד. כץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות" בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת) מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א: 121-148.

Rabinow, P. 1977. "Ali: An Insider's Outsider". In his *Reflections on Fieldwork in Morocco*. Berkeley: University of California Press. Pp. 31-69

טרנר, ו. 1988. "מוצ'ונה הצרעה מפרש הדת", בתוך: ר. בייט-מרום שיטות מחקר במדעי החברה יחידה 4, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א, עמ' 108-120.

Malinowski, B. 1967. *A Diary in the Strict Sense of the Term*. London: Routledge & Kegan Paul. pp. 3- 15; 158-159; 218-219; 266-267.

גירץ, ק. 2005. "עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי". מתוך עבודות וחיים. ת"א: רסלינג, עמ' 103 - 129.

בילו, י. 1998. "חקר התרבות העממית בעידן הפוסט מודרני: סיפור אישי", בתוך: אבוהב, א. הרצוג, א. גולדברג, ה. מרקס, ע. (עורכים) ישראל: אנתרופולוגיה מקומית, תל אביב: צ'ריקובר, עמודים 655 - 679.

פלדמן, ג'. 2001. "בעקבות ניצול השואה הישראלית: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית". תיאוריה וביקורת, 19: 167 – 190.

חסן, מ. 1999. "הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה". בתוך מין, מגדר, פוליטיקה. הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 267 – 306.

רבינוביץ', ד. 1995. "המסע המפותל להצלת נשים חומות", תיאוריה וביקורת: 7 עמ' 5-19.

מגדר ופוליטיקה:

היבטים סוציולוגיים של השתתפות, ייצוג ונראות

קורס סמסטרילי

תואר ראשון

ד"ר מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא לדון במחקר הקיים על מגדר ופוליטיקה ובהסברים התיאורטיים לשאלה: מדוע אין ייצוג הולם לנשים בתפקידי מפתח פוליטיים? הקורס ירחיב את הדיון תוך כדי חשיפת מושגי היסוד התיאורטיים המסבירים את החסמים העומדים בפני נשים במרחב הפוליטי ואת הכלים המדינתיים שהתפתחו לצמצום אי-שוויון מגדרי: כמו העדפה מתקנת, ייצוג הולם וייצוג מגוון, ו מכסות. מטרת הקורס היא להבהיר את ההבדל הקיים בין שאלת הייצוג של נשים לבין שאלת ההשפעה תוך כדי בחינת מקרים שונים מהקשרים חברתיים ופוליטיים נבדלים, בעולם ובישראל.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס ישאף לפיתוח חשיבה ביקורתית על מעמדן של הנשים בפוליטיקה והפער הקיים בייצוגן הפוליטי בעולם בכלל ובישראל בפרט. הקורס יאפשר לסטודנטיות ולסטודנטים לפתח מבט סוציולוגי הצטלבותי להבנת מיקומן של נשים בפוליטיקה הישראלית

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מטלה כיתתית- 20% מהציון הסופי

המטלה היא קריאה ביקורתית של אחד המאמרים המופיעים בסילבוס וניתוח סוציולוגי של מקרה עכשוי בפוליטיקה הישראלית

מבחן סוף סמסטר- 80% מהציון הסופי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 105 }

פרטי המפגשים:

רשימות קריאה:

קריאת חובה (פריט המסומן ב- * הינו רשות)

Merry E. Wiesner-Hanks. (2011). Gender in History: Global Perspectives, 2nd Edition. Willey-Blackwell, Chapter 6

Ludwig, G. (2018). Post-democracy and gender: new paradoxes and old tensions, Journal of social theory, 28-46

הרצוג, ח. (1999). נשים בפוליטיקה ופוליטיקה של נשים. בתוך: ד. יזרעאלי, א. פרידמן, ה. דהאן-כלב, ח. הרצוג ואחרות (עורכות), מין, מגדר, פוליטיקה. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ. 307-355

Lombardo, Emanuela and Petra, Meier. (2014) The symbolic representation of gender. A discursive approach. Aldershot: Ashgate. (Ch 1)

Paxton, Pamela, and Melanie M. Hughes. (2016). Women, Politics, and Power: A Global Perspective. CQ Press. (Ch 8)

Hinojosa, M. (2021). The Descriptive Representation of Women in Politics, Politics

Funk, K., & Hinojosa, M. (2023). Descriptive Presentation: Invoking Identity as a Claim for Descriptive Representation. Politics & Gender, 1-6

Tracy-Ann, Johnson-Myers. (2017). The Mixed Member Proportional System: Providing Greater Representation for Women? A Case Study of the New Zealand Experience, Cham : Springer International Publishing : Imprint: Springer(53-80)

Inglehart, Ronald, and Pippa, Norris. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. International Political Science Review, 21(4): 441-463.

Kostelka, Filip, André Blais, and Elisabeth Gidengil. (2019). Has the gender gap in voter turnout really disappeared? West European Politics 42 (3): 437-463.

Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Identity politics intersectionality and violence against women in color, Stanford Law Review, 43: 1241-1299

הרצוג, ח. (2014). התרת הסבך של המודרניות: ההבניה ההדדית של מגדר, דת ומדינה. פרדוקס ספינת תזאוס - מגדר, דת ומדינה (קובץ בעריכת חנה הרצוג וענת לפידות-פירילה). חקיקה ומדיניות ציבורית בישראל * "חוק שיווי זכויות האשה", התשי"א 1951 איצקוביץ'- מלכה, ר. ושפירא, א. (2020). הבטחות ייצוג חוקיות לנשים בישראל: מדוע כשלו כל הניסיונות לרפורמה בנושא? בתוך פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל, עורכות: נעמי חזן, מיכל שמיר וחנה הרצוג: מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד עמ' 201-221. סבאח, מ. והרצוג, ח. (2020). בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל בתוך פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל. עורכות: נעמי חזן, מיכל שמיר וחנה הרצוג: מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד. שפירא, א., קניג, ע., פרידברג, ח., & איצקוביץ'-מלכה, ר. (2013). ייצוג נשים בפוליטיקה: ישראל במבט השוואתי. מחקר מדיניות 99, המכון הישראלי לדמוקרטיה. (עמודים ייקבעו בהמשך)

צרפתי. (2018). מחאת הפייסבוק של הנשים החרדיות: "לא נבחרות לא בוחרות." Keshar (Tel Aviv, Israel), 51, 59-68.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 108 }

"מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל" -

סמינר מחקר שנתי

קורס שנתי

תואר ראשון

ניר אביאלי

08-6472075 ;361;navieli@bgu.ac.il;

יום ג', סמסטר א' 11 – 12, סמסטר ב' 13 - 14 (בתיאום מראש)

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אוכל, כמו אוויר לנשימה, הוא צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם. אוכל הוא גם מוצר תרבותי מובהק, תוצר של תהליך דיפרנציאציה בו הופכים גרעיני החיטה לבאגט צרפתי, פסטה איטלקית או כופתאה סינית אשר מייצגים את הזהות האישית, החברתית, האתנית והלאומית של כל אחד מאתנו. "האוכל שלנו" מהווה לפיכך סמל קבוצתי רב משמעות ומושא לגאווה משותפת, ואילו "האוכל שלהם" זוכה לא פעם לביקורת ולדחיה ומהווה מוקד לסטראוטיפים תרבותיים ואתניים. קביעתו של הגסטרונום הצרפתי ברילאט סוורין: "אמור לי מה אתה אוכל ואומר לך מי אתה" מהווה נדבך מרכזי לסמינר, בו נכיר את הגישות השונות למחקר החברתי של אוכל ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות. במהלך השנה נלמד לזהות את את הזירה הקולינארית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן מורכב על מגדר, מעמד, דת, אתניות ולאומיות. נדון באוכל כאמצעי המקשר בין בני האדם לאלים ובין החיים למתים. ננסה להבין מדוע הפרה קדושה בהודו ומדוע החזיר טמא עבור היהודים והמוסלמים. נחשוב על משמעותם של מאכלים בטקסים דתיים כגון חתונות ולוויות. ננתח את מבנה הארוחה בתרבויות שונות ונלמד על משמעותם של המבנים השונים. נלמד על מק'דונלד, על מזון מהיר ועל מזון איטי. וננסה לאפיין גם את המטבח הישראלי. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה. הסטודנטים יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במסגרת הקורס נקיים לפחות שני סיורים. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אתנוגרפי שיעסוק באוכל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 110 }

ובאכילה וכתובת סמינר מחקר. לקראת ביצוע המחקר וכתובת הסמינר הסטודנטים יתבקשו להגיש הצעת מחקר ראשונית ומורחבת.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה
שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

סמינר מסכם שנה ג

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים ירכשו את הכלים התיאורטיים והמתודולוגיים לניתוח אנתרופולוגי של זירות קולנריות

אופן ההוראה:

פרונטלי (נוכחות חובה, השתתפות פעילה 10% מהציון)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 111 }

מטלות הקורס:

ניסוח שאלות לקראת דיון בכיתה על אחד מפרטי הסילבוס (10%)

הגשת הצעת מחקר ראשונית (5%)

הכנת יומן אוכל שבועי והצגתו בכיתה (5%)

הגשת הצעת מחקר מורחבת (10%)

הצגת המחקר בכיתה + בחירת מאמר לקריאה וניסוח שאלות לדיון בכיתה (10%).

עבודה מסכמת. (50%)

פרטי המפגשים:

מועדי השיעורים ורשימת קריאה

1. שיעור פתיחה: אוכל כתופעה רב ממדית

2. אוכל והסדר החברתי

קריאה:

Tuchman, G. and Levine, H.G. 1993. 'New York Jews and Chinese Food: The Social Construction of an Ethnic Pattern'. Journal of Contemporary Ethnography. 22(3): 382-407.

3. מבנה הארוחה והמבנה החברתי

קריאה:

Douglas, M. (1975). Implicit Meanings. Ch. 16 "Deciphering a Meal "

4. ההסטוריה התרבותית של האכילה

קריאה:

Mintz, S. 1985. Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History. Chapter 5: Eating and Being (pp.187-214). Oxford: Penguin Books.

5. הקרנת הסרט "טמפופו"

שיעור ארוך (הרצאה + סרט) - השיעור יתחיל ב 16:00 ויסתיים ב 18:15.

קריאה:

Ashkenazi, M. Jacob, J. (2000). The Essence of Japanese Cuisine

Ch.7 Aesthetics in the World of Japanese Foods

פסטיבל הקולנוע האתנוגרפי (בנוס עד 5 נק עבור כתיבת ביקורת על שני סרטים 300 מילים)

6. בשר

קריאה:

Sobal, J. 2005. Men, meat, and marriage: Models of masculinity. *Food and Foodways*, 13(1-2), pp.135-158.

הנחיות לגבי הגשת הצעות מחקר והנחיות ראשוניות לגבי כתיבת הסמינר

7. סיור בשוק העירוני של באר-שבע (יום ו' 8:30 – 12:00)

קריאה:

Fanselow, F. S. 1990. The Bazaar Economy or How Bizarre is the Bazaar Really? *Man*, Vol. 25, No. 2, pp. 250-265

אשבל ומיכאל

8. אוכל, מעמד חברתי וטעם

קריאה:

Bourdieu, P. 1984. *Distinction*. Ch. 3 "The Habitus" only pp. 175-200
https://monoskop.org/images/e/e0/Pierre_Bourdieu_Distinction_A_Social_Critique_of_the_Judgement_of_Taste_1984.pdf

9. אוכל וזהות

Leitch, A., 2003. Slow food and the politics of pork fat: Italian food and European identity. *Ethnos*, 68(4), pp.437-462.

הגשת הצעת מחקר ראשונית

10. אוכל ודת

קריאה:

Rouse, C. and Hoskins, J., 2004. Purity, soul food, and Sunni Islam: Explorations at the intersection of consumption and resistance. *Cultural Anthropology*, 19(2), pp.226-249 .

11. מק'דונלד, גלובליזציה ושינוי (השעור יתקיים בסניף מזון או בקפיטריה בקמפוס)

קריאה:

Yunxiang, Y. (1997). "McDonald's in Beijing" in Watson, J.L. (ed). Golden Arches East: McDonald's in East Asia.

Ram, U. (2004) Glocommodification: How the Global Consumes the Local- McDonalds in Israel, Current Sociology, Vol 52, No.1

12. המטבח הישראלי

קריאה:

Hirsch, D., 2011. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs": The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab. American Ethnologist, 38(4), pp.617-630.

הנחיות להכנת יומן אוכל שבועי

הנחיות להגשת הצעת מחקר מורחבת

סמסטר ב'

הסטודנטים יציגו את מחקריהם בכיתה.

לקראת כל שעור יבחרו המציגים מאמר ויעבירו אותו לכל המשתתפים שבוע מראש

בנוסף יתקיים שעור משוב על הצעת המחקר המורחבת וכן שעור שיעסוק ביומני האוכל

במהלך הסמסטר נעסוק גם בעניינים הבאים:

הצגת המחקר בכיתה + מאמר + דיון

הגשת הצעת מחקר מורחבת (לקראת השעור הראשון של הסמסטר)

הגשת יומן אוכל – הצגת יומני האוכל בכיתה, דיון בשיטות מחקר ומשוב על הצעת המחקר

המורחבת (בשעור השלישי)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 115 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 116 }

רשימות קריאה:

"מראה שחורה במציאות האמיתית"
(או: כשצ'אט GPT בוחר את שם הקורס):
סוגיות נבחרות באנתרופולוגיה דיגיטלית

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר יעלה להב-רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש.

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אתן.ם קוראים.ות את הסילבוס הזה בטלפון. או בטאבלט. או במחשב הנייד/נייח שלכן.ם. בין אם תרצו או לא, אתם.ן חלק בלתי נפרד מהעולם הדיגיטלי. מכיוון שלא ניתן להתעלם מהנוכחות של טכנולוגיות דיגיטליות בחייהם של אנשים, קורס זה יתמקד בתת הדיסציפלינה המתהווה של אנתרופולוגיה דיגיטלית, תוך בחינת הדרכים בהן כלים אנתרופולוגיים ואתנוגרפיים יכולים לסייע לנו להבין טוב יותר את החוויה האנושית העכשווית ואת יחסי הגומלין וההשפעות ההדדיות בין בני אדם ואמצעים טכנולוגיים. במהלך הקורס הסטודנטים.יות יחשפו לנושאים ולגישות תיאורטיות שונות כלפי 'הדיגיטלי' והאופן בו התפתחויות טכנולוגיות מאתגרות את גבולות הזמן והגיאוגרפיה וכתוצאה, גם את ההבנות שלנו לגבי מהי משמעות היות אנוש. במהלך הקורס נעסוק במגוון נושאים כגון העצמי המקוון, קהילות מקוונות, שלטון האלגוריתם, בינה מלאכותית, גיימינג, אקטיביזם מקוון והאנטומיה של ההאשטאג, אהבה, חיזור, אינטימיות, מין ומיניות בעידן הדיגיטלי ועוד.

הקורס כולל פרויקט גמר שניתן לבצע במגוון דרכים, כגון פרויקט אתנוגרפי מקורי, פרויקט מחקרי תיאורטי, פרויקט יצירתי החוקר פרקטיקה מתפתחת או פרויקט מחקר יישומי. הנחיות נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יעניק לסטודנטיות.ים היכרות עם תת דיסציפלינה מתפתחת: אנתרופולוגיה דיגיטלית ויאפשר היכרות מעמיקה עם תיאוריות אנתרופולוגיות מגוונות החוקרות את הדיגיטל. בנוסף, ההתנסות המחקרית תשרת את הסטודנטיות.ים בכתיבת הסמינרים בשנה ג'.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס, הסטודנטים.יות יוכלו לדון בקפדנות בשאלות אנתרופולוגיות בסיסיות בהתייחסות למדיום הדיגיטלי וכן וליישם מיומנויות בניתוח תרבותי. הסטודנטיות.ים גם ילמדו כיצד להתבונן במדיה חדשה וטכנולוגיות דיגיטליות בהקשרים רחבים יותר: חברתיים, תרבותיים, פוליטיים והיסטוריים. בסוף הקורס, הסטודנטיות.ים צריכים.ות להיות מסוגלים.ות לבטא הידע המתודולוגי של האנתרופולוגיה הדיגיטלית וליישם אותו בפועל באמצעות מחקר מקורי. לבסוף, הסטודנטיות.ים יטפחו מיומנויות תקשורת בעל פה (עמידה מול קהל) ובכתב באמצעות מצגות, משימות כתיבה קצרות והצגות פומביות של המחקר האישי.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

סמסטר א'- 15% הגשת סיכום ביקורתי של מאמר (הסטודנטים ים ישתבצו בתאריכים לאורך הסמסטר, בהתאם לנושא שיבחרו). המטלה בוחנת יכולת קריאה וכתובה ביקורתיות, הבחנה בין עיקר וטפל.

סמסטר א'- 30% הגשת מטלה מסכמת: יומן אוטואתנוגרפי "החיים שלי ברשת". תאריך הגשה סופי יקבע בהמשך. המטלה בוחנת יכולת יישום מתודולוגית והפנמה של עקרונות המחקר האנתרופולוגיים.

סמסטר ב'- 15% הגשת הצעת מחקר. תאריך הגשה: 5/5/23. המטלה בוחנת יכולת מיקוד מחקרית, אינטגרציה בין חומרים תיאורטיים והבנה של השקפת העולם האנתרופולוגית.

סמסטר ב'- 30% הגשת מטלה מסכמת: עבודת מחקר. תאריך סופי יקבע בהמשך. המטלה בוחנת יישום של הנלמד לאורך הקורס, עצמאות מחקרית, יישום מתודולוגי ויכולת כתיבה אקדמית.

פרטי המפגשים:

סמסטר א'

15/10 שיעור פתיחה: מבוא לתרבות דיגיטלית והצגת הקורס
* גירץ, ק'. (1990[1973]). פרק שני-השלכותיו של מושג התרבות על מושג האדם. בתוך:
פרשנות של תרבויות. (עמ' 62-43). פרדס הוצאה לאור.

22/10 מבוא לאנתרופולוגיה דיגיטלית

Miller, D. 2018. Digital Anthropology. In: The Cambridge Encyclopedia of Anthropology (eds) F. Stein, S. Lazar, M. Candea, H. Diemberger, J. Robbins, A. Sanchez & R. Stasch. <http://doi.org/10.29164/18digital>

Miller, D., Horst, H. (2012). The digital and the human: A prospectus for digital anthropology. In: Miller, D., Horst, H (Eds). Digital Anthropology. Berg Publishers, 3–35.

29/10 מבוא ל"מדיה חדשים"

Ricardo de Querol, "Zygmunt Bauman: 'Social media are a trap.'" EL PAÍS.

https://english.elpais.com/elpais/2016/01/19/inenglish/1453208692_424660.html

Miller, D. et al. (2016). Chapter 1: What is social media? In: How the world changed social media. (pp. 1-9). London: UCL Press

5/11 גישות ותיאוריות לחקר הבנת הדיגיטל

Budka, P. (2011). From Cyber to Digital Anthropology to an Anthropology of the Contemporary? Working Paper for the EASA Media Anthropology Network's 38th e-Seminars .

Mirca Madianou, M. & Miller, D. (2012). Polymedia: Towards a new theory of digital media in interpersonal communication. *International Journal of Cultural Studies* 16(2): 169–187 .

12/11 אספקטים חברתיים ותרבותיים של אלגוריתמים

Seaver, N. (2017). "Algorithms as Culture: Some Tactics for the Ethnography of Algorithmic Systems." *Big Data & Society* 4 (2): 1–12 .

Christin, A. (2020). The ethnographer and the algorithm: beyond the black box. *Theory and Society*, 49(5-6), 897-918.

19/11 בינה מלאכותית כארטיפקט תרבותי

Govia, L. (2020). Coproduction, ethics and artificial intelligence: A perspective from cultural anthropology. *Journal of Digital Social Research*, 2(3), 42-64.

26/11 הרצאת אורחת. מריה גרצקי "ספריית בבל" או "סופר-פוזיציה" : מיהו המחבר האלגוריתמי?

Gretzky (2023) Babel Library or Super-Position: Who Is The Algorithmic Author? *Academic Knowledge Production in The Age of AI*. (Work in progress) .

3/12 העצמי בעידן הדיגיטלי-חלק א' (האדם הרשתי)

Turkle, S. (2006). *Always on/always-on-you: the tethered self*. In: Katz, J. (ed). *Handbook of mobile communications and social change*. Cambridge, MA: MIT Press .

10/12 חופש חנוכה

17/12 העצמי בעידן הדיגיטלי-חלק ב' (עצמי, נרקיסיזם וסלפי)

Boellstorff, T. (2008). CHAPTER 5: Personhood. In: Coming of Age in Second Life- An Anthropologist Explores the Virtually Human (pp.118-150) New Jersey: Princeton University Press

Mandelson, A.L. & Papacharissi, Z. (2011). Look At Us: Collective Narcissism in College Student Facebook Photo Galleries. In: Papacharissi, Z. (Ed). A Networked Self- Identity, Community, and Culture on Social Network Sites. (pp. 251-273). New York: Routledge

24/12 העצמי בעידן הדיגיטלי-חלק ג' (העצמי הממוסחר)

Marwick, A. (2015). Instafame: Luxury Selfies in the Attention Economy. Public Culture 27(1 75): 137–160.

Gershon, I. (2014). Selling yourself in the United States. PoLAR: Political and Legal Anthropology Review, 37(2), 281-295.

3/12 איך חוקרות את/בדיגיטל- מתודולוגיות ואתיקה.

Postill, J., & Pink, S. (2012). Social media ethnography: The digital researcher in a messy web. Media International Australia 145 (1), 123-134

Hine, C. (2017). Ethnography and the Internet: Taking Account of Emerging Technological Landscapes. Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences 10:315–329 .

7/1 שיעור אחרון-השלמות וסיכום הסמסטר- הוראות למטלה המסכמת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 123 }

רשימות קריאה:

רשימת פרטי קריאת רשות יפורסמו בסילבוס שיעלה למודל.

ניהול קריירה בעולם משתנה - פרקטיקום לסטודנטים לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

קורס שנתי

תואר ראשון

גוון צרויה

gavantzr@gmail.com ; 054-7277270

ימי רביעי ב- 17:00 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

עולם העבודה העכשווי הינו דינאמי ומשתנה ללא הרף בשל מגמות של דיגיטציה, גלובליזציה, התארכות תוחלת החיים ומשברים המשנים את פני הכלכלה העולמית והמקומית, כדוגמת משבר הקורונה ומשבר האקלים. כדי להצליח בעולם משתנה זה, אנחנו נדרשים לגמישות מחשבתית, יכולות גבוהות של למידה וניהול עצמי ויכולת להתמודד עם תנאי חוסר ודאות ושינוי. זיהוי החוזקות שלנו, פיתוח ארגז כלים מקצועי ושדרוג המיומנויות האישיות והבן-אישיות בצורה מודעת, הינם תנאים הכרחיים להצלחה במקום העבודה.

מטרת הקורס היא לסייע לסטודנטים מהחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה לעבור מעולם הלימודים לעולם העבודה בצורה מוצלחת, באמצעות ביצוע התמחות מקצועית ורכישת "ארגז כלים" להבנת ארגונים. הקורס יסייע ללומדים להכיר את חוזקותיהם ולעצב את חזונם המקצועי.

קורס זה נועד לסטודנטים בשנה השלישית בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, ויכלול התמחות בת מאה לאורך שנת הלימודים במגוון ארגונים בתחומי: ייעוץ ארגוני, משאבי אנוש, פיתוח הדרכה, התנדבות וסיוע, שיווק, מחקר, ניהול, תקשורת, חינוך בלתי פורמלי ועוד. במקביל להתמחות, ישתתפו הלומדים במפגשים כיתתיים שיניחו את הבסיס התיאורטי והמעשי להתמחות ויכללו הרצאות פרונטאליות, תרגילים חווייתיים, סימולציות והתייעצות עם עמיתים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

יעדי הקורס:

1. רכישת כלים לניהול פרו-אקטיבי של הקריירה הארגונית ושיפור החוללות העצמית
2. חשיפה לעולמות הפיתוח הארגוני וניהול משאבי האנוש והכרות עם מודלים תיאורטיים רלוונטיים
3. הבנת ארגונים ומאפייניהם: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, רשתות חברתיות ופוליטיקה ארגונית
4. ליבון השאלות והקונפליקטים שעולים בהתמחות במסגרת הכיתתית, לתמיכה בהתפתחות האישית

אופן ההוראה:

מתכונת סדנאית. חלק מהמפגשים יתקיימו בצורה מקוונת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 126 }

מטלות הקורס:

פרטי המפגשים:

- 1 הכרות והצגת מבנה הקורס: תיאום ציפיות
מה זה ניהול קריירה?
מסלולי קריירה: דיון בהיצע התפקידים ומסלולי הקריירה לבוגרי המחלקה בשוק העבודה
כתיבת קורות חיים: תבנית בסיסית, פתיח, מסרים מקדמים, מכתב מקדים, המלצות, גרסאות
- 3-2 ראיון עבודה אפקטיבי: הכנה לראיון, התמודדות עם שאלות מורכבות. ניהול רושם, ניהול שפת הגוף, טונציה ושפה מילולית. סימולציות
- 4 ניהול קריירה פרואקטיבי: חיפוש עבודה יוזם, ניהול עצמי ומיקוד בתוצאות, מעגל השפעה ומעגל הדאגה, Managing Up, קידום ארגוני
- 6-5 להבין ארגונים - ארגז כלים תיאורטי ויישומי: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, רשתות ארגוניות, פוליטיקה ארגונית
- 8-7 תקשורת אישית ובין-אישית בארגונים – ארגז כלים למנהלים/ות משאבי אנוש ופיתוח ארגוני: מודל אפר"ת, הקשבה פעילה, רפלקציה, אמפתיה, משוב, כנות מדוייקת, ניהול שיחות קשות (כולל סימולציות)
- 9 סדנת לינקדין
- 11-10 ייעוץ ופיתוח ארגוני: מהו פיתוח ארגוני? תפקיד היועץ הארגוני, תהליך הייעוץ, מודלי ליבה ומושגי מפתח, איך מקדמים בריאות ארגונית. מודל לפיתוח צוותים
- 12 ניהול מש"א בעולם דינאמי: תהליכי עבודה מגיוס עד פרישה, מיומנויות נדרשות ומסלולי קריירה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 128 }

---

13 מפגש סיכום: גיבוש חזון אישי-מקצועי. סיכום תהליך ההתמחות. סיכום תהליך הלמידה
ופרידה

רשימות קריאה:

- רפפורט, י' (2017). זהירות: שדרוג קורות חיים. אדם ועבודה, 8, 7-8.
- שחר, א' אזאשי, ל' (2015). האם ניתן לשפר מסוגלות תעסוקתית? אדם ועבודה, 4, 29-33. חשוב: נא להגיע לשיעור עם טיוטת קורות חיים.
- משימה לשיעור הבא: להגיש טיוטת קורות חיים משופרת
- בנימין, ב' (2018). ענף השיווק כמקור למידה למחפש העבודה. אדם ועבודה, 11, 28-35.
- כהנמן, ד' (2013). לחשוב מהר לחשוב לאט. כנרת, זמורה-ביתן, דביר, מוציאים לאור. פרק 21 : אינטואיציה מול נוסחאות.
- רשף, ע' (2015). להטיס את הפרפרים במבנה: להיות במיטבך מול קהל ולהצליח באמצעות פרזנטציה אפקטיבית. אוריון הוצאה לאור. 249-250.
- קובי, ס' (1996). שבעת ההרגלים של אנשים אפקטיביים במיוחד. אור-עם.
- הסבר על מטלת הביניים: החזון המקצועי
- סמואל, י' (2012). ארגונים: מבוא לתורת הארגון. כנרת, זמורה-ביתן.
- יוגב, צ' (2009). לגנוב את ההצגה. הקריה האקדמית אונו. (תקשורת בין אישית)
- סדנה מקוונת עם מומחית בתחום
- לוי, ע. (2008). ניהול ומנהיגות, שינוי וחדשנות. רימונים.
- פגישה עם מנהלת מש"א
- משולם, א. והרפז י. (2015). ניהול משאבי אנוש. ידיעות ספרים, אוניברסיטת חיפה.

סוגיות סוציולוגיות בחקר משפחות

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר מהא כרכבי סבאח

חדר 360 בניין 72 mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

אין

אין

אין

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בהיבטים היסטוריים ומושגיים של משפחות ושל המחקר החברתי אודות משפחות, ומתמקד בתיאוריות מרכזיות שהתפתחו לאורך השנים בחקר משפחה. בנוסף לכך, הקורס מתמקד בהבנת סוגיות עכשוויות בחקר משפחות בהקשר הישראלי וההשוואתי כגון: בחירת בת/בן זוג; זוגיות ואלטרנטיבות למשפחה; פרידה וגירושין; הורות, אמהות ואבהות; חלוקת עבודה במשפחות; משפחות ושוק העבודה, משפחות ואי שוויון בהקשר הלוקאלי והגלובלי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס תורם לפיתוח חשיבה ביקורתית לתופעות ותהליכים חברתיים במבנה המשפחות
ובדינמיקה בין לבין המוסדות החברתיים האחרים

אופן ההוראה:

פרונטלית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 132 }

מטלות הקורס:

רפרט בכיתה

המשקל בציון הסופי: 20%

פרטי המפגשים:

שיעור 1: היבטים מרכזיים בחקר משפחות

Cherlin, J. A. (2016). A Happy Ending to a Half-Century of Family Change? *Population and Development Review* 42: 121–129.

Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. (2015). The Gender Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and Demographic Behavior. *Population and Development Review* 41(2): 207-239.

שיעור 2-3: גישות תיאורטיות בחקר משפחות

Oppenheimer, V. K., (1997). Women's Employment and the Gain to Marriage: The Specialization and Trading Model *Annual Review of Sociology* 23:431-453.

גישת המעבר הדמוגרפי (second demographic transition)

Bianchi S., M. (2014). A Demographic Perspective on Family Change. *Journal of family theory review* 6(1): 35-44.

Lloyd, A. S., Few, L. A., & Katherine, A. (2007). Feminist Theory, Methods, and Praxis in Family Studies: An Introduction to the Special Issue. *Journal of Family Issues* 28(4): 447-451 .

שיעור 4-6: כניסה לזוגיות, נישואים וגירושים

א. זוגיות ורווקות

Lichter, D., & Qian, Z. (2019). The Study of Assortative Mating: Theory, Data, and Analysis. In R. Schoen (Ed.), *Analytical Family Demography* (pp. 303-337). Springer

Lahad, K. (2014). The Single Woman's Choice as a Zero-Sum Game. *Cultural Studies*, 28(2), 240-266.

Bellani, D., Esping-Andersen, G. and Nedoluzhko, L. (2017). Never partnered: A multilevel analysis of lifelong singlehood. *Demographic Research* 37(1):53-100

ב. נישואים וגירושים

Cherlin, A. J. (2020). Degrees of change: An assessment of the deinstitutionalization of marriage thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80.

van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341–360 .

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

Trends in Relative Earnings and Marital Dissolution: Are Wives Who Outearn Their Husbands Still More Likely to Divorce?

Christine R. Schwartz, Pilar Gonalons-Pons

Foundation *Journal of the Social Sciences* 2016, 2(4)

שיעור 7-8: צורות חדשות של משפחה

Coulter, R. and Hu, Y. (2017). Living Apart Together and Cohabitation Intentions in Great Britain. *Journal of Family Issues*, 38(12), 1701-1729.

Manor, A. and Okun, B. (2016). Cohabitation among secular Jews in Israel: How ethnicity, education, and employment characteristics are related to young adults' living arrangements. *Demographic Research*, 35: 961-990 .

שיעור 9-10: חלוקת עבודה במשפחה : עבודות בית עבודות הטיפול

Miller, R.N. (2020). Educational assortative mating and time use in the home. *Social Science Research*, 90, 1024-40.

Offer, S., & Kaplan, D. (2021). The “new father” between ideals and practices: New masculinity ideology, gender role attitudes, and fathers’ involvement in childcare. *Social Problems*, 68(4): 986-1009.

Sullivan, O., Gershuny, J. & Robinson, J. (2018). Stalled or uneven gender revolution? A long term processual framework for understanding why change is slow? *Journal of family theory & review*, 10: 263-279.

שיעור 11-13: משפחה ומשפחתיות בישראל

Donat, O. (2015). Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 40 (2): 343-367.

Fogiel-Bijaoui, S. (2017). Transmitting the Nation: Family Individualization and Religion in Israel, in Nizard, Sophie; Gross, Martine; and Scioldo-Zürcher, Yann (eds.): *Gender, Families and Transmission in Contemporary Jewish Context*, (pp. 90–101), Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.

הקר, ד., 2012. "מהי משפחה?". סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. בן שמן: מודן ומשרד הביטחון, עמ' 11-22.

ברקוביץ, נ. ומנור, ש., 2023. "הסבתא הפעילה" "והאם הטובה": סבתות ישראליות בין משפחתיות לניוליברליזם. סוציולוגיה ישראלית, עמ' 224-203.

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

היבטים מרכזיים בחקר משפחות

Cherlin, J. A. (2016). A Happy Ending to a Half-Century of Family Change? *Population and Development Review* 42: 121–129.

Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. (2015). The Gender Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and Demographic Behavior. *Population and Development Review* 41(2): 207-239.

*Sweeney, M. (2002). Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage. *American Sociological Review*, 67 (1): 132-147

גישות תיאורטיות בחקר משפחות

הגישה הפונקציונליסטית

*Parsons, T., & Bales. F. R., (1955). Principle Functions... “ and “Sex Role and the Family. In: Parsons and Bales (eds.) *Family, Socialization and Interaction Process*. Glencoe: The Free Press. 16- 26 .

הגישה המרקסיסטית

*אנגלס, פרידריך, 1957[1884]. מוצא המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה, מתוך: כתבים נבחרים, מרקס, ק., ואנגלס, פ., כרך ב', מרחביה: ספרית הפועלים. 141-183.

הגישה הכלכלית

Oppenheimer, V. K., (1997). Women's Employment and the Gain to Marriage: The Specialization and Trading Model *Annual Review of Sociology* 23:431-453.

*Becker, G.S. (1981). Division of Labor in Households and Families. in: *A Treatise on the Family*. (Ch.2, pp.14-37). Cambridge: Harvard Univ. press .

גישת המעבר הדמוגרפי (Second demographic transition)

Bianchi S., M. (2014). A Demographic Perspective on Family Change. *Journal of family theory review* 6(1): 35-44.

הגישה הפמיניסטית

Lloyd, A. S., Few, L. A., & Katherine, A. (2007). Feminist Theory, Methods, and Praxis in Family Studies: An Introduction to the Special Issue. *Journal of Family Issues* 28(4): 447-451 .

כניסה לזוגיות, נישואים וגירושים

א. זוגיות ורווקות

Lichter, D., & Qian, Z. (2019). The Study of Assortative Mating: Theory, Data, and Analysis. In R. Schoen (Ed.), *Analytical Family Demography* (pp. 303-337). Springer

*Schwartz, C.R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39, 451–470.

Lahad, K. (2014). The Single Woman's Choice as a Zero-Sum Game. *Cultural Studies*, 28(2), 240-266.

Bellani, D., Esping-Andersen, G. and Nedoluzhko, L. (2017). Never partnered: A multilevel analysis of lifelong singlehood. *Demographic Research* 37(1):53-100

*הקר, דפנה. (2005). מעבר ל"בתולה הזקנה" ול"סקס והעיר הגדולה": רווקות כאפשרות חשובה לנשים ויחסו של המשפט הישראלי אליה. עיוני משפט, כ"ח(3): 903-950.

ב. נישואים וגירושים

Cherlin, A. J. (2020). Degrees of change: An assessment of the deinstitutionalization of marriage thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80.

van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341–360 .

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

Schwartz, C.R. & Gonalons-Pons, P. (2016). Trends in Relative Earnings and Marital Dissolution: Are Wives Who Outearn Their Husbands Still More Likely to Divorce?

Foundation Journal of the Social Sciences, 2(4)

*Raley, R. K., & Sweeney, M. M. (2020). Divorce, re-partnering, and stepfamilies: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 81–99.

צורות חדשות של משפחה

Coulter, R. and Hu, Y. (2017). Living Apart Together and Cohabitation Intentions in Great Britain. *Journal of Family Issues*, 38(12), 1701-1729.

*Herbst-Debby, A. (2018). Doing Good Motherhood: Creating Their own Responsible Single Mother Model. *Women's Studies International Forum*, 69, 151-158.

Manor, A. and Okun, B. (2016). Cohabitation among secular Jews in Israel: How ethnicity, education, and employment characteristics are related to young adults' living arrangements. *Demographic Research*, 35: 961-990 .

*Ishizuka,

פושעים, שוטרים ותרבות פופולרית:

סוציולוגיה תרבותית של ענישה

קורס שנתי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון 1500

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פשיעה, ענישה ושיטור הם מהנושאים המשמעותיים בפוליטיקה ומדיניות ציבורית בחברות בנות-זמננו, והיו לאחרונה במוקד מחלוקות ציבוריות רחבות במדינות רבות, מתנועת ה-Black Lives Matter בארה"ב ועד לביקורות לגבי תפקוד משטרת ישראל. במקביל, נושאים אלו הם מהבולטים בתרבות הפופולרית: במאה האחרונה אינספור סרטים, סדרות טלוויזיה וספרים עסקו בפשע ובענישה, ודמויות של פושעים ושוטרים הם מהנפוצות בסוגות רבות, מסרטים הוליוודיים, לספרי בלש ועד לתוכניות "פשע אמיתי" בנטפליקס. קורס זה יציע ניתוח סוציולוגי-תרבותי של ייצוגים כאלה, ותוך שימוש בגישות תיאורטיות שונות יבחן מהם הערכים, האמונות, הנחות היסוד התרבותיות, המינהגים החברתיים והמחלוקות הפוליטיות שבאות לידי ביטוי בתוצרים תרבותיים אלו. בחלקו הראשון הקורס יתמקד בלימוד מסגרות תיאורטיות, בעוד החלק השני יתמקד בניתוח של שורה רחבה של מקרי מבחן רלוונטיים אשר ייבחרו וינתחו בעיקר על ידי הסטודנטים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

יכולת ניתוח של מוצרים תרבותיים עכשוויים, הבנה ויישום של תיאוריות סוציולוגיות, חשיבה ביקורתית, ידע בתחום פשיעה ואכיפת חוק, יכולת לנתח סרטים, תוכניות טלוויזיה, עיתונות וכדומה תוך שימוש בתיאוריות סוציולוגיות, הצגת מחקר מול קהל

אופן ההוראה:

מטלות הקורס:

במהלך חופשת הסמסטר יש להגיש עבודה של כארבעה עמודים שתעסוק בניתוח השוואתי של שני מאמרים שנלמדו במהלך הסמסטר הראשון. המטלה בוחנת את ההבנה של תיאוריות שונות שנלמדות בקורס ואת היכולת לנתח אותן באופן ביקורתי וליישם אותן להקשרים חדשים.

במהלך הסמסטר השני סטודנטים יציגו בכיתה ניתוח של מקרה מבחן: סרט, תוכנית טלוויזיה, ייצוג עיתונאי, פודקאסט, ספר פרזזה, וכדומה אשר עוסקים בנושאים רלוונטיים של פשע, שיטור או ענישה. הסטודנטים ייבחרו את מקרה המבחן ויציגו ניתוח של היבטים שלו בהתאם לתיאוריות שנלמדו בקורס ולהנחיות יותר מפורטות של המרצה. ההצגות יכללו מצגת ושימוש בקטעים מהסרט/תוכנית וכדומה, והמצגת תישלח למרצה לפני השיעור. ההצגות תהיינה בזוגות. משקל המטלה: 60 אחוז.

עד 30 ספטמבר סטודנטים יידרשו להגיש הרהור על נושא אקטואלי רלוונטי מהחדשות בישראל באותה עת שקשור לנושאי הקורס, לפי בחירתם, ולהדגים את היכולת ליישם את התיאוריות והמושגים שנלמדו בקורס לייצוג תקשורתי של נושאי פשיעה, שיטור וענישה בישראל. העבודה תהיה בהיקף של 2-3 עמודים ומשקלה 20 אחוז מהציון

פרטי המפגשים:

1) מבוא לסוציולוגיה של ענישה
טננבאום אברהם (2002). הגישה הסוציולוגית היסטורית לענישה הפלילית, בתוך עבריינות
וסטייה חברתית: תיאוריה ויישום (עורכים: משה אדד ויובל וולף), הוצאת אוניברסיטת בר-אילן
עמ' 173-212.

2) גישות בסוציולוגיה של ענישה
אמיל דורקהיים, הכללים של המתודה הסוציולוגית, עמ' 106-115
מישל פוקו (2015). לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר. תרגום דניאלה יואל. ת"א: רסלינג,
עמ' 9-33

3) ענישה ומשמעויות תרבותיות
Smith, P. (2012). Punishment and Meaning: The Cultural-Sociological
Approach. In The SAGE Handbook of Punishment and Society.

4) צורות ענישה והתפקיד המשתנה של בית הסוהר
חגית לרנאו, עבריינות ואכיפת חוק: תיאוריה, מדיניות, ביקורת. פרדס: 2016, עמ' 245-262

5) פשע ו"תרבות השליטה" בחברה המודרנית המאוחרת
Garland, D. (1996). The Limits of the Sovereign State: Strategies of Crime
Control in Contemporary Society. The British journal of criminology, 36(4):445-
471.

6) ייצוגים ודימויים של העברייין, העבירה והקורבן
מרים גור אריה (2017). השפעתה של פניקה מוסרית על ההליך הפלילי בישראל: השלכות
ואתגרים, בתוך: משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים (עורך אלון הראל).

7) הפללה ושינויים תרבותיים
חגי רם (2020), "החיים החברתיים של דבר לא חוקי: חשיש ויהודים בפלשתינה המנדטורית
ובמדינת ישראל", ג'מאעה: כתב עת בין-תחומי לחקר המזרח התיכון, עמ' 253-274

8) מעבר למדינה – שיטור וענישה בארגוני פשע וארגוני מחתרת
David Skarbek, *The Social Order of the Underworld: How Prison Gangs Govern the American Penal System*, OUP 2012, ch. 4 .

Ron Dudai, R (2018). "Underground penalty: The IRA's punishment of informers", *Punishment & Society*, 20(3):375-395.

9) ענישה ותרבות פופולרית
Sarat, A. (2015). *Punishment in popular culture*. NYU Press, pp.1-20

10) ייצוגים קולנועיים של משפט ופשע
עילי אהרונסון, משפט פלילי, ריבוד אתני ולגיטימציה פוליטית: בין ייצוגים קולנועיים לרפורמה
מוסדית, דין ודברים ז' תשע"ד

11) פשע, ענישה ומיגדר בתוכניות טלוויזיה
Schwan, A. (2016). Postfeminism meets the women in prison genre: Privilege and Spectatorship in *Orange Is the New Black*. *Television & New Media*, 17(6), 473-490.

Wakeman, S. (2018). The 'one who knocks' and the 'one who waits': Gendered violence in *Breaking Bad*. *Crime, Media, Culture*, 14(2), 213-228.

12) סיקור של פשיעה בעיתונות הישראלית
Korn, A. (2021). Crime news in the Israeli daily press: a comparison between the quality Haaretz and the popular Israel Hayom. In *Mass Mediated Representations of Crime and Criminality* (Vol. 21, pp. 3-29). Emerald Publishing Limited.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 144 }

13) עונש המוות וייצוגיו התרבותיים
איבון קוזלובסקי גולן, עד שתצא נשמתך: עונש המוות בארצות הברית היסטוריה משפט
וקולנוע, רסלינג.

שבטים, מגזרים ושסעים: החברה בישראל בראי המספרים

(מהדורה זמנית)

קורס שנתי

תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן

בנין 72, חדר 370; 08-6478244; dmaman@bgu.ac.il

סימסטר א' - ג' 14:00-15:00; סימסטר ב' - ג' 13:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

החברה בישראל מורכבת ממגוון של קבוצות חברתיות. בשיח הציבורי והאקדמי נעשה שימוש בחלוקות שונות כדי לתאר את הפסיפס החברתי המגוון של ישראל: שבטים, מגזרים, שסעים. הסמינר יעסוק בתהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות, כולל השוואה לחברות אחרות, וזאת באמצעות הסתמכות על נתונים המופקים על ידי ארגונים שונים, מקומיים ובין לאומיים, המתעדים וחוקרים את החברה בישראל.

מטרת הסמינר: לשלב בין תיאוריה ומחקר בהקשר של תהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות המרכיבות את החברה בישראל. במהלך הסמינר נלמד כי הנתונים השונים המופקים על ידי ארגונים שונים לא רק מספרים סיפור מסויים אלא גם מסתירים היבטים שונים וזאת מעצם בחירת קטגוריות מסוימות ודרך המדידה שלהן.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הסמינר פתוח רק לסטודנטים בשנה ג

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
כתיבת עבודת סמינר; עמידה מול קהל; חיפוש במאגרי מידע, רישום מראה מקום

אופן ההוראה:

מהלך הסמינר: במהלך סימסטר א' נקרא ונדון במאמרים שונים העוסקים בתהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות המרכיבות את החברה בישראל; נכיר את מאגרי הנתונים אשר ישמשו לצורך כתיבת העבודה הסימנריונית; נלמד כיצד לחפש מידע במאגרי מידע, להכין רשימה ביבליוגרפית ולרשום מראה מקום. כמו כן, תבחרו נושא ושאלת מחקר אותם תציגו בכיתה לקרא סוף הסימסטר.
במהלך סימסטר ב' נקיים מפגשים אישיים לדון בהתקדמות העבודה. נפגש מחדש בכיתה לקראת סוף הסימסטר להצגת העבודות הסימנריוניות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 147 }

מטלות הקורס:

הצגת מאמר בכיתה, תוך שימת דגש מיוחד על הנתונים בהם נעשה שימוש, כולל התייחסות לקטגוריות בהם נעשה שימוש ולהיבטים שונים הקשורים במדידה. מומלץ לבחור מאמרים בתחום שבו תרצו להתמקד בעבודה המחקר שתערכו. אין חובה לבחור מתוך רשימת הקריאה. יש לקבל אישור מהמרצה על המאמר שבחרתם. 10% מהציון הכללי.

הצגת מאגרי נתונים

על-מנת להכיר את מאגרי הנתונים על החברה בישראל, יש להציג בכיתה מאגר נתונים אחד או יותר מתוך רשימת מאגרי הנתונים שמצורפת בהמשך. ההצגה צריכה לכלול תיאור של סוגי הנתונים במאגר (נתונים מנהליים, מבוססי סקרים וכיוצ"ב). הכרחי לתת דוגמה ממאגר הנתונים ועדיף כזו המתייחסת לנקודות זמן שונות. יש לקבל את אישור המרצה על המאגר/מאגרים אותו/אותם מציגים. 10% מהציון הכללי

בחירת נושא לעבודה סימנריונית והגשת הצעת מחקר ראשונית היקף הצעת המחקר בהיקף של עד 2 עמודים. ההצעה אמורה לכלול את נושא העבודה, הצגת שאלת המחקר, סקירת ספרות ראשונית, הצגת מאגרי הנתונים בהם יעשה שימוש בעבודה ורשימה ביבליוגרפית ראשונית (לפחות 10 פריטי ביבליוגרפיה). יש להקפיד על רישום נכון של הרשימה הביבליוגרפית. 15% מהציון הכללי.

קיימת אפשרות של עבודה בזוגות. מן הסתם היקף הדרישות בעבודה בזוגות יהיה מקיף יותר. יש להגיש את המטלה עד 10.12.2022 בשעה 9:00

הצגה בכיתה של הנושא

המשתתפים יציגו במשך 10 דקות בכיתה את הנושא שבחרו לעבודת הסמינר בשני השיעורים האחרונים של סימסטר א' (31.12.23; 7.1.2024).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 148 }

הצגה בכיתה של העבודה:

בשיעורים האחרונים של הסימסטר השני נפגש מחדש בכיתה לצורך הצגה של עבודות הסמינר. משך ההצגה 20 דקות. 15% מהציון הסופי.

הגשת עבודה מסכמת

היקף העבודה עד 20 עמודים (כולל רשימה ביבליוגרפית), בפונט דוד 12, ברווח 2.0 בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ מכל צד, נא לעשות יישור טקסט לשני הצדדים.

יש להקפיד על רישום נכון של מראה מקום ורשימה ביבליוגרפית.

יש להגיש את העבודה עד 30.9.2024. יש להגיש את העבודה באמצעות המזכירות המחלקה

לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. 50% מהציון הסופי.

פרטי המפגשים:

סימסטר א

שיעור פתיחה: 15.10.2023

ילדים זה שמחה ילדים זה ברכה: דפוס הפריון יוצאי הדופן בישראל
אלכס וינרב, דוב צ'רניחובסקי ואביב בריל, (2018), 'דפוס הפריון יוצאי הדופן בישראל', אבי
וייס (עורך), דוח מצב המדינה: חברה, כלכלה ומדיניות, ירושלים, מרכז טאוב לחקר המדיניות
החברתית בישראל, עמ' 219-254

סוציולוגיה של הכימות: צמיחתה של תרבות הכימות - 22.10.2023
יאיר גד, (2010), 'גולם המדידה: הרהורים בעקבות הסוציולוגיה הגרמנית', יוחאי חקק, לאה
קסן, מיכאל קרומר-נבו (עורכים), הכל מדיד? מדדים ביקורתיים על דירוג וכימות, באר שבע,
הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 301-314.

Berman, Elizabeth Popp and Hirschman, Daniel (2018), 'Review Essay: The
Sociology of Quantification: Where Are We Now?', *Contemporary Sociology*,
47 (3), 257-66.

Deringer, William (2018), *Calculated Values: Finance, Politics, and the
Quantitative Age* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Diaz-Bone, Rainer and Didier, Emmanuel (2016), 'The Sociology of
Quantification: Perspectives on an Emerging Field in the Social Sciences',
Historical Social Research, 41 (2), 7-26.

Comaroff, Jean and Comaroff, John L. (2006), 'Figuring Crime: Quantifacts and
the Production of the Un/Real', *Public Culture*, 18 (1), 209-46.

Gorodzeisky, Anastasia and Lenkin, Inna (2021), 'On the West-East
Methodological Bias in Measuring International Migration', *Journal of Ethnic
and Migration Studies*.

<https://doi.org/10.1080/1369183X.2021.1873116>

Mennicken, Andrea and Espeland, Wendy (2019), 'What's New With Numbers? Sociological Approaches to the Study of Quantification', *Annual Review of Sociology*, 45, 223-45.

יהודים, לא יהודים, ערבים ואחרים: הגלוי והנסתר בנתוני האוכלוסייה – 29.10.2023
*אמיר גל, (2014), 'הסדר העדה הדתית במשפט הישראלי כמנגנון של שליטה ומיון אתני',
פוליטיקה, 23, עמ' 46-69.

ראבח חלבי, (2017), 'מערכת החינוך כמנגנון לשליטה ועיצוב זהות דרוזית-ישראלית, גילוי
דעת, 12, עמ' 15-37.

ינון כהן, (2002), 'ישראלזציה אדמיניסטרטיווית', הארץ - ביקורת ספרים, 27.11.2002, עמ',
1 ו-14.

*ינון כהן, (2002), 'מארץ מקלט לארץ בחירה: שינויים בדפוסי הגירה לישראל', סוציולוגיה
ישראלית, ד (1), עמ' 39-60.

ענת לייבלר, (2010), 'על פירוקו של הלוויתן הסטטיסטי: דמוגרפיה פוליטית בימי ראשית
המדינה', יוחאי חקק, לאה קסן, מיכאל קרומר-נבו (עורכים), הכל מדיד? מדדים ביקורתיים על
דירוג וכימות, באר שבע, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 171-216.

Lustick, Ian (1999), 'Israel as a Non-Arab State: The Political Implications of
Mass Immigration of Non-Jews', *Middle East Journal*, 53 (3), 417-33.

עזיז חיידר (עורך), (2005), ספר החברה הערבית בישראל (1): אוכלוסייה, חברה, כלכלה,
ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

ראסם ח'מאיסי (עורך), (2011), ספר החברה הערבית בישראל (4): אוכלוסייה, חברה,
כלכלה, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

רמסיס גרא (עורך), (2012), ספר החברה הערבית בישראל (5): אוכלוסייה, חברה, כלכלה,
ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

רמסיס גרא (עורך), (2018), ספר החברה הערבית בישראל (9): אוכלוסייה, חברה, כלכלה,
ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

תמר הרמן, חנן כהן, פאדי עומר, אלה הילר, ציפי לזר-שואף, (2017), שותפות בעירבון מוגבל:
יהודים וערבים, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

דדנא: היכרות עם מאגרי נתונים 5.11.2023

עבודה ואבטלה 12.11.2023

עבודות שקופות

*ניצה ברקוביץ, (1996), 'על "עקרת הבית" והחשבוונאות הלאומית', תיאוריה וביקורת, 9, עמ' 189-197.

*מירי אנדבלד, אורן הדר, (2017), הערך הכספי של עבודת עקרת הבית, ירושלים, המוסד לביטוח לאומי, מחקרים לדין 126.

עמית קפלן, טלי פפרמן, שמרית סלונים, הדס בן אליהו, חנה הרצוג, נעמי חזן, רונה ברייר גארב, גל ליפשיץ, (2020), להפוך עבודת שקופות לנראות: חסמים להשתלבות נשים בשוק העבודה בישראל, ירושלים, הוצאת מכון מכוון ליר.

Folbre, Nancy (1991), 'The Unproductive Housewife: Her Evolution in Nineteenth-Century Economic Thought', Signs, 16 (3), 463-84.

עבודה ואבטלה

משרד האוצר, אגף הכלכלן הראשי, (2018), תעסוקה והכנסה מעבודה: ניתוח נתוני ביטוח לאומי, ירושלים, משרד האוצר.

*משרד האוצר, אגף הכלכלן הראשי, (2018), 'מגמות בתעסוקה ובשכר בעשרים השנים האחרונות, ניתוח על סמך נתונים מנהליים', סקירה כלכלית שבועית, 24.6.2018, ירושלים,

משרד האוצר

רשימות קריאה:

מאגרי נתונים

ארגונים מדינתיים

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

נתונים מנהליים (שנתון סטטיסטי...), סקרים (סקר חברתי...), סידרת ניירות עבודה

ביטוח לאומי

דוחות שנתיים (דוח העוני), מחקרים לדין

<https://www.btl.gov.il/Publications/research/Pages/default.aspx>

בנק ישראל

נתונים מנהליים (דוחות שנתיים...)

משרד האוצר

אגף הכלכלן הראשי

מרכז המידע של הכנסת

ארגוני החברה האזרחית

המכון הישראלי לדמוקרטיה

סקרים, מחקרים..

<https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ>

[YsQ7YFGpMBha37iN2op76FzdY6z0Hma-BehtDJha-dc-](https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ)

[FoE0kfdyNxBoCbPEQA_VwE](https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ)

מרכז טאוב

דוח מצב המדינה...

https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&

[utm_campaign=adswell&gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQYsc9chJjprGY](https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&)

[soOmNDRg-oo5PZmkUVSqliWVXeWrosbpfl_-0hVG2dBoC57sQA_VwE](https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&)

מרכז אדוה

<https://adva.org/he/>

מכון שורש – מוסד למחקר כלכלי-חברתי

https://shoresh.institute/index_heb.html

מרכז מאקרו לכלכלה מדינית בישראל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 153 }

סקרים, מחקרים

<http://www.macro.org.il/>

מכון כהן למחקרי דעת קהל, אוניברסיטת תל-אביב

מכון ון-ליר

מדד המגדר

מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

ארגונים בינלאומיים

OECD

הסקר החברתי האירופאי

<https://social-sciences.tau.ac.il/bicohen/esspage>

Paw Research Center

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 154 }

הצהרה על יושר אקדמי

במסגרת המאבק בתופעות של הונאה אקדמית, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה עושה מאמץ נרחב ושיטתי למנוע מקרי הונאה כגון העתקת עבודות, רכישת עבודות, "הורדה" של טקסטים מהאינטרנט וציטוטם ללא מראי מקום, וכל סוג אחר של הונאה אקדמית (פלגיאט שפירושו ציטוט טקסט ללא מראה-מקום).

מקרים של הונאה אקדמית יטופלו בכל חומרת הדין.

קראתי הצהרה זו ואני מצהיר/ה כי אני מחוייב/ת לכללי היושר האקדמי.

שם מלא:

_____

חתימה:

_____

תאריך:

_____

שואה שלנו?

סוגיות חברתיות בתולדות השואה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il 0524711904

ימי שני 11:00-12:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; עמדת הסובייקט; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; קהיליית העם הגרמני והגדר ה"אחר"; שואה שלנו? רדיפת בעלי מוגבלויות, א-סוציאלים, עדי יהווה, צוענים, הומוסקסואליים ועוד.

נוכחות בקורס היא חובה ונוכחות פעילה מהווה 10% מהציון הסופי

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס קורס זה ילמדו הסטודנטים/יות על אודות תולדות השואה, נסיבותיה ההיסטוריות והתהליכים החברתיים, התרבותיים והפסיכולוגיים שאפיינו את התקופה. הסטודנטים/יות יחשפו לסוגיות החברתיות המורכבות הבולטות בחקר השואה, ירכשו כלים לניתוחן ויעמדו על הרלוונטיות של אלה להווה.

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 157 }

מטלות הקורס:

מבחן בית

תאריך הגשה - יקבע בסוף הסמסטר

משקל בציון - 90%

ניתוח ביקורתי של עדויות וחומרים ארכיונים בהתאם לתיאוריות שנלמדו בקורס

פרטי המפגשים:

1. 16/10/23 תורת הגזע - היכן הכול התחיל? התפתחות האאוגניקה בקולוניות הגרמניות באפריקה
חנה ארנדט. (2010). "גזע וביורוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ המאוחד.
Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).
2. 23/10/23 עליית הנאצים לשלטון והקמת מדינת הגזע
מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214
אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא יהודים, 51-88. רמת השרון: אסיה.
3. 31/10/23 הדרך אל הפיתרון הסופי
כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו הפוליטית העקרונית של היטלר לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.
אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמיינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-318, רמת השרון: אסיה.
4. 6/11/23 סיור וירטואלי באושוויץ-בירקנאו
5. 13/11/23 עמדת הסובייקט - קורבנות, רוצחים, עומדים מן הצד
Rothberg, Michael. (2019). "Introduction: From Victims and Perpetrators to Implicated Subjects," in: The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators, pp. 1-30, Stanford: Stanford University Press.
פרימו לוי, "האזור האפור" בתוך: השוקעים והניצולים, עם עובד, תל אביב תשנ"ב, עמ' 52-27.

Raul Hilberg. (1992). Perpetrators Victims Bystanders: The Jewish catastrophe, 1933-1945. pp. 195-268, Aaron Asher Books.

6. 20/11/23 יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה גיאטרי צ'קוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" תאוריה וביקורת 7: 1995, 31-66. Katarzyna Person. (2021). "Establishment of the Jewish Order Service," in: Warsaw Ghetto Police: The Jewish Order Service during the Nazi Occupation, pp. 4-32. Cornell University Press .

7. 27/11/23 הבנאליות של הרוע – הרוצחים: זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה," תיאוריה וביקורת 9: 1996, 125-146. כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי' בפולין, תל אביב 2004, עמ' 113-90, 231-198. חנה ארנדט, אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.

8. 4/12/23 תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידוובנה שבפולין. ירושלים: יד-ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 29-63, 75-92.

9. 11/12/23 השואה המושתקת - שואת יהודי צפון אפריקה דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94. שלמה אברמוביץ'. (2020). היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב, הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65.

10. 18/12/23 שואה שלנו? תוכנית T4 (1939 – 1941) והמתת בעלי המוגבלויות בגרמניה הנאצית

Henry Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.145-164), Princeton University Press.

11. 25/12/23 שואה שלנו? רדיפת הא-סוציאליים והצוענים בשואה רפאל ואגו ורוני שטאובר. (2007). "יהודים וצוענים זוכרים ומנציחים" זמנים: רבעון להיסטוריה, 97: 18-27.

Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.212-232), Princeton University Press .

12. 1/1/24 שואה שלנו? רדיפה ההומוסקסואלים בשואה ועדי יהווה Geoffrey J. Giles. (2018). "The Institutionalization of Homosexual Panic in the Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.233-255), Princeton University Press .

Sabrina C. H. Chang and Peter Suedfeld, "The Faithful Do Not Yield: Jehovah's Witnesses in Nazi Camps," *Genocide Studies International* 11, 2 (Fall 2017): 228–239.

13. 8/1/24 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית

רשימות קריאה:

1. 16/10/2023

חובה

חנה ארנדט. (2010). "גזע וביורוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ המאוחד.

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

2. 23.1012023

חובה

מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214
אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא יהודים, 51-88. רמת השרון: אסיה.

רשות

מארק מאצובר, האימפריה של היטלר, תל אביב: מודן, 2015, עמ' 204-243.

3. 31/10/23

חובה

כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו הפוליטית העקרונית של היטלר לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.
אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמיינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-318, רמת השרון: אסיה.

רשות

כריסטופר בראונינג, הדרך אל הפתרון הסופי, עמ' 300-352
יצחק ארד, מבצע ריינהארד, בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, תל אביב, 1986, עמ' 23-62, 263-252.

ישראל גוטמן, "אושוויץ – סקירה כללית", ישראל גוטמן ומיכאל בירנבאום (עורכים), אושוויץ, אנטומיה של מחנה, ירושלים, 2003, עמ' 33-61.

4. 6/11/23 – סיור וירטואלי אושוויץ

13/11/23 .5

חובה

Rothberg, Michael. (2019). "Introduction: From Victims and Perpetrators to Implicated Subjects," in: *The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators*, pp. 1-30, Stanford: Stanford University Press.

פרימו לוי, "האזור האפור" בתוך: השוקעים והניצולים, עם עובד, תל אביב תשנ"ב, עמ' 52-27.

רשות

Raul Hilberg. (1992). *Perpetrators Victims Bystanders: The Jewish catastrophe, 1933-1945*. pp. 195-268, Aaron Asher Books.

20/11/23 .6

חובה

גיאטרי צ'קרוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" תאוריה וביקורת 7: 1995, 31-66.
Katarzyna Person. (2021). "Establishment of the Jewish Order Service," in: *Warsaw Ghetto Police: The Jewish Order Service during the Nazi Occupation*, pp. 4-32. Cornell University Press .

רשות

ישעיה טרונק, יודנראט, ירושלים 1979, עמ' 48-31, 155-115.

27/11/23 .7

חובה

זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה,"
תיאוריה וביקורת 9: 1996, 125-146.

כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי'
בפולין, תל אביב 2004, עמ' 113-90, 231-198 .

רשות

חנה ארנדט, איימן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.

4/12/23 .8

חובה

גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידוובנה שבפולין. ירושלים: יד-
ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 29-63, 75-92.

רשות

Carla Tonini, The Polish underground press and the issue of collaboration with
the Nazi occupiers, 1939-1944, European Review of History: Revue
Europeenne d'Histoire, Volume 15, Issue 2 April 2008, pages 193 – 205.

11/12/23 .9

חובה

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?",
בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94.
שלמה אברמוביץ'. (2020). היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב,
הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65.

18/12/23 .10

Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert
Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders in Nazi Germany,
(pp.145-164), Princeton University Press.

25/12/23 .11

חובה

רפאל ואגו ורוני שטאובר. (2007). "יהודים וצוענים זוכרים ומנציחים" זמנים: רבעון להיסטוריה,
:97 18-27.

Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in:
Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders in Nazi
Germany, (pp.212-232), Princeton University Press .

1/1/24 .12

Geoffrey J. Giles. (2018). "The Institutionalization of Homosexual Panic in the
Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), Social Outsiders
in Nazi Germany, (pp.233-255), Princeton University Press .

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 164 }

Sabrina C. H. Chang and Peter Suedfeld, "The Faithful Do Not Yield: Jehovah's Witnesses in Nazi Camps," *Genocide Studies International* 11, 2 (Fall 2017): 228–239.

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

קורס סמסטרילי

תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

שי אשד בכר

גיא צרפתי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים יות עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה.

הקורס בנוי על למידה והתנסות בשלוש אסטרטגיות מחקר מובחנות המרכיבות את פרדיגמת המחקר הפרשני האיכותני:

1. אסטרטגיה מחקרית של ניתוח שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה.
  2. אסטרטגיית המחקר האתנוגרפי ששמה במרכז מגע בלתי אמצעי עם המציאות הנחקרת ושיטתה המרכזית היא תצפית, תיאור ושיחה.
  3. אסטרטגיית המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק.
- כל אחת מהאסטרטגיות הללו צומחת מתוך תפיסות תיאורטיות פילוסופיות, ומביאה איתה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההיכרות וההתנסות עם האסטרטגיות נתייחס ליסודות של פנומנולוגיה והרמנויטיקה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה- Verstehen של מקס וובר והגישה פרשנית של קליפורד גירץ, חקר של מיקרו-

היסטוריה, ותפישת "השיח" של מישל פוקו לפענוחם של יחסי הכוח, ולגישת "התיאוריה המעוגנת בשדה". לצד ההכרה של תפישות ומושגים מרכזיים לכול אחת מהאסטרטגיות, הקורס שם למטרה לאפשר לסטודנטים. יות התנסות פרקטית בשיטות אלה לאיסוף חומר אמפירי לניתוח חברתי. לצורך זה הקורס ייבנה על דיון בכיתה ועל ביצוע תרגילים ודיון בהם. התרגיל

עבודה בקבוצות התרגיל היא מרכיב חיוני וחשוב מאוד בקורס. התרגיל בקורס אינו מהווה רק כלי עזר נוסף להבנת החומר, אלא זירה בה מתקיימים תרגול ואימון של פרקטיקות מחקר הנלמדות בקורס. מפגשי התרגיל יעבדו הן במתכונת של הוראה פרונטלית והן במתכונת של סדנאות במהלכן נתנסה בפועל באסטרטגיות המחקר. הנוכחות בתרגילים הינה חובה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין צורך

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מלמד את הסטודנטים הן איך לחשוב על המציאות דרך משקפיים איכותניות והן איך לבחון אותה בכלים מדעיים איכותניים. בעזרת הקורס, הסטודנטים יתרגלו שיטות מחקר איכותניות מגוונות שיעזרו להם בסמינרים המחקריים בשנה ג'. ובהמשך הלימודים האקדמיים המתקדמים.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

*לחשוב על המציאות דרך משקפיים איכותניות ולבחון אותה בכלים מדעיים איכותניים .

* חשיבה ביוקרתית

* יישום של שיטות מחקר מגוונות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 167 }

אופן ההוראה:

שיעור-פרונטאלי

תרגול-פרונטאלי ויישומי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 168 }

מטלות הקורס:

10% נוכחות

30% מטלת ניתוח שיח.

הגשה: 29/11/23

התנסות בניתוח טקסט, הצעת תיאור וניתוח תוך כדי שימוש במחקרים אקדמיים בתחומים של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

30% מטלת תצפית משתתפת

הגשה: 20/12/23

התנסות בעריכת תצפית משתתפת, כתיבת דוח תצפית, יישום של תיאור גדוש ורפלקסיביות תוך כדי שימוש במחקרים אקדמיים בתחומים של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

30% מטלה נרטיבית.

הגשה: לאחר תם הסמסטר. 31/1/24

התנסות בראיון אישי וניתוח נרטיבי. ביצוע ראיון עומק חצי מובנה ועבודה עם ראיון כחומר אמפירי למחקר

פרטי המפגשים:

- מבוא: אפיסטמולוגיה, אונטולוגיה ומתודולוגיה- מה בין שיטות מחקר כמותיות לאיכותיות?
קריאת חובה להרצאה:
- צבר-בן יהושע, נ' (2006). מבוא: ההיסטוריה של המחקר האיכותי, השפעות וזרמים. בתוך: מסורות וזרמים במחקר האיכותי. (עמ' 13-28). אור יהודה: דביר.
קריאת רשות:
  - שקדי, א' (2004). פרק 1: הנחות המחקר האיכותני קונסטרוקטיבי. בתוך: מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני-תיאוריה ויישום (עמ' 23-36). תל-אביב: רמות.
פרשנות והבנה
קריאת חובה להרצאה:
  - יהושע, א. ב. (2008). 'אזור הסחר החופשי בין ספרות לפסיכולוגיה', בתוך: אחיזת המולדת, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 155-163.
  - עוז, ע. (1996). 'הסיבה האמיתית למות סבת', בתוך: מתחילים סיפור, ירושלים: כתר, 122-109.
קריאה לתרגול:
  - אשכנזי, יפתח, 20.07.2013. 'אמת ובדין על פי ההיסטוריון הפוסט-מודרני החשוב בעולם: ראיון עם היידן וייט', הארץ.
  - שיפמן, נ' (13.7.2021). הקלות הבלתי נתפסת של אשפוז 'חולי נפש' בכפייה. בחברת האדם.
אסטרטגיית מחקר 1: ניתוח שיח
שיח
קריאת חובה להרצאה:
  - פוקו, מ' (2005). סדר השיח. עמ' 10-19. תל אביב: הוצאת בבל.
קריאה לתרגול:
  - * להב-רז, י' (2014). שפתרבות ומיניות לשונית בקרב נערות המעורבות בזנות. סוציולוגיה ישראלית, (טז) 1. 7-31.
שיח ארכיוני
קריאת חובה להרצאה:
  - סטולר, א.ל. (2016). ארכיונים קולוניאליים ואמנות הממשל. ג'מאעה, כ"ג: 141-168.

שיח מקוון

קריאת חובה להרצאה:

- Lahav-Raz, Y. (2022). The 'addict sexual script': Addiction discourse among Israeli sex industry consumers. *Sexualities*, 25(8), 987-1005.

שיח וויזואלי

קריאת חובה להרצאה:

- כהן, א' (2014). תכתיבים טכנולוגיים ומערכות ערכיות: אינסטגרם ככלי תעמולה. מסגרות מדיה 13: 1-20.

אסטרטגיית מחקר 2- המחקר האתנוגרפי

אתנוגרפיה

קריאה להרצאה:

- Ingold, T. (2017). Anthropology contra ethnography. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 7(1), 21-26.

קריאת רשות:

- בוני-נח, ח' וטויס, ש' (2019). 'סצינת הסמים הפתוחה' הגדולה ביותר בישראל: מחקר אתנוגרפי בתחנה המרכזית הישנה בתל-אביב. *חברה ורווחה*, ל"ט, 3: 512-483.

קריאה לתרגול:

- נוח, ד' (2015). שינויים בתפיסת בעלי חיים וצמחים עם המעבר לחיים חקלאיים: מה ניתן ללמוד מהמקרה של הניאקה, חברת ציידים-לקטים מיערות הגשם של דרום הודו? *חיות וחברה*, 52: 5-15.

אוטו-אתנוגרפיה

קריאה להרצאה:

- קיציס, ש' (2023). אחרית דבר: אוטואתנוגרפיה גופנית יצירתית. בתוך: נְשׁוּכָה-אוטואתנוגרפיה גופנית יצירתית (עמ' 250-310). פרדס הוצאה לאור.

- נעמן, י' (2006). ידוע שתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרחה. *תיאוריה וביקורת*, 28: 185-191.

קריאת רשות:

- צאלח, כ'. (2016). אז מה כבר קרה? אוטואתנוגרפיה של מיקרו-אגרסיות על רקע אתני. *תיאוריה וביקורת*, 46: 67-90.

אתנוגרפיה מקוונת/נטנוגרפיה

קריאת חובה להרצאה:

- Hine, C. (2017). Ethnography and the Internet: Taking Account of Emerging Technological Landscapes. Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences 10:315–329 .

אסטרטגיית מחקר 3: מחקר נרטיבי

קריאת חובה להרצאה א:

- שקדי, א'. (2003). שיטות איסוף נתונים-ריאיון העומק. בתוך: מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני-תיאוריה ויישום. (עמ' 69-80). תל אביב: רמות קריאה לתרגול:

- מייק, ח' (2011). ניתוח תהליך הגיבוש של זהות מינית לסבית דרך סיפוריהן של חמש נשים. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 33: 149-166.

קריאת חובה להרצאה ב':

- הרצוג, ח' (2014). דרכים לדעת-דמיון של התנגדות: מבט פמיניסטי על ריאיון העומק בחברה מרואיינת. בתוך: קרומר-נבו, מ', לביא-אג'אי, מ' והקר, ד, (עורכות). מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות (עמ' 32-53). תל אביב: הקיבוץ המאוחד (מגדרים).

קריאת חובה להרצאה ג': (עקרונות ניתוח נתונים- מן הממצאים לתיאוריה)

- גבתון, ד' (2001). "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותי. בתוך: ל', צבר בן-יהושע (עורכת). מסורות וזרמים במחקר האיכותי. (עמ' 195-227). ת"א: דביר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 172 }

רשימות קריאה:

מפורט מעלה בפרטי המפגשים

תודעה וחברה

קורס שנתי

תואר ראשון

אורי שויד

חדר 378, 0527253988, shwed@bgu.ac.il

ימי שני 12:15 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הסמינר יספק רקע וכלים לכתיבת עבודה סמינריונית העוסקת בפן זה או אחר של המתח שבין תודעת הפרט והחברה בה היא מתעצבת, ויתרכז באופני הקבלה, פיקוח או הדחיה של אמצעים שונים לשינוי או חידוש במצבי תודעה, דרך תרגול רוחני, ביוהאקינג ו/או חומרים משני תודעה. הקורס יחשוף בפני התלמידים את גישת הסוציולוגיה הפוסט-הומניסטית המנתחת תהליכים והקשרים חברתיים על כל הגורמים השותפים בעיצובם - אנושיים, מוסדיים, וגם חומריים. הקורס יספק מידע מדעי לגבי השפעתם של חומרים מסוימים בתנאים מסוימים, וידון באמצעים השונים שבהם חברות שונות סיפקו מרחב לשינוי התודעה – מהמרחב הדתי, אל הרפואי, הפילי, וחוזר חלילה. הסכנות בשימוש בסמים ינותחו באופן מעמיק, וגישות חברתיות שונות לסכנות אלו יידונו בהרחבה. *בוגרי הקורס "סמים וחברה" יוכלו ללמוד בקורס באישור המרצה בלבד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מניח בקיאות במושגים וגישות בסיסיות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, ודורש סיום בהצלחה של הקורסים יסודות הסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה, מבוא לשיטות מחקר, שיטות מחקר איכותניות ו/או שיטות מחקר כמותניות.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים יתנסו בדמיון סוציולוגי, חשיבה ביקורתית, ניתוח אמפירי, עמידה מול קהל, עיצוב מחקר, כתיבת הצעה, ביצוע מחקר אמפירי וכתיבת דו"ח מחקר.

אופן ההוראה:

במהלך הסמסטר הראשון ההוראה תהיה פרונטלית בעיקרה, מלבד השתתפות בכנס בתל אביב ב-10-13 לדצמבר. בסמסטר השני רוב התנהלות הסמינר תהיה סדנאית לעידוד התקדמות במחקר, ותערב שיעורים פרונטלים, הצגות ודין בכיתה, ופגישות אישיות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 175 }

מטלות הקורס:

בחנים שוטפים - במהלך הקורס יערכו בחני קהוט קצרים על קריאת החובה והדיון בכיתה. הציון יחושב על פי הבחנים המוצלחים יותר של כל תלמיד, ומשקלו בציון הסופי 15%

מבחן אמצע - במהלך חופשת הסמסטר יערך מבחן אמצע במתכונת שאלות בחירה מרובה על החומר העיוני של סמסטר א'. הציון במבחן יהווה 20% מהציון הסופי

הגשת הצעה ראשונית - עד ל-14/1 יש להגיש בזוגות הצעת מחקר ראשונית, שאורכה לא יעלה על 300 מילה. על ההצעה לתאר את נושא המחקר המבוקש, ובמידת הנדרש את הקשר שלו לקורס. מטלה זו היא בציון עובר/לא עובר. תלמידים שהצעתם לא תאושר יגישו תיקון במהלך חופשת הסמסטר.

סקירת ספרות שלדית - עד ל-25/3 (אחרי פורים) יש להגיש בזוגות סקירת ספרות שלדית המציינת לפחות 10 מקורות ביבליוגרפיים הרלוונטים לנושא המחקר. המטלה בוחנת חיפוש מקורות, הערכתם, עיבודם לנאראטיב קוהרנטי, ואינטגרציה של חומרים מתחומי דעת שונים. הציון במטלה יהווה 10% מהציון הסופי.

הצעת מחקר - עד ה-30/4 יש להגיש בזוגות הצעת מחקר מלאה שהיקפה לא יעלה על 4 עמודים. על ההצעה להציג את נושא המחקר, הספרות הרלוונטית, שיטות המחקר ותכנית העבודה על הסמינר. הציון במטלה יהווה 15% מהציון הסופי.

מטלה 6 - עבודה סמינריונית להגשה עד ה-30/8/2024 במשקל 50% מהציון הסופי
מטלה 7 - דו"ח סיור - התלמידים יוזמנו לכנס בין ה-10 ל-13 בדצמבר 2023, ויגישו עד ה-16 בדצמבר דו"ח קצר עד 500 מילים המתאר את חוויותיהם ומסקנותיהם מהכנס.

פרטי המפגשים:

פרשיות לימודים (לכל נושא יוקדש שבוע-שלושה שבועות):

- 1) פתיחה היכרות ונהלים
- 2) מצבי תודעה אלטרנטיבים
- 3) תרבות מונופאזית ופוליפאזית
- 4) מה לסוציולוגיה ולסמים
- 5) הבניה חברתית של שינוי תודעה
- 6) טקסונומיות של חומרים פסיכואקטיבים
- 7) כנס פסיכדליה
- 8) נזקי הסמים
- 9) התמכרות
- 10) המלחמה בסמים
- 11) מדיקליזציה של שינוי תודעה
- 12) הפחתת נזק
- 13) מיינדפולנס
- 14) ביוהאקינג

רשימות קריאה:

רשימת קריאה חלקית:

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 2 pp 10-15.

DE RIOS, M., & SMITH, D. (1977). Drug Use and Abuse in Cross Cultural Perspective. Human Organization, 36(1), 14-21.
<http://www.jstor.org/stable/44125236>

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use. Chapter 5

Pinch, Trevor J., and Wiebe E. Bijker. "The Social Construction of Facts and Artefacts: Or How the Sociology of Science and the Sociology of Technology Might Benefit Each Other." Social Studies of Science 14, no. 3 (August 1, 1984): 399–441. doi:10.1177/030631284014003004.

Hamilton's Pharmacopeia S01E01 – The Story of the South African Quaalude
Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 3 pp 15-24.

Walsh, R. (1995). Phenomenological Mapping: A Method for Describing and Comparing States of Consciousness. Journal of Transpersonal Psychology 27(1):25-56

Milliere, R., R. L. Carhart-Harris, L. Roseman, Trautwein F.M. and A. Berkovich-Ohana. (2018). Psychedelics, Meditation and Self-Consciousness. Frontiers in Psychology.

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use. Chapter 3

Nutt, DJ. 2012. Drugs Without the Hot Air. Chapter 3:pp30-49. UIT Cambridge.
Kalant, Harold. 2010. "Drug Classification: Science, Politics, Both or Neither?" Addiction 105(7): 1146–49. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02830.x.

Gable, R. S. (2006). Acute toxicity of drugs versus regulatory status. In J. M. Fish (Ed.), Drugs and Society: U.S. Public Policy

- Nutt, David J., L.A King, and L.D. Phillips. 2010. Drug Harms in the UK: A Multicriteria Decision Analysis. *Lancet* 376(9752):1558-1565.
- Hendricks, P. S., Crawford, M. S., Cropsey, K. L., Copes, H., Sweat, N. W., Walsh, Z., & Pavela, G. 2018. The relationships of classic psychedelic use with criminal behavior in the United States adult population. *Journal of Psychopharmacology*, 32(1), 37–48 .
- Lachenmeier, D. W., & Rehm, J. (2015). Comparative risk assessment of alcohol, tobacco, cannabis and other illicit drugs using the margin of exposure approach. *Scientific reports*, 5, 8126. doi:10.1038/srep08126
- Alexander, Bruce K. 2010. The Globalization of Addiction. *Addiction Research*. 8(6):501-526
- Lindesmith, Alfred R. 1938. A Sociological Theory of Drug Addiction. *American Journal of Sociology*. 42(4): 593-613
- Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-control: Reflections on the missing core in addiction science. *International Journal of Drug Policy* 24(3):173-181
- Lenson, David. *On Drugs*. 1st edition. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1999. pp 30-50
- בקר, ה.ס. (1999). "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 112-101.
- Hartogsohn, I. 2017. "Constructing Drug Effects A history of Set and Setting" *Drug Science and Policy Review* 3:1-17
- Zinberg, Norman E. *Drug, Set, and Setting: The Basis for Controlled Intoxicant Use*. 1st ed. New Haven, CT: Yale University Press, 1986. Chapter 1 .
- MacAndrew, Craig, and Robert B. Edgerton. *Drunken Comportment: A Social Explanation*. Chicago: Aldine, 1969-.
- Roberts B.r. and Y. Chen. 2013. Drugs, Violence and the State. *Annual Review of Sociology* 39:105-125.

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "A Resounding Success or a Disastrous Failure:

Re-examining the Interpretation of Evidence on the Portuguese Decriminalization of Illicit Drugs" Drug and Alcohol Review 31(1):101-13

רם, חגי: ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל.
תיאוריה וביקורת 43:75-102

Johann Hari. 2015. Chasing the Scream. Bloomsbury publishing.

DeGrandpre, R. 2006. The Cult of Pharmacology. Chapter 2: The Cult of the SSRI.

Netherland, J. and Hansen, H. 2017. White Opioids: Pharmaceutical Race and the War on Drugs that Wasn't. Biosocieties 12(2):217-238

McGoey, L. 2007. On the Will to Ignorance in Bureaucracy. Economy and Society. 36(2):212-235.

תיאוריות אנתרופולוגיות

(תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו)

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

72 בניין 374, rafig@bgu.ac.il

יום ג' 13-14, או בכל יום בזום (בבתיאום מראש). ניתן לקבוע גם שעת קבלה פרונטאלית

במועד אחר בתיאום מראש

נועה מיטשל

עדי רוזנשטוק

זיו שורץ

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

בעשורים האחרונים חלו שינויים תיאורטיים נרחבים בתחום הידע האנתרופולוגי ובאופני ייצור הידע החברתי. שינויים אלה הם תולדה של התמודדויות עם אתגרים תיאורטיים, מתודולוגיים וערכיים ביחס לדרכי החשיבה האנתרופולוגית הקודמים. בתוך כך, התגבשו מסגרות תיאורטיות חדשות המבקשות להתייחס לשינויים החברתיים והסביבתיים המתחוללים בזירות המקומיות והגלובליות, לשינוי ביחס אל נושאי המחקר ואל מושאיו, ואף לשינויים שהתחוללו בתחומי דעת אחרים חיצוניים לאנתרופולוגיה.

תיאוריות אנתרופולוגיות "מתקדמות", או ליתר דיוק – תיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו, הן כאלה אשר מבקשות להתנתק מהתיאוריות הקודמות, המודרניסטיות, האובייקטיביות לכאורה, אלה שהציגו התבוננות מנקודת המבט של הצפון הגלובלי. מדובר על תיאוריות חדשניות המגיבות באופנים מאתגרי מחשבה על שאלות הקשורות באופני הייצוג של "האחר", ביחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ובמיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר".

הקורס הנוכחי יעמוד על כמה מהפיתוחים התיאורטיים באנתרופולוגיה בת-זמנינו ובכלי המחקר העומדים כעת לרשותם של אנתרופולוגים/יות בדרכם לחקור את החברה, התרבות והאדם.

נעסוק בתיאוריות המתפתחות כעת, בעידן הגלובאלי (או הפוסט-גלובלי), הפוסט-מודרני, זה המתהווה בצל משבר אקלים עולמי (וכעת גם בצילו של משבר נגיף הקורונה). קורס זה, המבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתובה – יספק כלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות אנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות ותופעות חברתיות-תרבותיות בעידן הנוכחי.

הקורס יתמקד במפני החשיבה המשפיעים כעת על עיצוב הידע האנתרופולוגי, לרבות מה שמכונה המפנה האונטולוגי, ההתייחסות אל חומרים, אובייקטים, ארטיפקטים ומוצרי צריכה, אל מערכות היחסים שבין האדם וסביבתו, אל תצורות חשיבה פוסט-הומניסטיות ואל העיסוק ביחסי כוח, מרחב, גוף ומגדר, מדע וטכנולוגיה ועוד. הקורס ילווה בהרצאות אורח/ות של חוקרים וחוקרות מהמובילים/ות בתחומם/ן. הרצאותיהם/ן יסייעו לנו בהבנה ובדיון אודות תיאוריות הניצבות כעת בחזית המחקר ואשר שימשו את אותם/ן חוקרים/ות בעבודתם. מטלות הקורס יעודדו התנסות מעשית בשימוש במסגרות התיאורטיות ובמושגים אנתרופולוגיים כדי לנתח תופעות חברתיות-תרבותיות בנות זמננו ולפרש את הדרמה החברתית המתחוללת כעת מסביבנו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הסטודנטים/יות בקורס זה סיימו בהצלחה את קורס מבוא לאנתרופולוגיה.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מספק בסיס תיאורטי לתיאוריות וסוגיות בנות זמננו באנתרופולוגיה. יסייע רבות בכתיבת עבודות סיכום בסמינריום של שנה ג', ישרת היטב סטודנטים/יות המבקשים להמשיך ללימודים מתקדמים באנתרופולוגיה (וגם בתחומים מסויימים בסוציולוגיה). בנוסף, הקורס יחשוף סטודנטים/יות המעוניינים לצאת סיום התואר לשוק העבודה לסוגיות בנות-זמננו באנתרופולוגיה אשר יכולות להיות מיושמות בתחומי עיסוק שונים ומוגוונים מחוץ לאקדמיה

(סביבה, מגדר, חברה אזרחית, אקטיזם, תרבות באירגונים, תרבות וחברה בשדות הטכנולוגיה והדאטה, ועוד).

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, היכרות עם סוגיות נושאיות ותיאוריות בוערות, קריאה של טקסטים תיאורטיים בני זמננו, עמידה מול קהל, קישור בין ידע תיאורטי לבין ממצאים אמפיריים, יצירתיות, התנסות בהנגשת ידע מדעי בפלטפורמות בנות זמננו (למשל ברשתות החברתיות).

אופן ההוראה:

הקורס בנוי מהרצאות פרונטליות ומתרגולים. ההרצאות הפרונטליות יינתנו על ידי המרצה ועל ידי מרצים/ות אורחים/ות העוסקים/ות בתיאוריות ובנושאים מחקריים אמפיריים המצויים בחזית האנתרופולוגיה (ימי א' 12-14). התרגולים יתקיימו בימי רביעי בשעות הבוקר ואחר הצהריים. התרגולים יתמקדו בטקסטים המלווים את ההרצאות (קריאת החובה וקריאת הרשות).

מטלות הקורס:

נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים – 10%

נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. בחלק מהשיעורים יתארחו אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות כהרצאות אורח/ת. מדובר בהזדמנות חד-פעמית לשמוע את מיטב החוקרים/ות הפועלים/ות בארץ. לפיכך, השתתפות פעילה בשיעורים הם חובה וזכות כאחד.

נוכחות בתרגול – חובה! נוכחות בתרגול היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות.

הגשת שני דוחות קריאה – 20% סה"כ מהציון הסופי. את דוחות הקריאה יש לשלוח למתרגלת בתרגול אליו הסטודנט. ית רשומה, כאשר יש לשלוח את הדו"ח של המאמר באותו השבוע, עד יום שלישי בשעה 23:59. יינתן ציון בסקאלה של 1-5 לכל דו"ח (ראו קריטריונים לבדיקה להלן), כאשר כל דו"ח יהווה 5% מהציון הסופי. לא ניתן "לצבור" דו"חות, כל דו"ח ייבדק כמו עבודת הגשה ואין הזדמנות להגיש עוד מעבר לשני הדוחות. הדו"ח יכלול עד 300 מילים, בקובץ וורד, המוגש באמצעות אתר המודל. הדו"ח יכלול הצגה קצרה של הטיעון המרכזי במאמר ולאחר מכן יש לפתח דיון קצר בדו"ח על המאמר. ניתן להציג שאלות וטיעונים כגון: לאיזה תיאוריה המאמר מתחבר וכיצד מושגי יסוד ורעיונות מרכזיים בתיאוריה באים לידי ביטוי במאמר? איזו ביקורת ניתן להפנות ליחס למאמר?

עריכת דיון כיתתי על מאמרי החובה – 10% סה"כ מהציון הסופי. על כל זוג סטודנטיות/ים לערוך דיון מול הכיתה (בזמן התרגולים) על אחד ממאמרי החובה למשך 15 דקות. מטרת דיון זה, אינה לסכם את המאמר אלא לעלות שאלות לדיון, לפתח נושאים ותיאוריות העולות מהמאמר ולעורר חשיבה ביקורתית. מומלץ להתייעץ עם המתרגלות לגבי השאלות והמצגת טרם ההצגה (הנחיות נוספות יינתנו בדף נפרד שיועלה למודל עם תחילת הסמסטר).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 184 }

עבודה מסכמת בזוגות – 60% סה"כ מהציון הסופי. לפני תחילת כתיבת העבודה המסכמת, על כל זוג לשלוח במייל למתרגלת את הנושא הכללי לעבודה המסכמת לשם אישורו - חלון זמן לאישור הנושא בין התאריכים 8.1-14.1. תאריך הגשת העבודה המסכמת: 22/2/2023. הסוגייה שתבחר תהווה בסיס לעבודת מחקר עצמית, שתשלב בין התיאוריות שנלמדו בקורס (אחת או יותר) לבין ממצאים אמפיריים שתאספו. העבודה יכולה להיות מבוססת על ביצוע תצפית, שיחות, ראיונות, ניתוח טקסטואלי של טקסטים המתפרסמים במדיה הפופולארית (המודפסת או הדיגיטלית, באתרי האינטרנט או ברשתות החברתיות) או על התמקדות בארטיפקטים תרבותיים. מגוון האפשרויות הוא עצום. הינכם מוזמנים/מוזמנות לפנות לכל אורך הקורס למרצה או למתרגל כדי לדון בנושאי העבודה. היקף המטלה היא 7-8 עמודים, לא כולל את שער העבודה ורשימה ביבליוגרפית.

מטלת בונוס: עד 5 נקודות בונוס לציון המסכם של הקורס מטרת המטלה – יצירת עניין, שימוש יצירתי בחומר הנלמד בקורס והתנסות ביישום רעיונות ותיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו, וכן מתן אפשרות לשיפור הציון - למי שמעוניין/נת בכך. מטלה זו ניתנת לביצוע בשתי אפשרויות: 1) כתבו פרשנות אנתרופולוגית לאירוע אקטואלי ו/או לתופעה חברתית הקשורה לתקופה הנוכחית. הפרשנות תיעשה בתצורה של פוסט, כלומר בפורמט של פייסבוק או כל מדיה חברתית אחרת) טקסט + תמונה מתאימה. יש להקפיד על תמונה שצולמה על ידיכם/ן או על כזו שאין איתה בעיה לפרסום מבחינת זכויות יוצרים. "פוסטים" נכתבים במטרה להנגיש לציבור ידע אנתרופולוגי אודות תופעות ואירועים יומיים, ועל כן יש להקפיד על שפה בהירה, כזו המסבירה מושגים תיאורטיים בצורה מדויקת, אך גם פשוטה, חדה וקולעת. עליכם/ן להתייחס לתכני השיעור ולכלול בפוסט לפחות התייחסות (איזכור קצר, מושג מפתח) למאמר/ סוגייה תיאורטית שנלמדה בשיעורים או שנכללת בסילבוס הקורס. היקף הפוסט יהיה עד 800 מילים. ציונכם/ן יימדד לפי אופן הצגת הנושא והמושגים התיאורטיים, כמו גם עומק ואופן השימוש בידע התיאורטי הנלמד בשיעורים ובתרגולים. אנו מחפשות לראות קישורים נכונים ועמוקים בין התופעה הנבחרת לבין התיאוריות האנתרופולוגיות. פוסטים לדוגמא ניתן לראות בלכסיקון הסוציולוגי (שהוא גם אנתרופולוגי) לעת קורונה. רבים מהערכים שם הם מצוינים ופורסמו כפוסטים במדיה החברתית. הם עשויים לשמש מודל ודוגמא לתצורה ולסגנון הכתיבה הנדרשים על ידינו מפוסטים במטלה זו. ראו להלן:

<https://adva.org/wp-content/uploads/2021/01/lexicon-corona.pdf>

אפשרות שנייה היא יצירת דף פאדלט.

פאדלט הינו לוח שיתופי מקוון המאפשר שיתוף של ארטיפקטים - סרטונים, תמונות, קישורים לאתרים וטקסטים באופן קל וידידותי. זהו מרחב פתוח בו ניתן לשבץ "פתקיות" – קבצי תמונות, טקסט ווידאו. זהו מרחב לארגון מידע ורעיונות בצורה ויזואלית וגרפית. אנו מוצפים/ות במידע אודיו- ויזואלי : קבצי יו-טיוב, ממים, סרטונים שונים מעולמות התרבות הפופולארית ועוד ועוד. אלה יכולים לשמש אמצעי נהדר להמחשה של מושגים מתיאוריות שנלמדו ולהמחשה. זוג שיבחר/תבחר להכין פאדלט יהיה עליהם/ן להכין דף פאדלט שיכלול מספר דוגמאות (לפחות 10) ויזואליות/אודיו-וידאו/ טקסטואליות/גרפיות שיועלו בצורה של "פתקית". כל פתקית תלווה בהסבר מפורט ובניתוח, תוך איזכור מפורש וברור של התיאוריה אותה הפתקית אמורה להמחיש.

פרטי המפגשים:

*** התאמות ושינויים מינוריים יעשו, במידת הצורך, עד לפתיחת הסמסטר **
שבוע 1 - שיעור מבוא - היכרות, פתיחת הקורס, אנתרופולוגיה אז והיום.
קריאת רשות:

Geertz, Clifford. (1973). "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture". In: The Interpretation of Cultures: Selected Essays. New York: Basic Books. pp. 3-30 .

שבוע 2 - משבר הייצוג באנתרופולוגיה:

קריאת חובה:

רזאלדו, רנאטו. 2013 [1989]. " אבלותו וחרונו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.

אלאור, תמר. 1998. "עבודת שדה במדרשה כעבודת בית". בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ' 47-8 .
קישור (נא להקפיד להיכנס דרך ספריית אב"ג ובאמצעות סיסמא אישית):

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=61524579#63.963.6.default>

שבוע 3 – (שיעור מקוצר 12-13 [צערות לזכרו של יצחק רבין ז"ל]) –

מבוא למפנים בתיאוריות האנתרופולוגיות:

כיצד קוראים/ות, לומדים/ות ומיישמים תיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו במטלות הקורס (ובתקווה גם במחקרי המשך בעתיד)??

קריאת חובה: מבוא לדין על המפנה האונטולוגי –

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 187 }

ארזי, אלירן (2021). קוקה עם המתים ו"היהפכות ללבנים: מחשבת המרכז ואתנוגרפיה באמזונס כאנתרופולוגיה הפוכה. תיאוריה וביקורת 54. עמ' 19-58.

שבוע 4 - המפנה האונטולוגי: מורכבות אתנוגרפית

קריאת חובה

שפירא, מתן. (2018). מורכבות אתנוגרפית היא אנחנו: המתודה הפרספקטיביסטית של יוויירוס דה קסטרו וביקורת הדקונסטרוקציה באקדמיה הישראלית. תיאוריה וביקורת 50. עמ' 493-507. (אין צורך לקרוא את החלק שכותרתו "לקראת פרספקטיביזם ישראלי").

קריאת רשות:

De Castro, E. V. (2004). Exchanging perspectives: the transformation of objects into subjects in Amerindian ontologies. *Common knowledge*, 25(1-3), 21-42 .

מעוז, אילת, 2014. "בתי המקדש של הטפירים והמחשבות הסמויות של היער: המפנה האונטולוגי באנתרופולוגיה", מתוך דף הפייסבוק בחברת האדם — באנתרופולוגיה בישראל ובעולם.

קישורים:

<https://www.facebook.com/lsrAnthro/posts/429848780477038/>

<https://www.facebook.com/lsrAnthro/posts/429852303810019>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 188 }

רשימות קריאה:

ראו פירוט בתיאור המפגשים.

תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון 1500

מור יחזקאל

דפנה וינטר

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתיאוריות סוציולוגיות בת-זמננו. במהלך הקורס נעסוק בשורה של מושגים וגישות סוציולוגיות אשר הוצעו על ידי חוקרים וחוקרות על מנת להבין את ההתפתחויות החברתיות, פוליטיות, כלכליות וטכנולוגיות בעולם מסביבנו. בין השאר נבחן את המושגים "חברת הסיכון" ו"חברת המעקב" לתאור החברה בת זמננו; ננתח שינויים מעמדיים וזהותיים בהקשר של צמיחת הפרקיאט וצורות חדשות של אי שוויון; נציע הסברים סוציולוגיים לצמיחת תנועות מחאה; נדון באופן בו פניקות מוסריות משפיעות על החברה; נשאל מה ניתן ללמוד מה הפופולריות הגדלה של תיאוריות קונספירציה; ונלמד על תיאוריות פמיניסטיות וקוויריות, על סוציולוגיה ארגונית וסוציולוגיה תרבותית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס ממשיך את הנלמד בקורס יסודות הסוציולוגיה ומסתמך לעתים על הנלמד בקורס סוציולוגיה של החברה בישראל

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 190 }

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, היכרות עם תיאוריות סוציולוגיות בנות זמננו, יכולת לנתח ארועים
אקטואליים בראי מושגים סוציולוגיים, הצגה בעל פה מול קהל,

אופן ההוראה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 191 }

מטלות הקורס:

במהלך הסמסטר סטודנטים יציגו מאמר בתרגיל. ההצגה תהיה בזוגות. המטלה בוחנת הבנה של המאמר, של התיאוריות הרלוונטיות, ויכולת ליישם את טיעון המאמר. משקל המטלה 20 אחוז מהציון הסופי.

במהלך חופשת הסמסטר סטודנטים יגישו עבודה בכתב בה יתבקשו לבחור נושא אקטואלי ולנתח אותו בראי מספר תיאוריות שנלמדו בקורס. משקל המטלה 80 אחוז מהציון הסופי.

פרטי המפגשים:

באופן תיאורטי: מה זה תיאוריה? מה זה תיאוריה סוציולוגית?
קריאת רקע להרצאה:

Swedberg, R. (2016). Before theory comes theorizing, or how to make social science more interesting. *The British journal of sociology*, 67(1):5-22.

קריאה לתרגיל:

Krause, M. (2016). The Meanings of Theorizing, *The British journal of sociology*, 67(1):23-29.

(2) מהחברה התעשייתית לחברת הסיכון
קריאת רקע להרצאה:

Beck, U. (1992). From industrial society to the risk society: Questions of survival, social structure and ecological enlightenment. *Theory, culture & society*, 9(1), 97-123.

קריאה לתרגיל:

אולריך בק (2011), לחיות בחברת הסיכון העולמית, בתוך: קוסמופוליטיות: תיאוריה ביקורתית למאה ה-21.

(3) חברת המעקב, מהפנאופטיקון לאלגוריתם
קריאת רקע להרצאה:

מישל פוקו, "הפנאופטיות", בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר, עמ' 243-280, רסלינג 2015.

קריאה לתרגיל:

Zuboff, S. (2015). Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30(1):75-89.

(4) מהפרולטריון לפרקריאט

קריאת רקע להרצאה:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 1: הפרקריאט

קריאה לתרגיל:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 4: מהגרים: קורבנות, רשעים או גיבורים?

תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות

קורס שנתי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון 1500

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

תיאוריות קונספירציה הן מהתופעות החברתיות המרתקות והחשובות של ימינו. האמונה בתיאוריות קונספירציה וההתפשטות שלהן נתפסות לעיתים כמגמה משעשעת – לדוגמה ביחס לתיאוריות הגורסות כי הנחיתה על הירח זויפה או כי המימשל האמריקאי משתיק מידע על נחיתת חייזרים. אך לתיאוריות קונספירציה יש גם השפעות פוליטיות עמוקות ומשמעותיות, לדוגמה בנוגע לסירוב להתחסן, לאמונה כי טראמפ ניצח בבחירות 2020, או לטענות ביחס לאיום הנשקף מיהודים, מוסלמים, פליטים או קבוצות מיעוט אחרות. המקום הגדל של תיאוריות קונספירציה בשיח הציבורי במדינות רבות משקף שינויים משמעותיים ברמות האמון החברתי, היחס בין אזרחים למימסד ול"מומחים", תפקיד המדע בחברה בת-זמננו, מאבקי כוח וסטטוס בין קבוצות חברתיות שונות, והחשיבות של סיפורים ונרטיבים בעיצוב אמונות, עמדות פוליטיות וזהות .

בסמינר זה ננתח דוגמאות הסטוריות ועכשוויות של תיאוריות קונספירציה, כגון הפרוטוקולים של זקני ציון, רדיפת קומוניסטים בארה"ב בעידן מקארתי, רצח קנדי, עב"מים, Qanon, והקורונה; נציע להן הסברים סוציולוגיים, ננתח את המשמעויות וההשלכות הפוליטיות שלהן, נעמוד על תפקיד התקשורת המסורתית והחדשה בהפצתן, ונדון גם בייצוגים התרבותיים שלהם בסרטים, סדרות טלוויזיה וכדומה. משתתפי ומשתתפות הסמינר יידרשו לעבודת מחקר עצמאית בה יזהו וינתחו מקרי מבחן של תיאוריות קונספירציה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ליישם תיאוריות סוציולוגיות למקרי מבחן עדכניים, יכולת מחקר עצמאית, כתיבת טקסטים ארוכים יחסית, ניתוח מקרי מבחן מהמציאות בת-זמננו

אופן ההוראה:

מטלות הקורס:

עד סוף הסמסטר הראשון יש להגיש נושא מחקר לסמינר, כולל שאלות מחקר, גישה מתודולוגית ומאמרים תיאורטיים בהם תשתמשו בנייתוח. המטרה היא לוודא שהמחקר המוצע רלוונטי וישים ולהציע לכם כיוונים לגבי נושא המחקר, תיאוריות רלוונטיות וכדומה. למטלה יינתן משוב מהמרצה אך לא ציון.

עד סוף חופשת הסמסטר יש להגיג הצעת מחקר (כארבעה-חמישה עמודים), כולל פירוט של התופעה הנחקרת, השאלות אותן בוחנים, הספרות התיאורטית בה תשתמשו, השערות, וסקירה ראשונה החידושים האפשריים מהמחקר. למטלה יינתן משוב מהמרצה אך לא ציון.

עד 30 ספטמבר יש להגיש את עבודת הסמינר עצמה. העבודה צריכה להדגים הבנה ויישום של החומרים התיאורטיים אותם למדנו בקורס, יכולת מחקר עצמאית, שימוש נאות והולם בשיטות מחקר רלוונטיות, יכולת כתיבה וניתוח, וחשיבה ביקורתית.

פרטי המפגשים:

רשימת נושאים (נתון לשינוי):

1) פתיחה: תיאוריות קונספירציה בעולם בן-זמננו
אולי בעצם הכל היה הצגה? כל תיאוריות הקונספירציה, דה-מרקר, 28-12-2020
<https://www.themarker.com/wallstreet/2020-12-28/ty-article-magazine/.premium/0000017f-f43d-d487-abff-f7ff7f7f0000>
Jones, B. (2021). The Politics of Conspiracy Theories. Political Insight, 12(3), 31-33.

2) תיאוריות קונספירציה: הגדרות ושאלות סוציולוגיות
Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In Routledge handbook of conspiracy theories (pp. 94-107). Routledge.

3) את מי להאשים? ציד מכשפות
Ben-Yehuda, N. (1980). The European witch craze of the 14th to 17th centuries: A sociologist's perspective. American Journal of Sociology, 86(1), 1-31.

4) מי שולט בעולם? מהפרוטוקולים של זקני ציון ל-Illuminati
Aaronovitch, D. (2010). Voodoo histories: How conspiracy theory has shaped modern history. Random House, pp.17-47
עודד ירון, מי הם אנשי הלטאה ששולטים בדמיון של מפיצי תיאוריות הקונספירציה, הארץ-10-9-2017
<https://www.haaretz.co.il/captain/viral/2017-09-10/ty-article/.premium/0000017f-ea0c-dc91-a17f-fe8d780b0000>

5) הדמיון הפראנואידי: מקארתי ובהלת הבוגדים הקומוניסטים בארה"ב
Hofstadter, Richard. The paranoid style in American politics. Vintage, 2012.

6) מי רצח את קנדי? טראומה לאומית וקונספירציות עממיות
Olmsted, K. S. (2019). "The Dealey Plaza Irregulars: the JFK Assisnation and the Collapse of Trust in the 1960s, in Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11. Oxford University Press.

אוליבר סטון, JFK תיק פתוח.

7) תיאוריות קונספירציה מהחלל: החיזרים כבר נחתו; לא הגענו לירח (Goldberg, RA, The Roswell Incident, in Enemies Within: The Culture of Conspiracy in Modern America, Yale University Press, 2001 .

כיצד החלו תיאוריות הקונספירציה של הירח ומדוע הן מתמידות היום, הידען,
<https://www.hayadan.org.il/how-moon-landing-conspiracy-theories-began-and-why-they-persist-today-1807191>

8) קונספירציות, מגיפות, חיסונים רועי צנה (2020), על ביל גייטס, מיקרוצ'יפים ותיאוריות קונספירציה
<https://www.hayadan.org.il/about-bill-gates-microchips-and-conspiracy-theories-1209201>

Sturm, T., & Albrecht, T. (2021). Constituent Covid-19 apocalypses: contagious conspiracism, 5G, and viral vaccinations. *Anthropology & medicine*, 28(1), 122-139.

9) מי אחראי ל-9/11?
Olmsted, K. S. (2019). "Canal of Soccer Moms: 9/11 and the Culture of Deceit", In *Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11*. Oxford University Press.

אבי בליזובסקי, מתקפות ה-11 בספטמבר: כר פורה לתיאוריות קונספירציה, 2010,
<https://www.hayadan.org.il/911-conspiracy-1009119>

10) קונספירציות, הגירה ופולרליזם: The Great Replacement Theory
Ekman, M. (2022). The great replacement: Strategic mainstreaming of far-right conspiracy claims. *Convergence*

11) תיאוריות קונספירציה וארה"ב בת-זמננו: טראמפ, "הבחירות הגנובות", QANON עומר כביר, אז מה שלום QAnon? מצוין, תודה ששאלתם, כלכליסט, 22-12-21,
<https://www.calcalist.co.il/calcalistech/article/rkyq58esf>

Nancy L. Rosenblum and Russell Muirhead (2019). 'A Lot of People Are Saying': The New Conspiracism and the Assault on Democracy

12) תיאוריות קונספירציה בישראל – דיון ראשוני
תחיה עשת, לעיניהם בלבד: עיסוק בעב"מים ובחוצנים בחברה הישראלית, רסלינג 2015

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 198 }

עודד ברוח, מה הקשר: מסע תזזיתי בין קבוצות הקונסיפרציה הישראליות ברשת, טייםאאוט
2-5-2019

<https://timeout.co.il/%D7%A7%D7%95%D7%A0%D7%A1%D7%A4%D7%99%D7%A8%D7%A6%D7%99%D7%94-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA/>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 199 }

רשימות קריאה:

תרבות ארגונית

קורס שנתי

תואר ראשון

אביעד רז

חדר 371, קומה 3, בניין 72 טלפון: 08-6472058

מייל: aviadraz@bgu.ac.il

יום שלישי 10:00-11:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציג גישות סוציולוגיות, פסיכולוגיות וניהוליות לניתוח המושג הבינתחומי של "תרבות ארגונית" ושימושיו התיאורטיים, המתודולוגיים והפרקטיים, בהקשר למחקר ארגוני ולייעוץ ארגוני. הקורס יציג את הרקע הנחוץ בתיאוריות ארגוניות ויתמקד במודלים של תרבות ארגונית, "תרבות ארגונית חזקה", מיפוי ואבחון של חוזק תרבותי לצרכי יעוץ ופיתוח ארגוני, שינוי ממעלה שניה ושינוי תרבותי. בקורס ישולבו גם הפעלות של למידה התנסותית (כגון חדר בריחה) עם חברות לייעוץ ארגוני, סיורים, מפגשים עם בוגרים העוסקים בעבודות רלבנטיות, חברי סגל של המחלקה, חוקרים ויועצים ארגוניים בתחום.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מתבסס על ידע תיאורטי מקורסי המבוא וידע מתודולוגי בשיטות מחקר איכותניות וכמותיות לצורך איסוף וניתוח הנתונים לעבודת הסמינר

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

עבודת הסמינר יכולה לשמש גם כבסיס להמשך מחקר לתזה בתואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 201 }

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- מתודה לאיסוף וניתוח של נתונים ארגוניים לצורך זיהוי פערים ואבחון ארגוני
- ארגז כלים של מודלים ושיטות למחקר, ייעוץ ופיתוח ארגוני
- כתיבת הצעת מחקר לסמינר, ועבודת סמינר
- כתיבת דוח ייעוצי על בסיס אבחון ארגוני
- חשיבה מערכתית וביקורתית מבוססת-נתונים על הממשקים בין מוצהר, מתרחש ומתפרש בארגון
- הצגה מול עמיתים

אופן ההוראה:

פרונטלי, ובחלק מהשיעורים - סדנאי והתנסותי

מטלות הקורס:

התערבות לשינוי לפי לוין-קוטר. הגשה עד סוף סמ' א'. 10%. המטלה מציגה ניתוח של מקרה-בוחן ארגוני של שינוי כדי לתרגל ידע במודלים של שינוי ארגוני, אבחון של השינוי - ממעלה שניה או ראשונה, ויישום של המודל של שיין למיפוי מצב מצוי ורצוי, הלימה והסכמה.

הצעת עבודה לסמינר. 10%. הגשה לשיעור השני של סמ' ב'. בסוף סמסטר א' תוצג דוגמה של הצעת מחקר ועבודת סמינר, ותתחיל עבודה פרטנית של המרצה מול הסטודנטים עד להגשת הצעת המחקר המוגמרת עד לשיעור השני של סמ' ב' ואישורה הסופי על ידי המרצה. לאחר מכן, הסטודנטים יציגו בכיתה ובפני עמיתיהם את התקדמות המחקר.

המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת סמינריון: עבודה אמפירית או עיונית (המבוססת על הצעת מחקר) על נושא לפי בחירתכם/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. 80%. הגשה עד סוף ספטמבר בשנה העוקבת (רצוי קודם...)

5 נקודות בונוס על הצגת מאמר מחקרי מהסילבוס (מהמאמרים המסומנים בכוכבית ברשימה) ללא טעויות, בכיתה – באישור המרצה. ההצגה (עד 20 דקות, אפשרי בזוגות) צריכה לכלול סיכום של המאמר מבחינת: שאלות/השערות המחקר, מתודולוגיה, ממצאים ומסקנות, ולהציע קריאה אנליטית שלו לאור המושגים הרלבנטיים שלמדנו (ניתן גם להציע למטרת הצגה מאמרים חדשים, רלבנטיים לנושאים הנלמדים, לפי בחירתכם).

פרטי המפגשים:

- הלו"ז עשוי להשתנות עקב קביעת הרצאות אורח, הפעלות וסדורים – אנא שימו לב להודעות מפגש 1. מבוא: הופעתה של התרבות הארגונית ככלי ניהולי וייעוצי
מצגת: מבוא קריאה: א. רז (2004). פרק 1: מבוא. מתוך ספרו: תרבות ארגונית. הוצאת האו"פ
מפגש 2. המודל של שיין, מצגת: מבוא, קריאה:
Schein, E. 1990. Organizational Culture. American Psychologist, Feb. 109-119
מפגש 3. ייעוץ מחקרי למדידה, ניהול ושינוי של תרבות ארגונית באמצעות מיפוי ואבחון
מצגת: מבוא, קריאה: א. רז (2004). מתווה למחקר אמפירי. מתוך ספרו: תרבות ארגונית.
הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. עמ' (55-64).
מפגש 4. מיפוי ואבחון – המשך. מצגת: מבוא
*Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and change," Total Quality Management, 10:1, 121-128
מפגש 5. מודלים נוספים
Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)
Martin, Joanne. 1992. Culture in Organizations: Three Perspectives. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21
*Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial Uses. Chapter 6 in: The Managed Heart .
מפגש 6. מודלים נוספים + תרבות ארגונית וניהולית ביפן – השתלה וגלוקליזציה
*Raz, Aviad (1999). "The Hybridization of Organizational Culture"
מפגש 7.
יעילות ואמפתיה: ערכים סותרים?
*Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", New Technology, Work & Employment 22(1): 83-97
מפגש 8. מגדר בארגונים

Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." *Human Relations* 47(2): 159-180.

*צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1): 81-106

Diversity management 9 מפגש 9

*Wasserman, Varda & Michal Frenkel (2019). The politics of (in)visibility displays: Ultra-Orthodox women manoeuvring within and between visibility regimes. *human relations* 1-23

נתחו גם לפי: המודל של הוד וקוברג

מפגש 10. ניהול מש"א גלובלי - HRBP: are we there yet?

*Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," *Journal of Applied Behavioral Science*, 45(2): 280-304

מפגש 11. התערבות לשינוי לפי לוין-קוטר: תכנית למניעת הטרדת מינית בצבא לקרוא במודל:

מקרה מחקר המתעד יישום של תכנית למניעת הטרדה מינית בצבא ארה"ב (SHARP)
Leading Change: Sexual Harassment/Assault Response and Prevention (SHARP)*

נקודות לניתוח:

- האם השינוי כפוי מבחוח או מנוהל? פאסיבי או אקטיבי? או גם וגם?
- האם השינוי ממעלה שניה או ראשונה? משולשי שיין מצב מצוי ורצוי הלימה והסכמה – רלבנטי למינוף השינוי ולקיבועו דרך מדידת יעדים - זהו את השלבים של לוין/קוטר;

- האם השינוי היה אפקטיבי = האם התרבות חזקה בעקבות השינוי (הלימה/הסכמה)? לתרגול נוסף (בחירה) :

הטמעת פורטל מש"א. לקרוא את מקרה המחקר שכתב דינו רוטה על HP-איטליה ולנתח לפי ההנחיות בקובץ "תרגול אבחון ושינוי תרבותי HP"

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 205 }

מפגש 12,13 - הכנה להצעות מחקר

רשימות קריאה:

כל פריטי הקריאה נמצאים במודל או ברשת

קריאת חובה

אביעד רז (2004). תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

*צור, יובל ואביעד רז. (2008). השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1):

81-106

Schein, E. 1990. Organizational Culture. American Psychologist, Feb. 109-119

*Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and change," Total Quality Management, 10:1, 121-128

Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)

Martin, Joanne. 1992. Culture in Organizations: Three Perspectives. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21

*

Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial Uses. Chapter 6 in: The Managed Heart. U of California P .

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcaringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usq=AFQjCNFL1GrtPhvguApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja>

*Raz, Aviad (1999). "The Hybridization of Organizational Culture"

*Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", New Technology, Work & Employment 22(1): 83-97

Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." Human Relations 47(2): 159-180.

*Wasserman, Varda & Michal Frenkel (2019). The politics of (in)visibility displays: Ultra-Orthodox women manoeuvring within and between visibility regimes. *human relations* 1-23

*Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," *Journal of Applied Behavioral Science*, 45(2): 280-304

Leading Change: Sexual Harassment/Assault Response and Prevention (SHARP)*

קריאת רשות

*Oliver Engert et al. (2019). Organizational culture in mergers: Addressing the unseen forces. <https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/organizational-culture-in-mergers-addressing-the-unseen-forces?cid=other-eml-alt-mip-mck&hlkid=5cf169c4cd2e49399f3a8e79ddab26c7&hctky=2547958&hdpid=22c02021-f71e-4802-a791-af586458c27d>

(זהו מאמר למנהלים מבית מדרשם של מקינזי. אתרו בו דמיון ושוני מול המסגרות האנליטיות שדיברנו עליהן – בעיקר שיין, לויין/קוטר, מיפוי ואבחון).

<https://sloanreview.mit.edu/article/when-it-comes-to-culture-does-your-company-walk-the-talk/>

מאמר שעוסק בפער בין הערכים המוצהרים של הארגון לבין החוויה הסובייקטיבית של העובדים באותו ארגון, וגם בתופעה של "ערכים גנריים" שארגונים רבים מכריזים עליהם.

*Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: *Diagnosing & Changing Organizational Culture*. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 208 }

סמטר ב'

יוון: בין מזרח למערב, בין עבר להווה

קורס בחירה זה מהווה גם מבוא לקורס קיץ שיתמקד
במחקר אתנוגרפי ואשר יערך ביוון בספטמבר/אוקטובר 2024

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ניר אביאלי

86472075פ 361 navieli@bgu.ac.il

שעת קבלה יום ג' 11 – 12 סמסטר א 14:00 סמסטר ב 13:00 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

ים, שמש, בתים לבנים, עצי זית, אוזו ובזוקי הם מאפיינים מרכזיים של יוון המודרנית, Hellas. כפי שמכנים אותה היוונים, היא מולדתם של אפלטון, אריסטו ואלכסנדר הגדול, ערש התרבות המערבית והמרחב התרבותי בו נולדו הדמוקרטיה והדיקטטורה, הפוליס ואלי האולימפוס. יוון היא גם מדינת לאום מודרנית וחברה באיחוד האירופי אשר מתמודדת עם היסטוריה לאומית סוערת והווה מורכב ולא יציב. בקורס נלמד להכיר את החברה והתרבות ביוון בת ימינו ונעמוד על הדילמות עמן מתמודדים היוונים, ובראשן המתחים שבין מזרח (עות'מאני) למערב (אירופי) ובין עבר (מפואר) להווה (מעורפל). לצד טקסטים אקדמיים נקרא גם ספרות יפה ונצפה בסרטים וסדרות בכדי לבחון סוגיות של לאומיות, אתניות, מעמד, מגדר ופוליטיקה. המטלה המרכזית בקורס תהיה כתיבת הצעת מחקר. הסטודנטים יוכלו לבצע את המחקר בפועל ביוון עבור נק"ז נוספים במסגרת מחקר מודרך או במסגרת קורס הקיץ. בספטמבר/אוקטובר 2024 (בכפוף לאישור סופי) יתקיים קורס קיץ בן שבועיים ביוון בשיתוף עם סטודנטים. יות מקומיים. הקורס יכלול שבוע מרוכז של הכשרה לעבודת שדה ושבוע של מחקר מודרך. פרטים בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 210 }

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה
שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס קדם לקרוס הקייץ המתודולוגי ביוון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים ירכשו הכרות בסיסית עם החברה והתרבות ביוון

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 211 }

מטלות הקורס:

ניסוח שאלות לקראת דיון בכיתה על אחד מפרטי הסילבוס (10%)

בוחן בקיאות על חומרי הקריאה (10%)

הגשת הצעת מחקר ראשונית כהכנה למטלה הסופית (10%)

הגשת הצעת המחקר כמטלה מסכמת 70%)

פרטי המפגשים:

רשימת שעורים (יתכנו שינויים במהלך הסמסטר)

1. .שעור פתיחה: יוון כמושא למחקר אנתרופולוגי וכמשאת נפש
2. .אפלטון, אלכסנדר הגדול וזורבה
3. .לאומיות, אתניות וזהויות אזוריות
4. .הכנסייה היוונית-אורתודוקסית
5. .העות'מנים ביוון
6. .הנחיות להגשת הצעת מחקר ראשונית והסופית/השפה היוונית
Dubisch J. Anthropology as pilgrimage. Ethnofoor. 1996 Jan 1(2):66-77.
7. .המבנה החברתי של יוון המודרנית
8. .מגדר, משפחה וכבוד
9. .סיור
10. .בטברנה ובבית הקפה
11. .מוזיקה וריקוד
12. .הצגת הצעות המחקר בכיתה
13. .הצגת הצעות המחקר בכיתה
14. .שעור סיכום: ישראל ויוון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 213 }

רשימות קריאה:

בתהליך גיבוש

כלכלה, פוליטיקה ומדינה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן

בנין 72, חדר 370, 08-6478244, dmaman@bgu.ac.il

יום ג' 13:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

האם המדינה והפוליטיקה הם חלק מרכזי בכלכלה או מתערבים בפעולתה? מטרת הקורס להסביר ולהדגים כיצד הפוליטיקה והמדינה אינם גורמים חיצוניים לכלכלה אלא מכוננים את הכלכלה ואת מוסדותיה. במסגרת הקורס נעסוק בסוגיות כמו כסף ופיננסים, שווקים כלכליים, תאגידיים גדולים, גלובליזציה ודפוסים שונים של קפיטליזם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 215 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 216 }

מטלות הקורס:

נוכחות חובה; קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, בוחן קריאה ועבודת בית בסוף הקורס.

בוחן – 20% - שאלות קצרות על רשימת הקריאה. הבוחן יתקיים בשיעור האחרון של סמסטר 19.6.2024 (אולי יוקדם בשבוע). משך הבוחן שעה אחת.

עבודת בית – 2 שאלות, כל אחת עד 2 עמודים (סה"כ 4 עמודים), בפונט 12 דוד, ברווח 2.0 בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ לפחות מכל צד, וליישר טקסט לשני הצדדים. הגשה עד 14.7.24 (80% מהציון).

המטלה עשויה להשתנות – תלוי במספר סטודנטים בקורס.

פרטי המפגשים:

- א. מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה
- ב. מדינה בכלכלה
1. Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.
2. ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), סוציולוגיה של ארגונים, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.
- ג. הסוציולוגיה של השווקים הכלכליים
3. Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, *American Sociological Review*, 61 (4): 656-673 .
4. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, Pp. 25-41 .
- ד. הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים
5. Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press.
6. ויויאנה א. זליצר, 2017, 'משמעותו החברתית של הכסף' "סוגים מיוחדים של כסף", זאב רוזנהק (עורך), חברה, פוליטיקה וכלכלה, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 41-83.
7. Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in *Readings in Economic Sociology*, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.
- ה. הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות
8. Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

.9 Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in The Handbook of Economic Sociology, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

ו. הקפיטליזם וסוגיו

.10 Bandelj Nina, 2016, "On Postsocialist Capitalism", Theory and Society, 45. 89-106.

ז. גלובליזציה וכלכלה

.11 מאורו פ. גואילן, 2017, 'האם הגלובליזציה מתרבתת, הרסנית או דלת השפעה: סקירה ביקורתית של חמישה ויכוחי מפתח בספרות מדעי החברה, זאב רזנהק (עורך), חברה, פוליטיקה וכלכלה, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 320-348.

כתיבה אקדמית

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ירון הופמן-דישון

חדר 364,

דוא"ל:

dishony@post.bgu.ac.il

ימי ה' בין 12-13, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קריאת מאמרים וכתיבת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמיים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נדרש ידע מוקדם

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, כתיבת סקירת ספרות, עריכת רשימה

ביבליוגרפית וחיבור הצעת מחקר. מיומנויות אלו ישרתו את הסטודנט. ית בכל הקורסים הבאים במהלך התואר.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים – תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית.

אופן ההוראה:

אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות, כיתה הפוכה ותרגילים מקוונים.

מטלות הקורס:

מציאת נושא מחקר - עבר/לא עבור (עד 30.3.24)

הנכנסים מתבקשות ים לבחור נושא מחקר סוציולוגי / אנתרופולוגי (עד 20 מילים). הרחיבו לגבי הרקע והרציונל בבחירת הנושא: למשל: מה הנושא כולל בתוכו ומדוע הוא רלוונטי ומעניין בהקשר של מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי, בתוך אילו הקשרים תרבותיים, חברתיים הוא מתקיים. (עד 80 מילים).

הקפידו על סגנון ושפה אקדמיים. השתדלו להימנע מחזרתיות ומשימוש בסלנג.

ההגשה תעשה דרך פורום "תרגילים" אשר נמצא במודל על ידי אחד מהכותבים בלבד. לאחר ההגשה, כל זוג יתבקש להגיב לסטודנט. ית אחד. ת. (לפחות). התגובה תכיל משוב (עד 80 מילים) עם נקודה אחת לשיפור ונקודה אחת לשימור. במשובכם, תוכלו להיעזר בקריטריונים הבאים:

- האם נושא המחקר מנוסח באופן ממצה ובהיר?

- האם הכותרת מבשרת/ מעניקה לנו מידע רלוונטי לגבי המחקר כפי שהוא מפורט בפסקת הרקע והרציונל?

- האם נושא המחקר מתאים לדיסציפלינה הסוציולוגית/ אנתרופולוגית?

- האם הרקע והרציונל למחקר כתובים באופן ממצה ובהיר?

ניסוח שאלות מחקר – עבר/ לא עבר (עד 19.4.24)

במטלה זו תתבקשו לנסח 1 עד 4 שאלות מחקר אשר תואמות לנושא המחקר שבחרתם. שאלות המחקר צריכות לכלול רקע והצדקות לשאלות - כפי שלמדנו בשיעור. שימו לב: במידה ויש לכן יותר משאלת מחקר אחת, אין צורך לכתוב את הרקע ואת ההצדקה לכל שאלה בנפרד אלא לחבר הרקע וההצדקות לכל השאלות יחד. (ראו דוגמאות כאן).

הקפידו על כתיבת שאלות מחקר בהירות וממצות. הקפידו על סגנון ושפה אקדמיים. השתדלו להימנע מחזרתיות ומשימוש בסלנג.

ההגשה תעשה דרך פורום "תרגילים" אשר נמצא במודל על ידי אחד. ת מהכותבים. ות בלבד. הגישו את המטלה בשרשור שלכם מהתרגיל הראשון, כלומר באותו עמוד-נושא שפתחתם בפורום בעבר.

לאחר הגשת התרגיל, כל זוג יתבקש להגיב לסטודנט. ית אחת לפחות. התגובה תכיל משוב (עד 80 מילים) עם נקודה אחת לשיפור ונקודה אחת לשימור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 222 }

אורך המטלה השניה לא יעלה על 180 מילים.
שימו לב: במידה ולא התקבל ציון עובר על המטלה הראשונה, הוסיפו את הנוסח החדש לתרגיל
זה לקבלת משוב נוסף. (עד 100 מילים)

מטלת סקירת ספרות ורישום ביבליוגרפי – 30% מהציון הסופי (עד 5.6.24)
כתבו חיבור אינטגרטיבי וקוהרנטי אשר יכיל סקירת ספרות של המקורות האקדמיים עליהם
תסתמכו בעבודה הסופית. צטטו לפחות 8 מקורות אקדמיים עליהם תסתמכו, לפי כללי הרישום
שלמדנו עליהם בכיתה. על מחבר/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים - סגנון
הכתיבה, לניסוח הטיעונים ולצורת ההגשה. הימנעו מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך
בכך, הקפידו על ציטוטים מנוסחים היטב והפניות ברורות.
הוסיפו בסוף החיבור את הרשימה הביבליוגרפית התקנית. הרשימה תכלול (לפחות) 8 מקורות
אקדמיים מתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מתוכם לפחות 4 באנגלית. החיבור יכיל עד 500
מילים (- לא כולל רשימה ביבליוגרפית)
דגשים חשובים:

- יש לצרף לעבודה את שמות המגישים עם תעודות זהות.
- העבודה תוגש פעם אחת בלבד על ידי אחד מבני הזוג לאתר המודל.
- העבודה תיכתב בפונט Arial, גודל 12, רווח כפול, שוליים מיושרים לשני הצדדים.
- שם הקובץ יכלול את שמות המגישים בלבד.
- מומלץ לעבור על תיקיית "הצעות מחקר" אשר נמצאת במודל לפני הגשת העבודה.

הצגת מבנה העבודה בכיתה: 20% מהציון הסופי (8.6.24-15.6.24)
הכינו מבנה ("תרשים זרימה") של העבודה המסכמת שלכם שהיא הצעת המחקר. נסחו
בשקפים את ראשי הפרקים שיופיעו בעבודה המסכמת.
יש לכלול בין 3-6 ראשי פרקים. נסחו כותרות ענייניות לכל פרק והימנעו מכותרות כלליות של
ראשי הפרקים [כמו "סקירת ספרות" או "המבט הטכנולוגי"].
מתחת לכל כותרת כתבו ותארו בפירוט מהו המהלך המרכזי של כל פרק יציג וכיצד כל הפרקים
יחד משרתים את מטרת העבודה הסופית – כלומר, את הטענה המרכזית.

שימו לב: המצגת שתלווה את ההצגה נועדה לסייע לכם ולכיתה לעקוב אחרי המבנה, אך היא אינה מהווה תנאי הכרחי לביצוע המטלה ואין להגיש אותה למרצה. הגשת העבודה תבוצע דרך הצגת מבנה העבודה במשך 5 דק'.

כתיבת הצעת מחקר (עבודה מסכמת) - 50% מהציון הסופי. (עד 1.8.24)
בעבודה המסכמת תתבקשו לערוך הצעת מחקר בנושא אותו בחרתם/ן תוך הסתמכות על ספרות מחקרית רלוונטית.
הנקודות יינתנו בהתאם לאיכות תוכן הצעת המחקר, ניסוח שאלת מחקר ותזה [טענה היפותטית] ברורה, וקוהרנטיות בין חלקי העבודה.
על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים - סגנון הכתיבה, לניסוח הטיעונים ולצורת ההגשה. הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות. תיבחן יכולת מציאת מסגרת תיאורטית מתאימה, יכולת איתור פערים אמפיריים ותיאורטיים. בנוסף, תיבחן יכולת יצירת סקירת ספרות אינטגרטיבית ויכולת ניסוח שאלת מחקר שתתמודד עם פערים אלה.

ספרות מחקרית

העבודה חייבת לכלול לפחות 10 פריטים אקדמיים (ניתן לכלול יותר, בהתאם לצורך), לפחות מחציתם באנגלית, מרבית המקורות יהיו מתחומי הסוציולוגיה-אנתרופולוגיה. (מומלץ לחזור על לומדת מקורות אקדמיים לפני הגשת העבודה).

הרשימה הביבליוגרפית תופיע בסוף העבודה על פי סדר הא"ב של שמות המשפחה של המחברים. יש לערוך שתי רשימות נפרדות לפריטים בעברית (קודם) ולפריטים באנגלית. אופן רישום הביבליוגרפיה צריך להיות מלא ואחיד, בהתאם לאחת משיטות הרישום הביבליוגרפיים המקובלת לפי פורמט APA, וכפי שמופיע בדף ההוראות במודל.

בנוסף לאלו, אפשר (לא חובה) לכלול לפי הצורך עד 3 פריטים שאינם אקדמיים (מקורות עיתונאיים, דפי אינטרנט, מסמכים מוסדיים...). פריטים שאינם אקדמיים יופיעו כרשימה ביבליוגרפית נפרדת, לאחר רשימת המקורות האקדמיים ובהתאם לכללי הציטוט בפורמט APA המופיעה במודל.

מבנה העבודה

1. שער העבודה - השער יכלול תאריך, כותרת העבודה, שם הקורס והחוג במסגרתם נכתבה, שם הכותבים/ות, ת.ז. ואת שם המרצה. (ראו דוגמאות במאגר הצעות מחקר)

2. אבסטרקט קצר (100-150 מילים) המתאר את תמצית העבודה.
  3. הצגת נושא המחקר ושאלות המחקר הכולל דיון בחשיבות ובחידוש של נושא ושאלת המחקר מבחינה מעשית ותיאורטית (עד עמוד וחצי).
  4. סקירת הספרות אינטגרטיבית קוהרנטית וקולחת בנושא המחקר. הסבר על פערי מידע תיאורטיים ו/או אמפיריים בספרות – יש להציג נקודות ביקורת, שאלות שאינן זוכות למענה מספק, אי התאמה בין החומר האמפירי לתיאוריה, תחומים שלא זכו למחקר מספק, וכד'. הסבר דרכי הניתוח או הפרשנות על הסוגייה שנבחרה כפי שאלה מופיעים בספרות הקיימת.
  5. ראשי פרקים שנבחרו מראש על ידי הסטודנטים ואושרו על ידי המרצה. כאן יוצגו הטענות ההיפוטטיות המרכזיות שיופיעו בעבודה.
  6. מתווה העבודה: הצגת פרספקטיבה באמצעותה תטופל שאלת המחקר ו/או מתודולוגיה מחקרית אפשרית. (בין פסקה אחרת ל-3 פסקאות).
  7. רשימה ביבליוגרפית – על פי כללי ה APA המופיעים במודל (הרשימה הביבליוגרפית לא נכללת בספירת המילים של העבודה).
  8. נספחים – רשות (לא נכללים בספירת המילים של העבודה)
- הערות שוליים - הערות שוליים יופיעו, במידת הצורך, בתחתית העמודים הרלבנטיים. לכל הערה נלווה מספר. חשוב להקפיד שמספור ההערות יהיה שוטף ועקבי לאורך כל העבודה. הערות השוליים לא נכללות בספירת המילים של העבודה.
- קריטריונים להערכת מטלת העבודה המסכמת:
1. כותרת ואבסטרקט בהירים – 10 נקודות.
  2. הצגת סוגיית המחקר – 10 נקודות.
  3. שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות, וקישורם באופן ברור ומדויק לסוגייה הנחקרת, מבנה המבוא – 20 נקודות.
  4. הצבעה ברורה על פערים הקיימים בספרות וקישור ברור בין הפערים לבין שאלת המחקר – 10 נקודות.
  5. ניסוח הטענה ההיפותטית – 10 נקודות.
  6. הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק – 15 נקודות.
  7. שפה וסגנון אקדמי, הגהה ועריכה, חלוקה לפסקאות – 15 נקודות.
  8. אינטגרטיביות – זרימה של טקסט, חיבור לוגי וקוהרנטי בין משפטים ובין פסקאות – 10 נקודות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 225 }

דגשים חשובים להגשה

- אורך המטלה: לא יהיה פחות מ-1500 מילים ועד 2,000 מילים.
- שער, אבסטרקט, תוכן עניינים, רשימה ביבליוגרפית ונסחפים במידה ויש צורך – לא נכללים בספירת המילים.
- השימוש בפריטים שאינם אקדמיים יופיעו בתנאי שיש בהם צורך והם אינם נכללים ב10 הפריטים האקדמיים הנדרשים.
- יש לצרף לעבודה את שמות המגישים עם תעודות זהות.
- העבודה תיכתב בפונט Arial, גדול 12, רווח כפול, שוליים מיושרים לשני הצדדים.
- שם הקובץ יכלול את שמות המגישים בלבד.

פרטי המפגשים:

1. למה בכלל ללמוד לכתוב? דיון ראשון במסגרת הקורס. הצגת נושא ומטרות הקורס, הצגת מבנה הקורס ודרישותיו. מהו נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי.
2. איך מנסחים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי? איך בוחרים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי. איך מנסחים רקע לנושא המחקר.
3. איך מנסחים שאלות מחקר? בשיעור נלמד איך לנסח שאלות מחקר, רקע לשאלות מחקר והצדקות.
4. הנחיה אישית - כל זוג ייפגש עם המרצה לדיון בתרגיל השני.
5. איך מוצאים מקורות אקדמיים? הסטודנטים יבצעו לומדה איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, וכיצד ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית.
6. שיעור הכרת הספרייה. הסטודנטים יעברו הדרכה בספריית אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
7. הנחיה אישית - כל זוג ייפגש עם המרצה לדיון במציאת מקורות אקדמיים.
8. קריאת מאמרים אקדמיים - השיעור יתנהל כתרגיל בו נלמד סוגי קריאה במאמרים אקדמיים, נלמד להבדיל בין קריאה אינסטרומנטלית לקריאה מהירה.
9. עבודה בזוגות - זמן המוקדש לעבודה בזוגות – הנחיות נוספות ישלחו בהמשך.
10. מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות - בשיעור זה נדון בעריכת סקירת ספרות ביקורתית ואינטגרטיבית בכתיבה האקדמית.
11. ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים - בשיעור נלמד כיצד לקרוא מאמרים באופן ביקורתי, תוך בחינת היבטים תיאורטיים ומתודולוגיים של הטקסט.
12. כיתה הפוכה - הסטודנטים יגיעו לשיעור עם הכנה מוקדמת ושאלות מוכוונות על סמך עבודותיהם לדיון עם המרצה בכיתה – הנחיות יתפרסמו בהמשך.
13. איך כותבים הצעת מחקר? בשיעור נלמד איך מגבשים הצעת מחקר אקדמית. נדון בהכנת האבסטרקט, מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, ולבסוף נדון בהנחיות למטלה המסכמת של הקורס.
14. הצגת מבנה העבודה בכיתה - כל זוג יציג בכיתה את מבנה הצעת המחקר (המטלה הסופית) – עד 5 דק.
15. הצגת מבנה העבודה בכיתה - כל זוג יציג בכיתה את מבנה הצעת המחקר (המטלה הסופית) – עד 5 דק.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 227 }

רשימות קריאה:

קריאה נלוות לקורס (חובה):

Castañeda, L., & Selwyn, N. (2018). More than tools? making sense of the ongoing digitizations of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15, 1-10. [Click here](#).

Ramiel, H. (2019). User or student: constructing the subject in Edtech incubator. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(4), 487-499. [Click here](#).

אילוז, א. (2008). אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-34. [לחצו כאן](#).

אלפי-ניסן, ש., גבאי-אגוזי, ל. ופגיס, מ. (2021). "להיות אור לגויים ביזמות": אידיאל ההייטקיסט הציוני בחינוך הבית-ספרי בישראל. סוציולוגיה ישראלית, כרך 2 (כב). עמ' 108-127. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40. [לחצו כאן](#).

גרצקי, מ. (2019) סטודנטים באוניברסיטאות בישראל: היבטים רגשיים באוניברסיטה הניאו-ליברלית. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

דישון, י. (2010). החוק לעידוד השקעות הון בין שינוי והמשכיות. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

זועבי, א. (2016). הקשר בין ויסות וביטוי רגשות לבין רגשות חיוביים ושלייליים וסימפטומים גופניים בקרב יהודים וערבים (חיבור לשם תואר דוקטורט לפילוסופיה) אוניברסיטת חיפה: חיפה. עמ' 5-7. [לחצו כאן](#).

רבינא, ש. (2021) היבטים פוליטיים ותרפויטיים בסטנדאפ של נשים בישראל. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

מריה גרצקי

חדר 381, בניין 72 | Gretzky@post.bgu.ac.il

ימי חמישי בין 14 ל-15 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קריאת מאמרים וכתיבת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/ות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמיים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/ות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים -- תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, כתיבת סקירת ספרות, עריכת רשימה ביבליוגרפית וחיבור הצעת מחקר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין צורך בידע קודם

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מאפשר רכישת המיומנות והידע הדרושים לקריאת מאמרים אקדמיים, וכתובת עבודות אקדמיות בקורסים בתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במסגרת הקורס הסטודנטיות/ים ירכשו מיומנויות קריאה וכתובה אקדמיים בתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, יפתחו את החשיבה הביקורתית ויתרגלו קריאה מעמיקה לצד קריאה אינסטרומנטלית

אופן ההוראה:

אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות, כיתה הפוכה ותרגילים מקוונים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 231 }

מטלות הקורס:

תאריך הגשה : 30.3.24

עובר / לא עובר

המטלה תבחן את היכולת לנסח נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי

תאריך הגשה: 19/4/24

עבר/לא עבר

המטלה תבחן את היכולת לנסח שאלות מחקר סוציולוגית / אנתרופולוגיות המתאימות לנושא

המחקר הנבחר

תאריך הגשה: 5/6/24

30% מהציון הסופי

המטלה תבחן את מיומנויות הכתיבה ועריכת סקירת ספרות

10.6.24

20% מהציון הסופי

הצגת מבנה העבודה בכיתה

1/8/24

50% מהציון הסופי

מטלה סופית של הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 232 }

פרטי המפגשים:

- 1 למה בכלל ללמוד לכתוב ?
דיון ראשון במסגרת הקורס. הצגת נושא ומטרות הקורס, הצגת מבנה הקורס ודרישותיו. מהו נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי (גרפינקל, 2018, עמ' 19-27)
  - 2 איך מנסחים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי איך בוחרים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי. איך מנסחים רקע לנושא המחקר. (אילוז, 2008, עמ' 15-34)
(זועבי, 2016, עמ' 5-7)
  - 3 איך מנסחים שאלות מחקר? בשיעור נלמד איך לנסח שאלות מחקר, רקע לשאלות מחקר והצדקות.
(גרפינקל, 2018 עמ' 32-40)
  - 4 הנחיה אישית כל זוג ייפגש עם המרצה לדין בתרגיל השני
  - 5 איך מוצאים מקורות אקדמיים? הסטודנטים יבצעו לומדה איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, וכיצד ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית
- לומדה במודל
- 6 שיעור הכרת הספרייה הסטודנטים יעברו הדרכה בספריית אוניברסיטת בן גוריון בנגב
  - 7 הנחיה אישית כל זוג ייפגש עם המרצה לדין במציאת מקורות אקדמיים
  - 8 קריאת מאמרים אקדמיים השיעור יתנהל כתרגיל בו נלמד סוגי קריאה במאמרים אקדמיים, נלמד להבדיל בין קריאה אינסטרומנטלית לקריאה מהירה. (Ramiel, 2019)
  - 9 עבודה בזוגות זמן המוקדש לעבודה בזוגות – הנחיות נוספות ישלחו בהמשך
  - 10 מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות בשיעורים אלו נדון בעריכת סקירת ספרות ביקורתית ואינטגרטיבית בכתיבה האקדמית. (אלפסי-ניסן ושות', 2021, עמ' 108-127)
  - 11 ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים בשיעור נלמד כיצד לקרוא מאמרים באופן ביקורתי, תוך בחינת היבטים תיאורטיים ומתודולוגיים של הטקסט. (Castañeda & Selwyn, 2018, p. 1-10)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 233 }

12 כיתה הפוכה הסטודנטים.ות יגיעו לשיעור עם הכנה מוקדמת ושאלות מוכונות על
סמך עבודותיהם לדין עם המרצה בכיתה – הנחיות יתפרסמו בהמשך

רשימות קריאה:

קריאה נלוות לקורס (חובה):

Castañeda, L., & Selwyn, N. (2018). More than tools? making sense of the ongoing digitizations of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15, 1-10. [Click here](#).

Ramiel, H. (2019). User or student: constructing the subject in Edtech incubator. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(4), 487-499. [Click here](#).

אילוז, א. (2008). אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-34. [לחצו כאן](#).

אלפי-ניסן, ש., גבאי-אגוזי, ל. ופגיס, מ. (2021). "להיות אור לגויים ביזמות": אידיאל ההייטקיסט הציוני בחינוך הבית-ספרי בישראל. *סוציולוגיה ישראלית*, כרך 2 (כב). עמ' 108-127. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40. [לחצו כאן](#).

גרצקי, מ. (2019) סטודנטים באוניברסיטאות בישראל: היבטים רגשיים באוניברסיטה הניאו-ליברלית. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע. זועבי, א. (2016). הקשר בין ויסות וביטוי רגשות לבין רגשות חיוביים ושלייליים וסימפטומים גופניים בקרב יהודים וערבים (חיבור לשם תואר דוקטורט לפילוסופיה) אוניברסיטת חיפה: חיפה. עמ' 5-7. [לחצו כאן](#).

רבינא, ש. (2021) היבטים פוליטיים ותרפויטיים בסטנדאפ של נשים בישראל. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

מבוא לניתוח חברתי של המדע והטכנולוגיה (STS):

קורונה, למשל

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

פרופ' יעקב גארב

טל: 0547-560-667. מייל: ygarb@bgu.ac.il

ימי שלישי ורבעי לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

STS הוא תחום מחקר תוסס ובעל השפעה גוברת אשר נשען על שיטות ותובנות במדעי החברה (סוציולוגיה, אנתרופולוגיה) והרוח (היסטוריה, פילוסופיה, ביקורת ספרותית) כדי לחקור ידע מדעי ומערכות טכנולוגיות ("טכנו-מדע"). זוהי גישה מכבדת וביקורתית כאחד, הבוחנת את הטכנו-מדע כפעילות שאיננה נפרדת מהקונטקסט חברתי/תרבותי שלה, אלא מגלמת ומעצבת אותם. הקורס מתחיל בהצגה פרונטאלית של התפתחויות עיקריות וכתבים קנונים בתחום, ועובר לדיון משותף אודות גישות וחקרי מקרה עכשוויים יותר. זאת תוך ניסיון להשמיש את הנלמד להעמקת ההבנה שלנו אודות אירועים ומתחים שאנו חווים ביום יום (למשל, ידע וטכנולוגיות הקשורות לקורונה)

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין ידע מקדים הכרחי, אך סטודנטים שלמדו קורסים ביסודות הסוציולוגיה ימצאו תהודות עם הנלמד.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס ישרת כל קורס או מחקר בו יש תרומה לחשיבה ביקורתית על תהליכים בעיצוב המדע והטכנולוגיה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

סטודנטים יכירו את האבולוציה ותחומי העניין של תחום STS, כמה אסכולות והוגים מרכזיים בתחום, ויקראו דוגמאות של מחקרם. הם ילמדו להפעיל את הכלים האלו דרך חקרי מקרה של הממשק בין ידע מדעי של מומחים וידע "עממי" אודות סוגיות קונקרטיות, והתבוננות בתהליכים טכנו-מדעיים בסוגית הקורונה, שמוכר לכולנו באופן ישיר.

אופן ההוראה:

הרצאות, דיון בכיתה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 237 }

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות רציפה ופעילה בשיח בכיתה במהלך הסמסטר: 20%

דוח קריאה קצרה (עמוד או שתיים) על חומר הקריאה ב 2/3 מהשיעורים: 60%

בוחן קבסוף הסמסטר קצר בסוף הסמסטר הבודק אוריינות כללית בחומר הנלמד: 20%

פרטי המפגשים:

- אלו הנושאים של הסמסטר—יתכן שנושא אחד או שתיים יועברו על פני 2 מפגשים
1. הפרהיסטוריה של STS: מדע כמוסד, מקצוע ונורמות (Merton, de Solla Price)
  2. דוגמה מוקדמת - מרטין על דימויים מגדריים במדע הרבייה
  3. פרדיגמות וסגנונות מחשבה: קון ופלק
  4. שורשים בסוציולוגיה: אינטרסים, אידיאולוגיה וסוציולוגיה של הידע
  5. התוכנית החזקה ('סוציולוגיה של הידע המדעי': SSK)
  6. אתנומתודולוגיה ולימודי מעבדה (Laboratory Studies)
  7. "סגירה" והבניית הבלתי נמנעות
  8. SCOT (הבנייה חברתית של טכנולוגיה)
  9. ידע של מומחה מול הדיוטות: (אי) ניהול הממשק
  10. מדע מבוטל (Undone Science), מדע האזרח (Citizen Science)
  11. STS במגיפה

רשימות קריאה:

חלק ניכר של קריאת החובה נמצא בספר:

Bucchi, Massimiano. 2004. Science in Society: An Introduction to Social Studies of Science .

יש רשימה המפרטת את קריאת החובה והרשות לכל שבוע באתר הקורס וגם את החומרים עצמם. פירוט זה תשלח לכל מבקש לפני פתיחת הקורס.

מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il חדר 374 בניין 72

יום ג' 13-14, או בכל יום בזום (בתיאום מראש באי-מייל). ניתן לקבוע גם שעת קבלה פרונטאלית במועד אחר בתיאום מראש.

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה יעסוק במגוון התרבותי, במבנים החברתיים, בזהויות ובתרבויות שבארצות-הברית בת-זמנינו. הקורס מבוסס על שיטות לימוד מגוונות, ביניהן עיון, צפייה בתוצרי מדיה, הרצאות-אורח/ת, דיונים וביצוע עבודת מחקר עצמאית. אלה יאפשרו היכרות עם המחקר האתנוגרפי העוסק בחברה "האמריקאית" וכן במתחים ובבעיות החברתיות הקשורות במגדר, גזע, אתניות ומעמד. מטרתו של הקורס הוא לעורר בסטודנטים ובסטודנטיות "תיאבון אינטלקטואלי" לעיסוק בסוגיות של תרבות וזהות, כפי שהן באות נגלות מהתבוננות על אחת החברות המרתקות והמשפיעות בהיסטוריה האנושית – החברה בארצות הברית. לפיכך, בחלקו הפרונטאלי של הקורס ייעשה שימוש בתחום האוכל כדוגמא לאופן בו ניתן לנתח היבטים של תרבות וזהות בחברה בארצות הברית. הסטודנטים/יות יתבקשו לחשוב על סוגיות הקשורות לזהות ותרבות בארצות הברית בזמנינו (מגדר, מעמד, גזע, אתניות או סוגיות הקשורות בהצטלבויות – אינטרסקציונאליות, שוליות מרובה), לבחור סוגיה או מקרה בוחן משלהם/ן ולבצע עבודת חקר. מטרת הקורס הן העמקת הידע על אודות החברה בארצות הברית ובתוך כך גם היכרות עם גוף הידע התיאורטי הקשור בגזע, מעמד ומגדר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה ומבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מכין את הסטודנטים/יות לסמינרים בשנה ג', מספק השראה וכיווני מחקר עתידיים אפשריים (למשל במסגרת לימודי המשך לתואר שני) וכן היכרות עם החברה והתרבות האמריקאית, עניין בעל ערך רב מחוץ לאקדמייה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

היכרות בין-תרבותית, היכרות עם ה"זר" ועם ה"מוכר", חשייה בביקורתית, עמידה מול קהל, ניתוח תוכן, חילוף תימות אנתרופולוגיות מתוך מדיה ותרבות פופולארית, קישור בין ידע תיאורטי לבין ביצוע מחקר אמפירי.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי)

חובת נוכחות בכיתה / חובת הדלקת מצלמות במידה ונאלץ ללמוד בזום. מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה אחד). כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ן בשיעור חשובה מאוד. והיא תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, ליצירת עניין בקורס, להעשרת המפגשים המקוונים, ליצירת עניין וריענון וכן השתתפות הסטודנטים/יות תאפשר דיון בנקודות חשיבה ושאלות חשובות שיועלו מצדכם/ן ואשר יסייעו לכלל הסטודנטים/יות בביצוע מטלות ההמשך.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הסופי)
הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם בעיקר לקריאת החובה, אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הרשות של אותו השבוע. במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פריטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחוייבים לקרוא הן את פריטי קריאת הרשות והן את פריטי קריאת החובה.

הצגת נושא מחקר במפגש בשבוע השמיני (10% מהציון הסופי)
הסטודנטים יתבקשו להציג את נושא המחקר שבחרו בפני כל הכיתה בשיעור המסכם בהרצאה קצרה. הפרזנטציות מהוות הזדמנות לסטודנטים/יות בהתנסות בהצגה קצרה של שאלות המחקר שלהם ובנושאים, לקבל פידבק משאר משתתפי/ות הקורס ורעיונות להמשך. מניסיון – הצגה טובה של נושא העבודה מעורר שאלות ורעיונות המסייעות מאוד בהצלחה בכנת העבודה המסכמת. אורך הפרזנטציה לא יעלה על 5 דקות. אין צורך להשתמש במצגת פאאור פוינט. מומלץ לשלוח למרצה טקסט קצר עם נושא העבודה ושאלת המחקר באי-מייל, על מנת לקבל פידבק לפני ההצגה בכיתה.

עבודת מחקר מסכמת (תוגש במהלך תקופת המבחנים) (50%). עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי וסוציולוגי של סוגייה כלשהי הקשורה למגדר, מעמד, גזע, אתנות (אחת מקטגוריות אלה, חלקן או כולן) בארצות הברית. העבודה יכולה לכלול גם השוואה של סוגייה מסוימת בין ארצות הברית לישראל (או לכל מקום/חברה אחרת בעולם. בל מקרה ישנה חובה להתייחסות למקרה האמריקאי של כל תופעה נחקרת). העבודה תהייה ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים/תיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. היא חייבת להכיל לפחות 4 פרטי קריאה אקדמיים שאינם מופיעים בסילבוס (ממאגרי המידע הזמינים מהספרייה, מכתבי-עת אקדמיים, ספרים אקדמיים ו/או פרקים מספרים ערוכים אקדמיים) וכן התייחסות ללפחות 3 מאמרי חובה מהסילבוס ו-2 מאמרי רשות. בכל מקרה, יש להתייחס לכל מאמרי הקריאה העוסקים בסוגיה של בחרתם (כלומר, אם בחרתם לעסוק במגדר, למשל, עליכם להתייחס לכל מאמרי הקורס שעסקו בסוגייה זו). בנוסף – העבודה יכולה – וצריכה – לכלול התייחסו לכל החומרים האמפיריים שתוכלו להשיג – כתבות מעיתונות פופולארית, פוסטים במדיה החברתית, ניתוח בלוגים, ניתוחי תוכן לארטיפקטים תרבותיים, ראיונות, תצפיות (אינטרנטיות, במידה ובשל משבר הקורונה יוטל סגר והגבלות תנועה והתקהלות) ועוד ועוד.

פרטי המפגשים:

שבוע ראשון: היכרות, מבנה הקורס

קריאת רשות (2 פריטים):

בודריאר, ז'אן. 2000. אמריקה, תרגום: מור קדישזון, תל אביב: בבל. עמ' 1-39.

Cattelino, Jessica R. 2010. Anthropologies of the United States. Annual Review of Anthropology 39 (2010). 275-286 .

שבוע 2: מבוא – האם בכלל קיימת תרבות אמריקאית?

האוזינחה, יוהאן. 2007 [1927]. יומן אמריקה – רשימות בחטף. תל אביב: רסלינג. עמ' 33-36; 69-73; 118-122.

קריאת רשות:

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תרגום: מתן קמינר, בבל. פרק 1: קולומבוס, האינדיאנים והקדמה האנושית (עמ' 11-38).

Mintz, Sidney. 2002. Eating American. In: Food in the USA: A Reader. Carole Counihan (Ed.). NY: Taylor & Francis Group. PP: 23-34.

שבוע 3: גזע

Williams-Forsen, Psyche. 2013. More than Just the "Big Piece of Chicken": The Power of Race, Class, and Food in American Consciousness. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik. Food and culture: A reader. NY: Routledge 107-118 .

קריאת רשות:

דו בויז, ויליאם אדוארד. 2009. נשמתם של השחורים. תל-אביב: נהר ספרים: פרק 9

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תרגום: מתן קמינר, בבל. פרק 2: קו הצבע נמתח (עמ' 39-60).

שבוע 4: גזע, הגמוניה ומרחב

Alkon, A. H., & McCullen, C. G. 2011. Whiteness and farmers markets: Performances, perpetuations... contestations?. Antipode, 43(4), 937-959.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 245 }

רשימות קריאה:

ראו בפירוט המפגשים השבועיים.

נצרות, אסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ג'קי פלדמן

jfeldman@bgu.ac.il - משרד: בנין 72 חדר 382 08-647-2083

ג' 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס פותח צוהר לשלוש הדתות המונותיאסטיות הנפוצות בארץ-הנצרות, האיסלאם והיהדות.

מטרות הקורס הן:

- להבין את התפקידים ואת הצרכים שהדת ממלאת עבור הקהילה והמאמין הפרטי.
- להבין את המשותף והשונה בדתות המונותיאסטיות ואת היחסים ביניהם בעבר ובהווה, בכדי לפתח סובלנות ופתיחות כלפי האחר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה. ידע של טכניקות לראיון (שיטות מחקר איכותניות) יעזר.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס נותן כלים למחקר איכותני, ומעמיק הערכה של תפקיד הדת, והחשיבות של ההשואה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

מיומנויות וכישורים:

[חזרה לתוכן העניינים](#)

- להכיר אנשי דת ופולחנים דתיים בארץ באמצעות מגע אישי.
- לפתח גישה ביקורתית והשוואתית גם כלפי הדתות הקרובות אלינו.
- להתנסות בכלים לשיפור עבודות התצפית והראיונות.

אופן ההוראה:

לאחר סקירת כמה גישות יסוד לדת, נבקר באתרי דת נוצרים ומוסלמים, ונשוחח עם מנהיגים דתיים. משתתפי הקורס יתבקשו ליישם את הגישות שנלמדו בקורס ולהעלות שאלות חדשות באמצעות ביקורים ותצפיות בתפילות או בפולחנים באתרי דת ושיחות עם מנהיגי דת ומתפללים. תובנות אלו תיוצגנה בעבודה המנתחת את הזירות ואת הטקסים ממבט השוואתי. שיעור, שיחה כיתתית, סיורים להכרת דתות אחרות, עבודה עצמאית בתצפיות וראיונות.

מטלות הקורס:

1. נוכחות חובה, קריאת מאמרים והאזנה לפודקסטים, השתתפות פעילה בשעורים. אבקש מכם להעלות תגובות לשאלות על מאמרי החובה למודל עד יום רביעי ב-12 לפני כל שיעור. חובה להגיש לכל הפחות 4 תגובות במהלך הסמסטר (10%).
2. במידת האפשר, נקיים שני סיורים (נוכחות חובה) – אחד לאתרים קדושים לדתות השונות בירושלים, ואחד בקרבת מקום (באר שבע/רהט). כתיבת דו"חות המנתחות את חומרי הסיורים לאור מאמרים שלמדנו (15%). תאריכים יפורסמו בתחילת הקורס. הגשת דו"חות הסיור - בשבוע שלאחר הסיור.
3. עבודה (בזוגות או לבד) המבוססת על שלוש תצפיות ולכל הפחות ראיון אחד על תפילות או פולחנים בשתי דתות שונות וניתוח משווה על בסיס מאמרים. הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך. התצפית הראשונה והניתוח שלה יוגשו ב-30.5.24 (20%).
3. שתי התצפיות, הראיון והניתוח ההשוואתי הסופי של העבודה (מפורטת במטלה 3) - תוגד עד 15.8.23 (55%).

פרטי המפגשים:

תוכן שיעורים + קריאת חובה

*ייתכנו שינויים בהמשך! במקרה של סתירות, הקריאה/סילבוס במודל השבועי קובע!

מס' שיעור תאריך נושא קריאת חובה

1 29.2.24 הדת מהי?

המשותף לדתות הייחוד. עקרונות אמונה.

הגישה האנתרופולוגית לדת. הקרדו הנוצרי. עמודי האיסלאם. י"ג עקרונות היהדות (רמב"ם).

חוה לצרוס-יפה, האיסלאם: קווי יסוד, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1980, עמ' 30-43.
Bowie, Fiona . 2009. "Anthropology of Religion", in The Blackwell Companion to the Study of Religion, Robert A. Segal, ed., Malden, MA: Wiley-Blackwell, pp. 3-24.

2 7.3.24 פנומנולוגיה: הדת כהתגלות על-אנושית. ארכטיפים וקדושה. רודולף אוטו, הקדוש, ע' 10-36.

3 14.3.24 טקסטים של תפילה, ספרי קודש ספר התפילות הרומי קאתולי/ פרוטסטנטי, קטעי הסידור היהודי (לבחירתכם), פסוקי הפאתיחה.
חננאל מאק, תפילה ותפילות, ראובן מס, ירושלים, 2006, עמ' 11-33, 44-47. חוה לצרוס-יפה, אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 51-57.

4 28.3.24 תפילה ומקום תפילה, "Is that you, God?", in When God Talks Back, pp. 39-71
Luhmann, Tanya, "Is that you, God?", in When God Talks Back, pp. 39-71
אופרה וינפרי – התמסרות לישוע (והתנגדות נוצרית אליה)
<https://www.youtube.com/watch?v=CjYRLX4ukO4>

Mauss, Marcel. 2003. On Prayer, Edited and with an introduction by W.S.F. Pickering, New York: Durkheim Press/Berghahn Books, pp. 12-13, 21-37, 49-57)

5 4.4.24 גישות פסיכולוגיות לדת - הדת כאשליה או כארכטיפ פסיכולוגי פרויד, התרבות והדת, (עתידה של אשלייה, פרקים 1,2) ע' 75-83, (תרבות ללא נוח, פרקים 3-6) ע' 39-55.

Carl Jung, "The Spiritual Problem of Modern Man", in The Portable Jung, pp. 464-471.

11.4.24 6

דרקהיים – ייצוגים קולקטיביים, הדת כמקדשת את החברה

Emile Durkheim, The Elementary Forms of Religious Life, translated by Carol Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168 .

2.5.24 מוות ולווית המת 7

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic, Science and Religion. London: Faber and West, pp. 47-53.

אברמוביץ, הנרי. 1993. "הלוויה בירושלים: נקודת מבט אנתרופולוגית", בתוך אובדן ושכול בחברה הישראלית / עורכים: רות מלקינסון, שמשון רובין, אליעזר ויצטום. -- ירושלים : כנה, תשנ"ג, ע' 181-196 .

9.5.24 8

תאריך ניתן לשינוי סיור למסגד חוה לצרוס-יפה, אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 17-28, 43-50. חוה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 66-71.

16.5.24 9

מסירת דו"ח סיור - מסגד אחרית הימים ומשיחיות

יוסף דן, המשיחיות היהודית, עמ' 11-12, עמ' 178-203.

שרינה חן. 2008. "הטקסט, המילה המפורשת והטקסט", בתוך קנאות דתית, מאיר ליטוק ואורה לימור, עורכים, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 199-216. קריאת קטעי ברית החדשה: מתי פרק כ"ג, מעשי השליחים 1-2, 27-36, הבשורה על פי יוחנן, פרקים 1-5, קטעי אפוקליפסה של יוחנן.

23.5.24 10 לקראת הסיור: מעמדה של ירושלים בדתות

"האברהמיות"

ר.י. צבי ורבובסקי, "ירושלים כעיר מקודשת לשלש הדתות", מנחה לירושלים במלאת

כ"ה שנה לאיחודה, אלי שילר, עורך, הוצאת אריאל, 1993, עמ' 9-20.

נא לצפות בפרק 13 מ"הארץ היתה תהו ובהו" –

<https://www.youtube.com/watch?v=LBXLCjcMb3U>

דוד נויהאוז, "ששים שנה: איגרת פסטורלית".

Malcolm Ruel, Christians as Believers, in Reader in the Anthropology of Religion, Michael Lambek, ed., pp. 242-264.

30.5.24 11

מסירת עבודת תצפית ראשונה סיור בירושלים

תאריך ניתן לשינוי אורית רמון, איריס גבל, וורדה וסרמן, ישו היה יהודי: הוראה על נוצרים ונצרות במערכת החינוך הישראלי, רסלינג, 2023, עמ' 19-34, 231-270.

6.6.24 12 מקומות קדושים, עלייה לרגל לצפות בסרט על החאג', Inside Mecca

חוה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16-22, 78-84.

אלקס ויינגרוד, "הצדיקים צועדים קדימה" בתוך ישראל; אנתרופולוגיה מקומית. בעריכת אורית אבוהב [ואחרים]. תל-אביב: צ'ריקובר, 1998

13.6.24 13

מסירת דו"ח סיור ירושלים פונדמנטליזם ואלימות דתית – בסיס דתי לסובלנות עימנאל סיון, גבריאל אלמונד, א. אפלבי סקוט, קנאות דתית מודרנית: יהדות, נצרות,

איסלאם, הינדואיזם, תל-אביב, ידיעות אחרונות, 2004, עמ' 11--28, 261--288.

20.6.24 14 חילון, היקסמות העולם מחדש, חזרה בתשובה ברגר, פיטר. 2008, "המודרניות והאתגר החדש של הדת", תכלת, עמ' 91-100.

יוכי פישר. 2015. "מבוא: חילון וחילוניות - מצע תיאורטי ומתודולוגי", בתוך פישר-ינון, יוכי.

201)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 252 }

רשימות קריאה:

ראה "פרטי המפגשים" לעיל.

פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il, בנין 72, חדר 380

ימי ג' 12-14, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פולין היא מדינת לאום מודרנית עם עבר היסטורי רב תהפוכות: מימי הממלכה המאוחדת המפוארים ועד חלוקתה לשלוש טריטוריות בשליטת מעצמות שונות, הכיבוש הנאצי והסובייטי במלחה"ע השניה, שלטון קומוניסטי עד 1989, ומעבר הירואי לדמוקרטיה שעומדת למבחן משנות האלפיים ע"י ממשלה לאומנית ופופוליסטית. הקורס סוקר את ההתמודדות של פולין עם תקופות היסטוריות שונות ברגעים פוליטיים שונים ובמיוחד מאז המעבר לדמוקרטיה. זיכרון קולקטיבי ישמש כעדשה מרכזית לבחינת מאבקים פוליטיים וחברתיים, והבניית הזהות הלאומית מול "אחרים" משמעותיים: יהודי פולין, גרמניה ממערב ורוסיה ממזרח. נבין כיצד זיכרון העבר הפולני מבנה את גבולות הרוב הפולני-קתולי מול קבוצות מיעוט ולאומים אחרים, וכיצד הוא משמש בהתמודדות עם בעיות ההווה. הקורס יתמקד בשיח הפוליטי המרכזי ובמחאות של מיעוטים וקבוצות חברה אזרחית בתקופות שונות תוך התמקדות במחקרים אקדמיים וייצוגי תרבות פופולארית של העבר בסרטי קולנוע, ספרות ואמנות. מטרת הקורס: הכרת החברה הפולנית לאורך ההיסטוריה ובעשורים האחרונים, חקר הלאומיות והזיכרון הקולקטיבי דרך העדשה של פוליטיקת הזיכרון, יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים מרכזיים עכשוויים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבואות שנה א'

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

היכרות עם שדה מחקר באופן היסטורי, סוציולוגי ותרבותי שמאפשר השוואה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; היכרות עם מחקר סוציולוגי-היסטורי; יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים היסטוריים ופוליטיים עכשוויים; יישום של תיאוריות ומושגים על מקרי מבחן ותופעות מקומיות ועל-לאומיות.

אופן ההוראה:

פרונטלי בשילוב דיונים בכיתה, תמונות, כתבות, סרטי קולנוע וסרטונים וחומרים נוספים

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - חובת הנוכחות תיאכף, אך מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (רצוי על מסך המחשב).

מטלת אמצע – 40% - תימסר בשליש השני של הסמסטר, להגשה תוך 1-2 שבועות

מטלת סיכום – 60% - תימסר בשיעור האחרון, להגשה תוך שלושה שבועות

פרטי המפגשים:

1. הקדמה – למה פולין?
Zubrzycki, Geneviève. 2001. "We, the Polish Nation': Ethnic and civic visions of nationhood in Post-Communist constitutional debates." *Theory and Society* 30, pp. 629-668.
2. איזו פולין? איך חקרו את פולין חוקרים פולנים ואיך ישראלים או יהודים-אמריקאים
Ury, Scott. 2000. "Who, What, When, Where, and Why Is Polish Jewry? Envisioning, Constructing, and Possessing Polish Jewry" *Jewish Social Studies, New Series* 6 (3), pp. 205-228
פלדמן, גיקי. 2001. בעקבות ניצול השואה: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית. תיאוריה וביקורת 19 עמ' 167-190.
3. מהי פוליטיקת זיכרון?
Korycki, Kate. 2017. "Memory, Party Politics, and Post-Transition Space: The Case of Poland" *East European Politics and Societies and Cultures* 31 (3), pp. 518–544.
Huysen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press
4. רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון
Halbwachs, Mourice. 1992. Chapter 1, *On Collective Memory*. Chicago: Chicago University Press
Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" *Representations* 26, pp. 7-24
Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers
5. רקע היסטורי

Ury, Scott and Theodore R. Weeks. 2012. "O Brother, Where Art Thou? The Search for Inter-Ethnic Solidarity in the Late Imperial Era," Gal-Ed 23, pp. 97-130

Michlic, Joanna Beata. 2006. Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present, Lincoln: University of Nebraska Press

Kemp-Welch, A. 2008. Poland under Communism: A Cold War History. Cambridge and New York: Cambridge University Press

קריאה מומלצת:

Judt, Tony. 2005. Postwar: A History of Europe since 1945, New York: Penguin Press

Kersten, Krystyna and Pawel Szapiro. 1989. "The Context of the So-called Jewish Question in Poland after World War II" Polin 4, pp.

Davies, Norman. 1982. God's Playground: A History of Poland, 2 Vols., Oxford: Clarendon Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 258 }

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה מפורטת בפרטי המפגשים

"קאובוי של שושנים":

מבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

על גברים וגבריות בישראל

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש.

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה בוחן כיצד הסדר החברתי מגדרי משפיע על האופן בו גברים חווים את עצמם, גברים אחרים, נשים וממצבים חברתיים. הסטודנטים יות יחשפו למקורות התחום של לימודי גבריות כדיסציפלינה וכתופעה חברתית, פוליטית וכלכלית. קורס מבואי זה נועד לפרק את מושג הגבריות ולבחון כיצד העידן המודרני, המאופיין בעמימות ובלבול בכל הנוגע למושג הגבריות, משפיע על גברים המצויים גם הם בבלבול זהותי כאשר ערכי הגבריות המסורתיים אינם יכולים עוד לשרת אותם בצורה מספקת. באמצעות תיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות הנוגעות לגברים וגבריות, הסטודנטים יות יבצעו בחינה ביקורתית ואינטרדיסציפלינרית של ההבניה חברתית של גברים וגבריות בהקשרים תרבותיים והיסטוריים מרובים. לצד עיסוק בסוגיות רחבות כגון תיאוריות ומודלים לבחינת גבריות, טקסי חניכה (לגבריות), וגבריות ומיניות, הקורס יתמקד גם באופני ההבניה החברתית וההיסטורית של הגבריות הישראלית: הקשר בין גבריות, ציונות וצבא, גבריות וספורט, גבריות ואלימות מינית וההצטלבויות בין מגדר, לאום, אתניות ומעמד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

זהו קורס המיועד לתלמידי.ות שנה א' וככזה, משמש מבוא הן ביחס לנושא הנבחן-גבריות-והן ביחס לתיאוריות סוציולוגיות, אנתרופולוגיות ופסיכולוגיות אותן הסטודנטים.יות יפגשו בשאר הקורסים שלהם.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, התנסות בשיטות מחקר איכותניות

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 261 }

מטלות הקורס:

- א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.
- ב. 20% מטלת אמצע – ניתוח ארטיפקט תרבותי. הגשה 5/5/23. בוחנת יישום של החומר שנלמד עד לאותה נק' זמן
- ג. 70% מטלה מסכמת-ביצוע ריאיון עומק וניתוחו. מועד ההגשה יקבע בהמשך. המטלה בוחנת יישום של שיטת מחקר, ניתוח תוכן איכותני, יישום של החומר ואינטגרציה.

פרטי המפגשים:

25/2 מבוא ללימודי מגדר-היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס
הרצוג, ח' (2006). "מיגדר". בתוך: א', רם ונ', ברקוביץ' (עורכים). אי/שוויון. (עמ' 220-227).
הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

3/3 מבוא ללימודי גבריות

Schrock, D. and Schwalbe, M. (2009). Men, masculinity, and manhood
acts. Annual Review of Sociology, 35: 277-295.

10/3 תיאוריות של גבריות א'

הירש, ד' (2017). מי גבר? תיאוריות של גבריות במבט ביקורתי. תיאוריה וביקורת 48: 11-
34.

Gutmann, M.C. (1997). Trafficking in men: The Anthropology of Masculinity.
Annual Review of Anthropology, 26: 385-409.

17/3 תיאוריות של גבריות ב'

קונל, ר.וו. (2009). גבריות. חיפה: הוצאת פרדס. עמ' 92-105.
Connell, R. W. and Messerschmidt, J.W (2005). Hegemonic masculinity:
Rethinking the concept. Gender & Society, 19: 829-859.

24/3 חופשת פורים

31/3 גבריות וטקסי חניכה

בלוי, ר'. (2002). פרק ב'-כששערה אחת הופכת לזהב. בתוך: ג'ון החסון-מסע לעולמו של
הגבר בעקבות הגבר הפראי (עמ' 39-66). דפוס אייל

7/4 גבריות, צינות ולאומיות

גלזמן, מ' (1997). הכמיהה להטרסקסואליות: צינות ומיניות באלטנוילנד. תיאוריה וביקורת,
11: 162-145.

קמיר, א' (2010). צינות, גבריות ופמיניזם: הילכו שלושה יחדיו בלתי אם נועדו ? עיונים
בתקומת ישראל (סדרת נושא): מגדר בישראל, 443-470

14/4 גבריות וצבא

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)

תואר ראשון

{ 263 }

ששון-לוי, א' (2003). גבריות מתוך מחאה: על כינון הזהויות של חיילים בתפקידי צווארון כחול. סוציולוגיה ישראלית, ה'(1): 15-47.
קפלן, ד', (2003). הבניית רגשות של לחימה כאתר מרכזי של "לאומינות". סוציולוגיה ישראלית ה(1): 49-73.

21/4 חופשת פסח

28/4 חופשת פסח

5/5 גבריות וספורט

הולנדר, ע', נוי, ס' ולוי, מ' (2012). גבוה יותר, חזק יותר, כואב יותר: גבריות ישראלית בזירה הספורטיבית. סוגיות חברתיות בישראל, 13: 131-155.
לב, א' והרצוג, א' (2021). "להילחם כמו גברים ולא כמו כוסיות": מגדר וצבאיות בקרב רצים ורצות למרחקים ארוכים ובקרב מתאמנים ומתאמנות במכוני כושר. מגמות, נו(1): 131-148.

12/5 גבריות ומיניות

דבורקין, א' (2005). פרק 5: בעלות. בתוך: משגל (עמ' 78-94). תל אביב: הוצאת בבל.
Lahav-Raz, Y. 2020. "Hunting on the streets": Masculine Repertoires Among Israeli Clients of Street-Based Sex Work. *Sexuality & Culture*, 24(1): 230-247.

19/5 הרצאת אורח -גבריות ומיניות

26/5 אלימות מינית ומגדרית

חסן, מ' (1999). הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה. בתוך: ד', יזרעאלי ואחרות (עורכות). מין מיגדר פוליטיקה. (עמ' 267-305). תל אביב: הקבוץ המאוחד.
שדמי, א' (2003). לקראת תפיסה אחרת של אלימות גברים נגד נשים: אחריות החברה והמדינה. ביטחון סוציאלי, 64: 5-44.

2/6 גבריות תחת הצטלבות מיקומים

מונטרסקו, ד' (2003). זהות מתוך "זרות": הבניות תרבותיות של גבריות ערבית ביפו. סוציולוגיה ישראלית, ה', 121-159.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 264 }

חקק, י' (2009). איזהו גיבור? "הכובש את יצרו" פוגש גוף גברי חילוני. סוציולוגיה ישראלית
יא(1): 159-189.

9/6 גבריות, בשר וכוח
אביאלי, נ' (2012). על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי. סוציולוגיה
ישראלית, יד(1): 83-109.

16/6 סיכום הקורס שיעור אחרון. השלמות וסיכום הקורס

רשימות קריאה:

פרטי הרשות יפורסמו במודל

Commemorating Shoah and Genocide: Comparative Social Perspectives (in English)

קורס סמסטרילי

Jackie Feldman
Room 382, jfeldman@bgu.ac.il. 08-647-2083
Tuesdays 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

The memory of the past plays a central role in the collective work of culture. The course will examine changing forms of Holocaust and genocide testimony, representation and commemoration. Among the subjects to be studied are: the debate over uniqueness and comparison of Holocaust and genocides, commemorative sites and ceremonies, Holocaust tourism and museums, the Holocaust in digital media, and the politics shaping commemoration of Holocaust and genocide in Israel and elsewhere. Students will participate in a trip to a Holocaust museum, summarize and present articles in class, and write an empirically-based final paper, which will be presented at an early stage of research in class and submitted during the summer after the semester.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

Introduction to anthropology, introduction to sociology. Experience with qualitative methods and academic writing will help.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

See 'skills' below.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

The course is designed to:

- Improve reading comprehension and oral skills in the English language.
- Develop a critical and comparative view of the role of present-day politics in remembering traumatic pasts – as expressed through discourse, monuments, museums and ceremonies.
- Raise awareness of the challenges of the commemoration of the difficult past in a digital age.
- Apply theoretical perspectives (from articles and class discussion) to present-day commemorations and narratives of the Shoah and genocide.

אופן ההוראה:

Class discussion and student presentations. Trip to Holocaust museum.

מטלות הקורס:

- Required attendance and active participation in class and in one excursion to a Holocaust museum (tentatively scheduled for 3/5/24). Students are expected to read all assigned articles or podcasts before class and be prepared to discuss them. All class discussions will be held in (slow, intermediate) English. Students will upload written responses (1 page) to questions on 4 of the readings (in English or Hebrew) in the course of the semester. Responses should be uploaded to Moodle by 1 pm the day before class. In addition, students will be expected to pose questions (in writing and orally) to fellow students, when they present their outlines in class during the final weeks of the semester (15%).
  - A 15-minute presentation in English (with power point) of one ('optional') article in class in the course of the semester. The article can later be incorporated in the literature for the final paper. Instructions for presentation will be provided (10%).
  - 23.5.24 - Research paper on one of the sites or practices of memory/commemoration of the Holocaust/genocide. Following my approval of the subject early in the semester (turn in 1 page by 11/4/24), by May 23, students will turn in a 4-page preliminary paper (in English or Hebrew) and present a short (10-15 minute) discussion of their paper in English in class during the final month of the course (15%).
- 15.8.24 - The final paper (in English or Hebrew) will be submitted (60%).

פרטי המפגשים:

There will be changes in readings. The final version is the one in that appears in the Moodle unit for that week. For each week, one (or sometimes two short) article(s) from the list will be marked with a * and designated as required.

Required (*) and elective readings   Topic   Date   Lesson number

.1 סגל - ג'נוסייד

Oron – Genocide (definitions)

* The Yad Vashem Law .(1953)

*Sanford, V. (2009). WHAT IS AN ANTHROPOLOGY OF GENOCIDE?

Introduction: Holocaust and genocide   29.2.24

*Assmann, A. - Memory - Individual - Collective

.2 Individual and collective memory   7.3.24

*Levy and Sznajder - Cosmopolitan Memory of the Shoah

Rothberg – Multidirectional Memory - p. 1-28.

.3 The Holocaust as a global memory   14.3.24

*Friedlander - Memory of the Shoah in Israel

באור - המטס מעל אושוויץ*

.4 The politics of Holocaust memory in Israel   28.3.24

Lustick - Four Constructions

.5Ozyurek - Muslim minorities, Germany, Holocaust memory 4.4.24

Moses – TBA   Holocaust and the politics of identity in Germany

Watch film of Yael Bartana, "Wall and Tower חומה ומגדל קישור לאתר

אינטרנט

.6 Holocaust, memory and politics in contemporary Poland   11.4.24

*Zulewska - Polish-Israeli relations on current Shoah memory laws

יאן גרוס - שכנים - עמ' 29-43, 133-134

Turn in 1-page summary of proposed research paper

.7 Holocaust museums - Virtual tours and Holocaust sites – the AppsFlyer
guided tour of Auschwitz 2.5.24

Virtual tour of Auschwitz

The session will last from 12-1430

*Goldberg, Amos. 2012. The 'Jewish Narrative' in the Yad Vashem Global
Holocaust Museum. Journal of Genocide Research, 14(2), 187–213.

James Young. 1993. The Texture of Memory: Holocaust Memory and Meaning,
New Haven: Yale

University Press, pp.?? .

7a. 3.5.24

Trip to Holocaust museum

.8 Witnessing, trauma, intergenerational transmission and survivor
"holograms" 9.5.24

*Kidron - Comparing Jewish-Israeli and Canadian-Cambodian legacies of
trauma

*Choose two interactive English-language testimonies – one of a Holocaust
survivor and one of a genocide survivor from the Iwitness (USC) website.

Vamik – Transgenerational Transmissions and Chosen Traumas

Pinchevski - Trauma and Media

.9 Shoah, colonialism, Naqba 16.5.24

*Bashir Bashir and Amos Goldberg, TBA

Dirk Moses, The Holocaust Catechism, TBA

.10 Social media and curators of Holocaust memory 23.5.24

Kansteiner - Holocaust in 21st Century

*Benzaquen - Holocaust Testimony on Social Media

Turn in preliminary research paper

*Shandler - Holocaust Memory in a Digital Age – podcast

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 270 }

קישור לאתר אינטרנט

Feldman, J. & Norma Musih. 2023. "Selfies in Auschwitz: Popular and Contested Representations in a Digital Generation", *Memory Studies* 16 (2): 403-420.

.11 VR, AR, and Holocaust/genocide memory (or discussion of student papers) 30.5.24

.12 Presentation and discussion of student papers 6.6.24

.13 Presentation and discussion of student papers 13.6.24

.14 Summary & conclusion 20.6.24

Final papers due 15.8.24

רשימות קריאה:

Bibliography list – for required and optional readings, class presentations and research papers

Aarons, Victoria and Alan L. Berger. (2017). Third-Generation Holocaust Representation: Trauma, History, and Memory, Northwestern University Press ,
Alexander, Jeffrey. The Social Construction of "Holocaust" and Other Mass Murders, <https://www.youtube.com/watch?v=-558b9FIQIY>

Assmann, Aleiada. (2006). Memory, Individual and Collective, In R.E. Goodin & C. Tilly (Eds.), The Oxford handbook of contextual political analysis (pp. 210-224). New York: Oxford University Press

Assmann, Jan. (2006). "Introduction: What is 'Cultural Memory'?" in J. Assmann, Religion and Cultural Meaning, Stanford University Press, Stanford, pp.1-30.

Bar-On, Dan. 'Multigenerational Perspectives on Coping with the Holocaust Experience: An Attachment Perspective for Understanding the Developmental Sequelae of Trauma across Generations', International Journal of Behavioral Development, 22, 1998: 315-338.

Benzaquen, Stephane. (2015). Post, Update, Download: Social Media and the Future of Auschwitz Remembrance In: Auschwitz Heute - Dzisiaj – Today. Memorial book project of the BPB (Bundeszentrale für politische Bildung), Berlin: Hentrich & Hentrich, pp.135-148.

David, Lea. (2020). The Emergence of the 'Dealing With the Past' Agenda: Sociological Thoughts on its Negative Impact on the Ground. Modern Languages, 19 (1):1–14. DOI: <https://doi.org/10.3828/mlo.v0i0.321>

Feldman, Jackie. (2010). "Nationalizing Personal Trauma, Personalizing National Redemption: Performing Testimony at Auschwitz-Birkenau." In Remembering Violence: Anthropological Perspectives on Intergenerational Transmission, edited by Nicolas Argenti, and Katharina Schramm, 103–128. New York; Oxford: Berghahn Press.

Friedlander, S. (1998) "The Shoa: Between Memory and History" in: *Breaking Crystal: Writing and Memory after Auschwitz*. E. Sicker, (ed.) Urbana: University of Illinois Press. Pp. 345-359.

Gutman, Yifat. (2017). *Memory Activism: Re-imagining the Past for the Future in Israel-Palestine*, Vanderbilt University Press.

Hayden, R.M. (2007) "Moral vision and impaired insight." *Current Anthropology* 48:105-131 .

Hirsch M. (2000) "Surviving Images: Holocaust Photographs and the Work of Post Memory" in B. Zelizer ed., *Visual Culture and the Holocaust*, London: Athlone Press. 215-246

Huyssen, Andreas (1994). "Monument and Memory in a Postmodern Age", in James E. Young, ed., *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, pp. 9-18.

Huyssen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press

Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers

Kansteiner, Wulf. (2018). "The Holocaust in the 21st Century: Digital Anxiety, Transnational Cosmopolitanism, and Never Again Genocide without Memory." In *Digital Memory Studies: Media Pasts in Transition*, edited by Andrew Hoskins, 110–140. New York: Routledge .

Khalili, Laleh (2004) "Grass-roots Commemoration: Remembering the Land in the Camps of Lebanon." *Journal of Palestine Studies* 34: 6-22.

Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.

Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.

Langer, L. L. (1991) Holocaust Testimonies: The Ruins of Memory. New Haven: Yale University Press. Pp1-38.

Lazar, Alon, et al. 'Between culture and family: Jewish-Israeli young adults, relation to the Holocaust as a cultural trauma'. Traumatology, 14, 2008: 110-119.

Levy, Daniel and Natan Sznaider. 2002. "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan memory." European Journal of Social Theory 5(1): 87-106.

Masalha, Nur. 2008. "Remembering the Palestinian Nakba: Co

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

{ 274 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 275 }

תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 276 }

קורסים שנתיים וסמסטר א'

ארבע אחרי הצהריים: פנאי בישראל

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ניר אביאלי

avieli@bgu.ac.il; חדר 361; 08-6472075

שעת קבלה: יום ג', 11 – 12 (בתיאום מראש)

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פנאי הוא מרכיב מרכזי וחשוב ביותר בחיים החברתיים והתרבותיים ותעשיית הפנאי היא מן המרכזיות והצומחות ביותר בעולם. כיצד מגדירים פנאי בישראל? מהם סוגי הפנאי השונים? ומה הקשר בין פנאי לבין לאומיות, אתניות, מעמד, ומגדר? בקורס נדון בשאלות אילו ואחרות וננסה לעמוד על המאפיינים האוניברסליים והפרטיקולריים של הפנאי הישראלי. הסטודנטים יערכו מחקר עצמאי, יגישו הצעת מחקר ראשונית ומורחבת יציגו את מחקרם בכיתה, ישתתפו בסיוור ויכתבו עבודה מחקרית כמטלת הסיום בקורס.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

BA בסוציולוגיה- אנתרופולוגיה או קורס השלמה ייעודי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים יכירו את הגישות הסוציולוגיות והאנתרופולוגיות אשר עוסקות בפנאי ויערכו מחקר עצמאי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 279 }

אופן ההוראה:

פרונטלי (נוכחות חובה, קריאה והשתתפות פעילה 10% מהציון)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 280 }

מטלות הקורס:

ניסוח שאלות לקראת דיון בכיתה על אחד מפרטי הסילבוס (10%)

הגשת הצעת מחקר ראשונית (5%)

הכנת יומן פנאי שבועי והצגתו בכיתה (5%)

הגשת הצעת מחקר מורחבת (10%)

הצגת המחקר בכיתה + בחירת מאמר לקריאה

עבודה מסכמת (70%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 281 }

פרטי המפגשים:

רשימת שעורים (יתכנו שינויים במהלך הסמסטר)

1. פנאי כפעילות חברתית ותרבותית
2. פנאי ועבודה
3. פנאי "משמעותי"
4. פנאי ומעמד
5. פנאי ומגדר
6. סיור
7. פנאי ולאומיות
8. פנאי, דת ואתניות
9. הנחיות להגשת הצעת מחקר ראשונית ומורחבת ולכתיבת העבודה הסופית
10. הצגת המחקרים
11. הצגת המחקרים
12. הצגת המחקרים
13. שיעור סיכום: ארבע אחרי הצהריים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 282 }

רשימות קריאה:
בתהליך גיבוש

ייעוץ ארגוני בארגונים גלובליים

קורס שנתי

תואר שני

ד"ר עדנה פשר

edna@pasher.co.il

גמיש

ירדן מוסרי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת קורס זה הינה להקנות למשתתפים היכרות עם משמעות הייעוץ בארגונים גלובליים, תוך מתן דגש לנקודה הישראלית. הקורס יבחן:

- אספקטיים תרבותיים בייעוץ כאשר היועץ והארגון הנועץ מגיעים מתרבויות או לאומים שונים

- משמעות הייעוץ בחברות בין-לאומיות בעלות נוכחות בין יבשתית – דגש יושם על חברות בבעלות מערבית הפועלות בעולם כולו

- הבדלים ודמיון בין חברות ישראליות לחברות זרות

- משמעות הייעוץ הארגוני בחברה ישראלית עם נוכחות בין לאומית

בעוד הקורס יבחן מודלים תרבותיים תיאורטיים והשלכותיהם, ההתמקדות תהיה בהתמודדות היועץ עם פוליטיקה ארגונית בארגונים גלובליים, ועם לחצים לסטנדרטיזציה ואחידות בתהליכי העבודה ובהתערבות הארגונית לעומת הדרישה לייחודיות מקומית התפורה יותר לתרבות הספציפית. הקורס יבחן אספקטים אלה תוך שימוש בניחותי אירוע של מגוון התערבויות ארגוניות מהשטח בחברות גלובליות ובחברות בהן היועץ והארגון הנועץ מתרבויות שונות. הקורס יחשוף את המשתתפים לשורה רחבה של ארגונים מתעשיות שונות במגזר הפרטי בהם בוצעה ההתערבות, יתאר את ההקשר הארגוני, יבחן את כלי ההתערבות השונים, וידון בתוצאות ההתערבות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תאוריות בסיס בתחום הארגונים, סוגי ארגונים, ייעוץ ארגוני תאוריה ופרקטיקה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

שיטות מחקר בסיסיות המותאמות לעבודת היעוץ הארגוני

עמידה מול קהל

אבחון ובחינה של ארגונים

אופן ההוראה:

ההוראה היא פרונטלית בזום, הסטודטים מתבקשים להעביר מספר הרצאות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 285 }

מטלות הקורס:

על הסטודנטים לבחור ארגון גלובלי ממנו יוכלו ללמוד על ארגונים גלובליים בנוסף יצטרכו להעביר שיעור בנושא נבחר .
סוף סמטר א' הגשת האבחון
יחד משקל המטלות הוא 50%

מטלת סיום הקורס.

בוחנת את החיבור בין התאוריות שנלמדו לאבחון שנעשה על ידי הסטודנטים (חיבור בין תאוריה לפרקטיקה)
יש להגישה בסוף יולי
35%

יסודות, שיטות ותאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה: **קורס השלמה למ.א.**

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר רפי גרוסגליק

72 בניין 374 rnafig@bgu.ac.il

ימי ג' 13-14 או בכל יום בזום בתיאום מראש. ניתן לקבוע גם שעות קבלה פרונטאליות
במועדים אחרים בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מיועד לתלמידות ולתלמידי מ"א הנדרשים להשלמה של חלקים מבסיסי הידע בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה, או בחזרה על החומר הנחוץ ללימודים ולמחקר בדיסציפלינות אלה. הקורס יכלול דיון ביסודות ובמושגים הבסיסיים בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה. נסקור כיווני חשיבה מרכזיים בשתי הדיסציפלינות, כיווני חשיבה הלקוחים הן מתוך התיאוריות המודרניסטיות ("תיאוריות קלאסיות") והן מתיאוריות בנות-זמננו. בנוסף, הקורס יכלול היכרות עם שיטות מחקר מרכזיות (איכותניות) הנהוגות באנתרופולוגיה ובסוציולוגיה. נדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אופני הייצוג של "האחר", על יחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ועל מיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר". נקרא ונדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אודות מבנים חברתיים, יחסי כוח, תפיסת המציאות החברתית, תרבות, אי-שוויון, זהות, החשיבה הפמיניסטית והפוסט-קולוניאליסטית, החשיבה החברתית הפוסט-מודרניסטית והיחסים שבין ה"גלובלי" (עולמי) ללוקאלי (מקומי). קורס זה מבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתובה. בוגר/ות הקורס יצידו, לפיכך, בכלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות סוציולוגית ואנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות, תופעות ודרמות חברתיות-תרבותיות – היסטוריות וכאלה המתרחשות בעידן הנוכחי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תואר ראשון מכל תחום לימוד, יכולות למידה ומוטיבציה ללמוד תיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות. מאחר ומדובר בקורס השלמה - אין צורך בידע קודם מקורסים בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מהווה בסיס לסטודנטים/יות לתואר שני שאינם/ן בקיאים/ות במושגי יסוד ובתיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות. הוא מהווה בסיס הכרחי לבוגרי/ות תארים אחרים המבקשים/ות להשלים תואר מתקדם בתחומי הסוציולוגיה, הסוציולוגיה האירגונית והאנתרופולוגיה. בנוסף, הקורס הינו קורס ממיין, דהיינו - הצלחה בקורס מהווה תנאי להמשך הלימודים לתואר שני במחלקה לסטודנטים/יות שאינם בוגרי לימודי סוציולוגיה ואנתרופולוגיה בתואר ראשון.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

היכרות עם תיאוריות ועם מושגי יסוד סוציולוגיים ואנתרופולוגיים; יכולת קריאת טקסטים תיאורטיים, היכרות עם מושגי יסוד הקשורים לשיטות מחקר סוציולוגיות ואנתרופולוגיות, חשיבה ביקורתית, רכישת "דימיין סוציולוגי" ויכולת התבוננות על סוגיות אקטואליות מתוך פריזמות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות, עמידה מול קהל.

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

רפרט בכיתה (10% מהציון הסופי)
הסטודנטיות והסטודנטים בקורס יציגו פריט קריאה אחד מתוך הסילבוס. פירוט נוסף על אופן הצגת הרפרט יימסר בדף הנחיות נפרד שהועלה לאתר הקורס (במודל).
תאריך הגשה - כל סטודנט/ית בשבוע אחר לאורך הסמסטר. מועד הפרזנטציה עבור כל סטודנט/ית ייקבע בשבוע הראשון של הקורס.

ניתוח טקסט (15% מהציון הסופי) - מועד הגשה: אמצע הסמסטר .
הגשת עבודה קצרה הכוללת ניתוח טקסט על פי בחירת הסטודנט/ית לשתי גישות סוציולוגיות ושתי גישות אנתרופולוגיות (עד ארבעה עמודים).

מבחן בית מסכם (65% מהציון הסופי) : מועד הגשה: סוף חופשת סמסטר א'.
בסוף הסמסטר יינתן מבחן בית המבוסס על חומרי הקריאה ועל תוכן המפגשים (3-4 שאלות, עד 6 עמודים). המבחן יתקיים עם חומר פתוח. תינתן הגבלת זמן לביצוע המבחן. פירוט נוסף על אופן ביצוע מבחן הבית יימסר בדף הנחיות שיועלה לאתר הקורס.

נוכחות חובה בשיעורים

נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות. סטודנט/ית שייאלצו להיעדר מהמפגש השבועי יבקשו על כך אישור מראש מהמרצה. סטודנט/ית שיעדרו, ללא אישור, מעל לשני מפגשים - לא יוכלו לסיים את הקורס.

המרצה יקפיד על סביבת דיון נאותה ויקפיד על מתן הזדמנות להשתתפות לכלל הסטודנטים/יות. השתתפות בדיונים, התבטאות וניסוח בעל פה של רעיונות תיאורטיים הם כלים אינטלקטואליים חשובים. המרצה יקדיש תשומת לב רבה למידת ההשתתפות (ולאיכותה) מצד כלל הסטודנטיות והסטודנטים בקורס. קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר יזכו את הסטודנטים/יות ב-10% מהציון הסופי.

פרטי המפגשים:

*** שינויים והתאמות מינוריים ייעשו, במידת הצורך, עד לפתיחת הסמסטר ***

שבוע 1 –

חלק א' - סוציולוגיה: מבוא

ברגר, פ. 1985 [1963]. "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך:
הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 60-9.
רשות:

Wright Mills, C. 2000 [1959]. "The promise". In: The Sociological imagination. New York: Oxford University Press. Pp. 3-24.

Alexander, J. C. 1987. "What is theory?" In: Twenty lectures: Sociological theory since World War II. New York: Columbia University Press. Pp. 1-21.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: מבוא

בוהנן, ל. 1988 [1966]. "שקספיר בג'ונגל". בתוך: ד. רבינוביץ' (עורך), שקספיר בג'ונגל: על
מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר. עמ' 31-19.
רשות:

חזן, ח. 1992. "הזר והמוכר". בתוך: השיח האנתרופולוגי. תל אביב: הוצאת משרד הביטחון.
עמ'
16-22.

דשן, ש. ושוקד, מ. 1998. "הערות על מאה שנות אנתרופולוגיה". בתוך: מ. שוקד וש. דשן
(עורכים), החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים: שוקן. עמ' 20-7.
בילו, י. 1992. "האוניברסאליות האנושית והשינוי התרבותי", מחשבות (63), יב"מ ישראל.
עמ' 16-27.

שבוע 2 –

חלק א' – אנתרופולוגיה, מבוא – המשך

בוזג, פ. 2013 [1920]. "שיטות המחקר באתנולוגיה". בתוך: ר. ג. מקג'ור. ל. ריצ'רד
(עורכים),

תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 185-194.

חלק ב' - סוציולוגיה: דורקהיים והגישה הסטרוקטורליסטית -פונקציונליסטית
דורקהיים, א. 2006 [1895]. "מהי עובדה חברתית". בתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית.
תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66.

רשות:

דורקהיים, א. 2002 [1897] "התאבדות כתופעה חברתית". בתוך: התאבדות. תל אביב:
נמרוד. עמ' 165-180.

Parsons, T. 1972. "The concept of society: The components and their
interrelations". In: Societies: Evolutionary and comparative perspectives.
Englewood Cliffs: Prentice Hall. Pp. 5-24.

שבוע 3 –

חלק א' + ב' - מרקס וגישת הקונפליקט
מרקס, ק. ואנגלס, פ. 1989 [1848]. "המניפסט הקומוניסטי". בתוך: ד. רוט-הלר ו נ. נוה
(עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל - אביב: עם עובד. עמ' 29-306
מרקס, קרל. [1844] 1983. "העבודה מנוכרת". בתוך: אבינרי, ש. (עורך). קרל מרקס כתבי
שחרות. ת"א: ספרית פועלים, עמ': 118-130.

רשות:

מרקס, קרל. [1867] 1947. "הסחורה". בתוך: הקפיטל – ביקורת הכלכלה המדינית (כרך א').
מרחביה: ספרית הפועלים. עמ': 29-69.

אילוז, א. 2002. "קארל מרקס: הקפיטליזם ככזב". בתוך: תרבות הקפיטליזם. תל אביב:
הוצאת משרד הביטחון. עמ' 28-35.

Collins, R. 1974. "The basics of conflict theory". In: Conflict sociology: Toward
an explanatory science. New York: Academic Press. Pp. 56-61.

שבוע 4 –

חלק א' + ב' : ובר

ובר, מ. 1984 [1905] "רוח הקפיטליזם" ו "האסקזה ורוח הקפיטליזם". בתוך: האתיקה
הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם. תל-אביב: עם עובד. עמ' 19-34 , 76-90.
ובר, מ. 1993. "בירוקרטיה". בתוך: רוט הלר, דניאלה וניסן נוה (עורכים). היחיד והסדר
החברתי. תל-אביב: הוצאת עם עובד. עמ' 247 - 263.

Ritzer, G. 2010. "An Introduction to McDonaldization," in: Ritzer, G. (Ed.)
McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press,
pp. 3-26 .

רשות:

ובר, מ. 1973. "מעמד, סטטוס, מפלגה", מתוך ליסק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב:
עם עובד עמ' 58-71.

רשימות קריאה:

ראו/י בפרטי המפגשים

מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il, בנין 72 חדר 380

שעות קבלה: ימי שלישי 12--14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

השאלה המרכזית בקורס היא האם המרחב הציבורי הדמוקרטי שדמיינו תיאורטיקנים מרכזיים כמו יורגן הברמס וחנה ארנדט במאה ה-20 יכול להמשיך ולהתקיים גם במאה ה-21. זאת, לנוכח תופעות גלובליות ומקומיות שנדמות כמפרות את תנאיו הבסיסיים של מרחב כזה: במיוחד גלי מחאה עולמיים שמתפשטים את הגבול בין מחאה לאומית ובינלאומית-גלובלית, והשימוש הנרחב במדיה חדשה – הרשתות החברתיות והאינטרנט - שמשנה את האופן שבו ציבורים נוצרים, צורכים (ומייצרים) מידע, ודנים במדיניות השלטון. הקורס בוחן אם גלי מחאות הם תופעה מקומית או גלובלית, חדשה או ישנה, והאם רשתות של אקטיביסטים ויצרני מידע הנעזרים בטלפונים סלולריים, מצלמות דיגיטליות ומדיה חברתית יכולים להציע תפיסה חדשה (או קריאה ביקורתית של התפיסה הליברלית הוותיקה) של המרחב הציבורי העכשווי.

מטרות הקורס: 1. היכרות עם התיאוריות המרכזיות של המרחב הציבורי (הברמס, ארנדט ומבקריות), 2. מחקר השוואתי של גלי מחאות (שנות השישים, האביבי הערבי ומחאות 2011) ושימוש במדיה חדשה. 3. דיון בתרומתם של גלי מחאות ושימוש במדיה חדשה ליישום תפיסות ותיקות ועיצוב תפיסות חדשות של המרחב הציבורי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נחוץ

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, הכרת תפיסות יסוד של המרחב הציבורי הדמוקרטי בעבר ובהווה, מחקר השוואתי, ניתוח ודין בסוגיות עכשוויות ובדוגמאות אקטואליות

אופן ההוראה:

הרצאות בשילוב סרטונים, כתבות, תמונות, פודקאסטים, ודיונים בכיתה

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).

מטלת אמצע - 40%. תסכם את החלק הראשון בקורס, תימסר ב-21.11.23. מועד הגשה במודל: 5.12.23 עד מועד תחילת השיעור.

מטלת סיכום - 60%. תעסוק ביישום הידע בקורס באמצעות השוואה וניתוח של תופעות וגישות. תימסר בשיעור האחרון, להגשה כשבועיים מתום הסמסטר.

פרטי המפגשים:

1. – הקדמה
2. חלק א. המרחב הציבורי: תפיסות תיאורטיות - הספירה הציבורית הליברלית של יורגן האברמס
הברמס, יורגן. 2001. "המרחב הציבורי," בתוך דן כספי (עורך) תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה
האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 57-63
Calhoun, Craig. 1993. "Introduction" in Haberman and the Public Sphere
Cambridge: MIT Press, pp. 1-32
3. ה-public domain של חנה ארנדט
ארנדט, חנה. 2013. המצב האנושי. הוצאת קו אדום, פרק 1 עמ' 35-50
ארנדט חנה. 2013. המצב האנושי, הוצאת קו אדום, פרק 2 עמ' 51-79
<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100648757&sSelectedTab=tdBookInfo#27.1682.3.fitwidth>
(Arendt, Hannah (1958, reprinted 1998) The Human Condition. Chicago: University of Chicago Press, pp. 50-7)
קריאה מומלצת:
--(1963, reprinted 1982) On Revolution, Westport, Conn.: Greenwood Press
--(1958, 2nd edition 1966) The Origins of Totalitarianism, New York: Harcourt, Brace & World
4. ביקורות
Benhabib, Seyla (1993) "Models of Public Space: Hannah Arendt, the Liberal Tradition, and Jurgen Habermas" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 73-98
Warner, Michael. 1993. "The Mass Public and Mass Subject" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 377-401
5. המשך ביקורות:

Fraser, Nancy (1993) "Rethinking the Public Sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 109-142

(בחרו אחד מהמאמרים הבאים)

Eley, Geoff (1993) "Nations, Publics, and Political Cultures: Placing Habermas in the Nineteenth Century" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 289-339

Ryan, Mary P. (1993) "Gender and Public Access: Women's Politics in 19th Century America." in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: MIT Press. pp. 259-88

קריאה מומלצת:

Landes, Joan (1998) *Women and the Public Sphere in the Age of the French Revolution*, Ithaca: Cornell University Press

6. - דיון ופירוט/הצעות לתיקון

<<תימסר מטלת אמצע>>

Warner, Michael. 2005. *Publics and Counterpublics*, New York: Zone Books. pp. 8, 10-11, 49-51, 54-7, 63, 87-9

7. חלק II - גלי מחאות:

בהיבט השוואתי

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakersdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

Klimke, Martin and Joachim Scharloth .2009. "Utopia in Practice: The Discovery of Performativity in Sixties' Protest, Arts and Sciences." In "The Utopian Years: 1968 and Beyond. Movement Dynamics and Theoretical Implications," Special Issue, *Historein* 9, pp. 46-56.

קריאה מומלצת:

Taylor, Blair. 2013. "Long Shadows of the New Left: From Students for a Democratic Society to Occupy Wall Street" in Laura Bieger, Christian Lammert

(eds.), *Revisiting the Sixties: Interdisciplinary Perspectives on America's Longest Decade*. Pp. 77-93

Epstein, Barbara (2001). "Anarchism and the Anti-Globalization Movement." *Monthly Review*, 53:4. 22 July 2013 <http://monthlyreview.org/2001/09/01/anarchism-and-the-anti-globalization-movement>.

8. מרחב ציבורי גלובלי לעומת מרחב לאומי

<< הגשת מטלת אמצע במודל עד מועד תחילת השיעור >>

Fraser, Nancy (2007) "Transnationalizing the Public Sphere: On the Legitimacy and Efficacy of Public Opinion in a Post-Westphalian World" *Theory, Culture & Society* 24 (4), pp. 7–30

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism* Cambridge University Press .

Recommended:

Pleyers, Geoffrey. (2010) *Alter-Globalization: Becoming Actors in the Global Age* Polity ,

----(2012a) *Global Civil Society* Chapter 10: "A Decade of World Social Forums: Internationalization without Institutionalization?" pp. 166-181

Dayan, Daniel, Katz, Elihu (1992) *Media events: the live broadcasting of history*, Cambridge, Mass. ; London : Harvard University Press

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 298 }

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה מופיעה תחת מערך השיעורים

משטרים רגשיים במעבר

גרסא זמנית
קורס סמסטריאלי
תואר שני

ד"ר יוליה לרנר
362 בניין , julialer@bgu.ac.il72
ימי ג' 16-17 בתאום

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בממדים התרבותיים של הרגשות. תוך קריאה של מחקרים על רגשות במדעי החברה נפתח ראייה ביקורתית של האופנים בהם אידיאולוגיות תרבותיות שונות מעצבות סגנון רגשי קולקטיבי לאומי וכיצד ביטוי רגשי הופך למאפיין של הביטוס של קבוצה מעמדית. נתמקד באופן ייחודי במפנה הרגשי הגלובלי הקשור לדומיננטיות של תרבות פסיכולוגית. נפענח את הרגש כתרבות ידע חדשה. נפתח כלים להבנת הריגושיזציה של הזירות הציבוריות בחברה ותרבות של היום: בפוליטיקה ובמדיה, בזירות פרופסיונליות, באקדמיה וחינוך, בזירות הזיכרון הקולקטיבי והזהות הלאומית. תרבות ישראלית, רוסית ואמריקאית ישמשו כשדות אמפיריים עיקריים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה, תיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים ירכשו יכולת לזהות ממד רגשי במופעים בזירה ציבורית, אינטראקציות בין אישיות, וכן להבין את התפקיד של רגשות בתקשורת ציבורית, פוליטית וארגונית. הסטודנטים יכירו את החשיבות של הממד הרגשי של תקשורת בין תרבותית, יהיו מודעים למשמעות של ביטויים לשוניים ושל שיח רגשי בהקשרים הרגשיים לתרבות. הסטודנטים יפתחו חשיבה ביקורתית כלפי שימוש פוליטי ברגשות, יפתחו גישה פרגמטית לביטויים רגשיים בהקשר של משבר פוליטי ולאומי. כמו כן, הסטודנטים ירכשו כלים להתייחסות אנליטית ביקורתית לטקסטים ומסרים של מדיה בהקשר הבין תרבותי ובין לאומי.

אופן ההוראה:

שיעור וסמינר.

רוב השיעורים בקורס יתקיימו בצורה מקוונת.

מטלות הקורס:

הכנה של סוגיה נלמדת להצגה בשיעור: כול תלמידה, 20 אחוז מהציון הסופי. מטרת מטלה זאת היא לערב את הסטודנטים במהלך השיעורים בהתאם לעניין מחקרי ולימודי שלהם, להתנסות בהצגה של הרעיונות ופרשנות בעל פה. הקורס יציע לסטודנטים לקחת על עצמם הצגה של נושא נלמד דרך הצגת של מאמר או טקסט שמחוץ לרשימת הקריאה

התייחסות לחומרי צפייה וקריאה בפורום הכיתה, 20 אחוז הסופי. מטלות אלה יתבצעו לפני או אחרי המפגשים ונועדו להכין את הדיון הכיתתי או להפוך להמשיך אותו במיוחד כאשר הזמן בכיתה לא הספיק. מטלות אלה מאפשרות לתלמידים להביע את התייחסותם האישית וגישתם האינדיווידואלית לנושא ולחומרים הנדונים.

הצגה של רעיון לעבודה סופית בכיתה בשני המפגשים המפגשים של הקורס. עובר/לא עובר. הצגת רעיון לעבודה הסופית מאפשרת ניסוח מובנה ומסודר של המחשבות והצגתם להתייחסות של החברים לכיתה, דבר שעשוי לקדם את הסטודנטים בעבודות ועוזר להם לפתח את הבסיס לעבודה הסופית ומעודד להמשך העבודה לאחר סיום קורס.

מטלה סופית מסכמת. כחודש וחצי לאחר סיום הקורס, 60 אחוז מהציון הסופי. המטלה הינה ניתוח של מופע רגשי בזירה ציבורית ממשית או וירטואלית, מילולית או ויזואלית. מטלה זאת היא פרטנית והיא בוחנת את היכולת של הסטודנטית ליישם את המושגים והספרות ובאופן כללי יותר את העדשה שהקורס מציע על תיאור וניתוח של מופע רגשי על פי עניין תיאורטי, אמפירי או אישי של הסטודנטית.

תיאוריה של סגנונות/משטרים רגשיים ומבט השוואתי

Illouz, E. 2007. Cold Intimacies: the Making of emotional Capitalism. Cambridge: Polity Press (קיים בעברית).

Illouz, Eva. 2008. Saving the Modern Soul: Therapy, Emotions and the Culture of Self-Help. University of California Press (קיים בעברית).

Rose, N. 1989. Governing the soul: The shaping of private life. London: Free Association.

- Ahmed Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotions*. Edinburgh University Press.
- Wierzbicka, Anna. 1999. *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge University Press.
- Wierzbicka A. 2004. 'Happiness' in Cross-Linguistic & Cross-Cultural Perspective. *Daedalus* 133 (2): 34--43.
- Lerner, J. and Rivkin-Fish, M. 2021. On emotionalisation of public domains, *Emotions and Society* 3(1):3-14.
- Lerner, J., C. Zbenovich and T. Kaneh-Shalit. 2021. Changing meanings of university teaching: the emotionalization of academic culture in Russia, Israel, and the USA. *Emotions and Society*.
- "האדם הפרטי כריבון לעצמו", "כיצד העצמי יוצר את עצמו", "האם הפרטיות היא מודרנית",
על "הפרט" ועוד... מתוך כרך מיוחד "פרט ופרטיות בעידן המודרני" של כתב העת זמנים
104(6).2008.

פרטי המפגשים:

משטר רגשי ברוסיה

Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. Ethos 30 (4): 401-432.

Wierzbicka, A. 1998. Russian Emotional Expression. Ethos Vol. 26, No. 4. pp. 456-483

Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress .

Matza, T. 2018. Shock Therapy: Psychology, Precarity, and Well-Being in Post socialist Russia. Duke U Press.

Lerner, J. 2015. "The Changing Meanings of Russian Love: Emotional Socialism and Therapeutic Culture on the Post-Soviet Screen ". Sexuality & Culture (special issue on "Post-Soviet Intimacies") 19: 349-368.

Lerner, J. and C. Zbenovich. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of Modniy Prigovor". Slavic Review 72(4): 828-849.

Stephenson Svetlana. 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. Journal of Applied Social Theory. Vol 1, No 3, 112 – 133.

Krivosos, Darya. 2016. And After That We All became Like Brothers: Emotions, Affectivity and

Communication in a Pro-governmental Youth Movement in Russia. Young, 24(2), 102–117.

Bloch, Alexia. 2011. Emotion Work, Shame, and Post-Soviet Women Entrepreneurs: Negotiating

Ideals of Gender and Labor in a Global Economy, Identities, 18:4,317-351.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 304 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 305 }

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לכול המפגשים תימסר בהמשך

סמינר קדם תזה

קורס סמסטריאלי
תואר שני

פרופ' יעל השילוני-דולב

yaelhd@bgu.ac.il

חדר 327 בניין 72

יום ג בין השעות 13-14

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הסמינר היא לעודד ולקדם את כתיבת הצעת המחקר לתזה, תוך כדי תכנון המחקר העתידי וליווי שלביו הראשוניים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הסדנא תקנה לסטודנטים. ות מיומנויות אקדמיות מתקדמות הנחוצות לשלב מחקרי זה וביניהם

- בחירת סוגיה למחקר
- קישור נושא המחקר לספרות אקדמית רחבה, איתור, מיון ושימוש בספרות המקצועית
- עיצוב המחקר מבחינה מתודולוגית
- גיבוש שאלת מחקר ראשונית

[חזרה לתוכן העניינים](#)

- כתיבת ההצעה
- ביסוס קשרי הנחיה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

כלים בסיסיים בכתיבת הצעת מחקר וביצוע מחקר לתזה

אופן ההוראה:

למידת עמיתים

לסטודנטים.ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסדנה, שתפתח בהתאם לשלבים השונים של התקדמותם במחקר – גיבוש רעיון למחקר התיזה, איסוף חומרים אמפיריים ראשוניים או "טעימה" מן השדה, עבודה עם ספרות תאורטית וכתיבת ההצעה. בתהליך הלמידה נקרא ביחד חומרים שלכם, ונציע ביקורת עמיתים בונה לקידום התהליך המחקרי.

מטלות הקורס:

תרגיל ראשון רפלקסיבי, להכרות עם התפיסות שלנו ביחס למחקר. יש להכין לפני המפגש הראשון ציון עובר/לא עובר

תרגיל בנושא ספרות מקצועית-סוגים ושימושים ואיתור שאלת מחקר יש להגיש בשיעור הרביעי, ב 5.1 ציון עובר/לא עובר

תרגיל בנושא שאלת מחקר, חידוש ותרומה יש להגיש בשיעור האחרון ב 2.1 ציון עובר/לא עובר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 309 }

פרטי המפגשים:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 310 }

רשימות קריאה:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 311 }

סמינר תזה

קורס סמסטריאלי
תואר שני

פרופ' יעל השילוני דולב
חדר 327 בניין 72 yaelhd@bgu.ac.il
יום שלישי בין 13:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרות: מטרת הסמינר היא לעודד, לקדם וללוות את הכתיבה של עבודת התזה במסגרת לימודי המ"א.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורס קדם תזה בציון עובר

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס משרת את כתיבת התזה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטיות.ים יתרגלו וילמדו קבלת ונתינת ביקורת עמיתים שהנה אבן יסוד בעבודה אקדמית

אופן ההוראה:

צורת הלימוד: למידת עמיתים

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 312 }

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסמינר, שיתקדם בהתאם לשלבים השונים בהם הם. נמצאים. ות בעריכת המחקר – איסוף החומרים האמפיריים, ניתוח הממצאים, עבודה עם ספרות תאורטית בתחום, ארגון הפרקים וכתובה ופיתוח של הטענות המרכזיות. בשיעורים נקרא עבודות לדוגמא ונדון בחומרי המחקר של הסטודנטים. ות המשתתפים בסמינר. הסטודנטים. ות יציגו חלקים מעבודתם בע"פ ובכתב בפני חבריהם ללמידה, אשר יכינו ביקורת עמיתים מסודרת ועניינית לחומרים שיוצגו בפניהם. סטודנטים. ות שיציגו את עבודתם, יחלקו את חומר הקריאה (קטע מהספרות, קטע מחומר אמפירי, פרשנות מן התיזה) בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים תהליך למידה ענייני ומועיל, הסטודנטים. ות מתבקשים לקרוא את החומרים מראש, להגיע מוכנים לדין הכיתתי ולהשתתף בו באופן סדיר ופעיל. חוץ מהצגה ושיתוף של חומרים בכיתה, יש להגיש מטלות כתובות בנושא קריאת תזה לדוגמא ומטלה עם ראשי הפרקים של התיזה.

מטלות הקורס:

הגשת חומרים לקריאה משותפת, בתיאום עם המרצה
ציון עובר/לא עובר

קריאת תזה לדוגמא
הגשה בשיעור האחרון ב 9.1
ציון עובר/לא עובר

הגשת ראשי פרקים לתזה, הגשה ב-8.2
ציון עובר/לא עובר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 314 }

פרטי המפגשים:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 315 }

רשימות קריאה:

לא רלוונטי

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

קורס שנתי

תואר שני

אביעד רז

חדר 371, קומה 3, בניין 72 טלפון: 08-6472058

מייל: aviadrz@bgu.ac.il

יום שלישי 10:00-11:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני.

הקורס נחשב ל- 4 נק"ז קורס יישומי במסגרת דרישות ההתמחות בסוציולוגיה ארגונית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נדרש ידע בסיסי בשיטות מחקר איכותניות וכמותיות לצורך שימוש במודלים לאבחון ארגוני

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- ארגז כלים של מודלים ושיטות למחקר, ייעוץ ופיתוח ארגוני

- ניתוח מבנים ותהליכים בארגונים

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 317 }

- כתיבת דוחות ייעוציים על בסיס אבחון ארגוני
- חשיבה מערכתית וביקורתית מבוססת-נתונים על הממשקים בין מוצהר, מתרחש ומתפרש בארגון
- הצגה מול עמיתים

אופן ההוראה:

פרונטלי, התנסותי

מטלות הקורס:

פרזנטציה של מודל רלבנטי לפיתוח ארגוני ותיאור פרויקט (מהפרקטיקום או מהספרות) בסמסטר א' + פרזנטציה אינטגרטיבית של הפרויקט המעשי בסמ' ב'. ראו טופס הערכת פרזנטציה לצורך תיאום ציפיות .

ההצגה בתיאום עם המרצה. ההצגה בוחנת את היישום המושכל ומבוסס-הנתונים של ארגון הכלים שלמדנו ביחס לפרויקט הארגוני של התלמיד.ה.

משקל בציון: עד כה הסכימו הלומדים שבסיום הפרקטיקום אין ציון מאוני אלא עובר/לא עובר. ההיגיון מאחורי החלטה זאת הוא שלהבדיל מקורס אקדמי בו המרצה מעריך את הישגי הסטודנט, הפרקטיקום מבוסס על עבודה מעשית שהערכתה נעשית גם ע"י המדריך בשטח (שאינו איש אקדמיה). כיוון שאין ציון, הפרקטיקום אינו מלווה במבחן או בהגשת עבודה. ציון ה"עובר" מתבסס על חוות-הדעת של המדריך והמרצה, ועמידה בדרישות המפגשים הפרונטליים.

פרקטיקום מעשי: 6 שעות נוכחות שבועיות בארגון (בד"כ יום בשבוע) לצורך עבודה על פרויקט מעשי. הנוכחות בארגון תיעשה בתיאום עם המדריך. ניתן לעשות פרקטיקום במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך בעל תואר שני רלבנטי. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד. על המדריך להיות בעל תואר שני בתחומים ארגוניים. ניתן גם לשלב פרקטיקום במקום העבודה, במידה ומתמלא התנאי הנ"ל. ניתן גם לשלב פרקטיקום ועבודת שדה לתזה. הפרקטיקום הוא אמנם מסגרת ללא שכר, אולם הניסיון בפרקטיקום הוא אלמנט חשוב בקורות החיים ובסיס אפשרי להמלצות וקשרי עבודה בעתיד. תפקידו של המרצה לעזור בהשמה אולם האחריות הסופית למציאת פרקטיקום מוטלת על הסטודנט. מכוני ייעוץ רבים מקיימים ראינות לפרקטיקום, ועליכם להיות בקשר אתם לצורך תיאום ראיון (ראו רשימה במודל). לידיעתכם, הביטוח הסטודנטיאלי מכסה אתכם גם בהיותכם בפרקטיקום (כך שהארגון אינו צריך לבטח אתכם בנפרד).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 319 }

ניתן גם לבחור באופציה של פרקטיקום "ללא פרקטיקום" – לקחת את הקורס ולקבל את הידע והקרדיט, ללא התנסות מעשית. ניתן גם לעשות את ההתנסות המעשית אחרי תום הפרקטיקום הפורמלי, ללא קרדיט אקדמי, בליווי של מרצה הפרקטיקום. הבחירה בין שתי האופציות הנ"ל יכולה להיעשות גם אחרי הרישום לקורס במהלך שנה"ל.

פרטי המפגשים:

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. בסמסטר ב' נלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיונו, ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם. כל פריטי הקריאה הועלו למודל.

מפגש 1. אוריינטציה מושגית: מפת דרכים כללית לפיתוח ארגוני, מתוך "מפתח לפיתוח הארגוני" של אמיתי ואווה ניב

מפגש 2: המודל הכללי – כניסה – אבחון – התערבות – הערכה – יציאה: ניתוח מקרה של פיתוח ארגוני (ריטה אלוני, פיתוח ארגוני ברשות מקומית) – בדיקת התאמה למודל הכללי

מפגש 3: מבנים ארגוניים

מפגש 4: ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים (ליון, קוטר)

מפגש 5: המודל של קירקפטריק להערכת הדרכה ולמידה בארגון (קירקפטריק)

מפגש 6: חסמים ללמידה ארגונית (סנג'י)

מפגש 7: מודל אופרטיבי לשינוי ארגוני – אדיג'ס

מפגש 8: ניהול איכות כוללת (נא"כ) וצוותי שיפורים – הקשר חברתי ומיקרו-פוליטי של צוותי שיפור (חנה רודניק, גדי רבינוביץ'), נא"כ ו"סרגל ביצועים מאוזן", מתודולוגיית "שבעת השלבים".

מפגש 9: כלים לאבחון ארגוני

מפגש 10: מעקב פרויקטים

מפגש 11: כלים לאבחון ארגוני

מפגש 12: ניתוח אירוע

מפגש 13: דיון בהתקדמות בפרויקטים

מלבד נושאי הלימוד הפרונטלי יכללו המפגשים:

התעדכנות במתרחש בפרקטיקום (לפי צורך אישי ו/או ביוזמת המרצה)

ניתוחי אירוע לצורך הדגמת הכלים – לפי הפירוט המצ"ב

מצגות – בתיאום עם התלמידים

מפגשים עם יועצים ארגוניים – יתואמו וישולבו לתוך הלוח המצ"ב

תכנית סמסטר ב' תועבר בהמשך

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 321 }

רשימות קריאה:

- אדיג'ס, י. 1991. צמיחה והתחדשות בארגונים. המרכז הישראלי לניהול.
- אוגדן לעבודת היועץ הארגוני. 2018. תכנית מרום: משרד החינוך.
https://meyda.education.gov.il/files/NihulAtzmi/atarmarom/ogdan_yoatzim.pdf
- רז, א. 2004. תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
ניב, א. וא. "מפתח לפיתוח הארגוני" (מקראה ליועץ ארגוני במודל)
אלוני, ר. ניתוח אירוע: פיתוח ארגוני ברשות מקומית (מתוך מקראה ליועץ ארגוני במודל)
לוין-רוזליס, מ. 1999. משוב כרב-שיח בתהליך הערכת פרויקטים.
<https://levin-rozalis.com/wp-content/uploads/2015/05/feedback.pdf>
- קונה, ש. 2014. מקצועיות נזילה: יועץ ארגוני במבט ביקורתי. תל-אביב: רסלינג
רבינוביץ', ג. מתודולוגיית "שבעת השלבים". (מתוך מקראה ליועץ ארגוני במודל)
שמעוני, ב. 2019. האישי והחברתי בפיתוח הארגוני: יועץ ארגוני מכוון הביטוס. רבעון לחקר
ארגונים וניהול, 1(4)
- Argyris, C., 1995. Action science and organizational learning. Journal of managerial psychology, 10(6), pp.20-26.
- Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)
- Kirkpatrick, D., 1996. Great ideas revisited: Revisiting Kirkpatrick's Four-Level Model, training and development. Journal of the American Society of Training Directors 50, pp.54-57.
- Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304
- Schein, E.H. (1987). Process consultation revisited: Building the helping relationship. Reading, Mass: Addison-Wesley.

Shimoni, B. (2018). Bringing Agency and Social Structure Back into Organization Development: Toward a Practice of Habitus Consulting. *Journal of Applied Behavioral Science*, 54,(2). 208-225

שיטות כמותיות מ.א.

קורס סמסטריאלי

תואר שני

פרופי יעקב גארב

ygarb@bgu.ac.il

ימי שלישי או רבעי, לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה נותן הבנה אינטואיטיבי בסיסית ותרגול במושגי הליבה של סטטיסטיקה הדרושים להבנה ולביצוע ניתוח כמותית במדעי החברה. במידה שקצב ההתקדמות תאפשר זאת, ינתן גם סקירה אינטואיטיבית של כמה שיטות יותר מתקדמות שכיחות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לכל תלמיד שסיים תיכון יש רקע מתאים לקורס. לגבי רקע קודם בסטטיסטיקה, בפועל, סטודנטים נכנסים לקורס זה עם מגוון רקעים. בקצה האחד של הספקטרום סטודנטים שאין להם כמעט רקע, ובקצה השני סטודנטים שעברו קורס מבוא אחד או יותר. טווח זה מגושר על ידי זאת שהדגש הוא על בנ

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מונחים וטיעונים סטטיסטיים הם שכיחים בעולם המודרני, וגם מהווים מרכיב חשוב בחומר אמפירית שפוגשים בדיסציפלינות אקדמיות רבות. הקורס מספק בסיס להבנת ההיגיון של שלו. לסטודנטים שמצפים לבצע ניתוחים כמותיים עבור התזה או המחקר שלהם, הקורס יספק בסיס תיאורטי לכך, וגם אראה בקצרה בכיתה כיצד ליישם את חומר הקורס באמצעות תוכנה סטטיסטית, ואתן סיוע נוסף (אופציונלי) בשעות קבלה (באופן אישי או מקוון).

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

התלמידים יוכלו:

לחקור ולתאר נתונים רציפים וקטגוריים באמצעות טבלאות ותרשימים וגם סטטיסטיקה תיאורית

לחקור את הקשר בין משתנים רציפים (תרשים פיזור, מקדם המתאם, מודל הרגרסיה).
להבין את הבסיס של דגימה ועיצוב מדגם, וההיגיון של ניסויים ותצפיות כבסיס לניתוחים סטטיסטיים.

להבין את היסודות של מודלים של אקראיות והתפלגויות (נורמלי, בינומי, Poisson) כבסיס להסקה סטטיסטית.

להבין את ההגיון של הסקה לפרמטר בודד (מודל התפלגות הדגימה, רווחי סמך, בדיקת השערות) ולקשרים (השוואת פרופורציות, ממוצעים)

אופן ההוראה:

הרצאה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 326 }

מטלות הקורס:

ההשתפות פעיל בשיעורים (20%)

תרגילי בית. בדרך כלל 2 או 3 שאלות קצרות אחרי כל הרצאה, להגשה בבוקר לפני יום
ההרצאה של השבוע הבא (40%)

בוחן ביניים ובוחן סופי (המורכבים משאלות דומות לאלו של התרגילים לשיעורי בית, אך כוללים
מיומנויות אינטגרטיביות יותר) (40%)

פרטי המפגשים:

אלו הנושאים. התפרוסת על פני 13 השבועות תלוייה ברקע של המשתתפים (קצב התקדמות). המבנה זהה לספר לימוד (De Veaux, Stats: Data and Models), וכל הרצאה תסכם מראש את החומר של הפרק. הספר קריא מאוד, ומומלץ לקרוא במקביל להרצאות. במידה ונספיק את החומר הזה, נתקדם לפרקים אודות הסקה סטטיסטית

I. Exploring and Understanding Data

2 Displaying and Describing Data

2.1 · Summarizing and Displaying a Categorical Variable 2.2 Displaying a Quantitative Variable

2.3 · Shape

2.4 · Center

2.5 · Spread

3 Relationships Between Categorical Variables—Contingency Tables

3.1 · Contingency Tables

3.2 · Conditional Distributions

3.3 · Displaying Contingency Tables

3.4 · Three Categorical Variables

4 Understanding and Comparing Distributions

4.1 · Displays for Comparing Groups

4.2 · Outliers

4.3 · Timeplots and smoothing

4.4 · Re-Expressing Data: basics

5 The Standard Deviation and the Normal Model

5.1 · Using the Standard Deviation to Standardize Values

5.2 · Shifting and Scaling

5.3 · Normal Models

II. Exploring Relationships Between Variables

- 6 Scatterplots, Association, and Correlation
  - 6.1 ·Scatterplots
  - 6.2 ·Correlation
  - 6.3 ·Warning: Correlation is not Causation
  - 6.4 ·Straightening Scatterplots
- 7 Linear Regression
  - 7.1 ·Least Squares: The Line of “Best Fit ”
  - 7.2 ·The Linear Model
  - 7.3 ·Finding the Least Squares Line
  - 7.4 ·Regression to the Mean
  - 7.5 ·Examining Residuals
  - 7.6 ·R²—The Variation Accounted for by the Model
  - 7.7 ·Regression Assumptions and Conditions

רשימות קריאה:

Richard D. De Veaux, Paul F. Velleman, and David E. Bock, Stats: Data and Models, 5th Edition .

(ראו הסבר למעלה).

תיאוריות ארגוניות

קורס שנתי

תואר שני

ד"ר ארז מגור

emaggor@bgu.ac.il, חדר 343

ימי שלישי 17-18 או בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות. ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. בקורס נאמץ תפיסה רחבה של מושג הארגון. לכן, לצד דיון בעליית הפירמה המודרנית נעסוק גם בשלל ארגונים נוספים לרבות: המדינה וסוכנויות מדינתיות, ארגוני עובדים, ארגוני מגזר שלישי, ועוד. הקורס מתחלק לשני חלקים מרכזיים. בחלק הראשון אותו נלמד במהלך סמסטר א' נעסוק בעליית הקפיטליזם והמעבר מהקפיטליזם "הקלאסי" של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית. את תהליך זה נבחן מזוויות שונות, כולל באמצעות תיאוריות קלאסיות וביקורתיות. נרחיב גם לגבי גישות שונות העוסקות ביחסי ארגון-סביבה תוך דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה וגישת ה"שיזור" החברתי. בנוסף, נעסוק במדינה כשחקן אוטונומי ובחשיבות של איגודי עובדים כמנגנון לייצוג האינטרסים של העובדים. החלק השני של הקורס יוקדש לדיון בתמורות הגדולות שהביאו עמם המפנה הניאו-ליברלי, הגלובליזציה והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים. בחלק זה נתמקד בהשלכות של תהליכים אלה על המבנה והמודל העסקי של הפירמה, עליית התאגידיים הרב-לאומיים והתפקיד המשתנה של המדינה. עוד נדון בהובלת בהליכי הפרטה, בתפקיד המדינה בקידום חדשנות, בתמורות שחלו באיגודי העובדים, בכלכלת הפלטפורמה, המאבק הסביבתי ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

יסודות הסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מייצר בסיס תיאורטי לסמינר מחקרי ו/או תזה בלימודי ארגון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרה עם מגוון רחב של תיאוריות וספרויות בתאוריה ארגונית, פיתוח של יכולות קריאה ביקורתית ואינטגרציה בין מאמרים ותיאוריות שונות. הקורס גם משלב התנסות בעריכת מחקר ראשוני (pilot) וכתובת עבודה אקדמית שתחזק את היכולת המחקרית והיכולות לתרגם ממצאים אמפיריים לטענות סוציולוגיות/אנתרופולוגיות/ארגוניות של התלמידות

אופן ההוראה:

הרצאות פרונטליות, דיונים בכיתה, הצגות קצרות של התלמידות.

מטלות הקורס:

הגשת דוחות קריאה לפני כל שיעור לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 15% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 15% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות, את יכולת ההכנה של הצגה קצרה ואת היכולת להציג טענות מול כיתה.

הגשת הצעת מחקר לעבודה המסכמת לפי הנחיות שימסרו בהמשך. מועד הגשה - לקראת אמצע סמסטר ב'. 15% מהציון הסופי בקורס. המטלה נועדה לעזור לסטודנטיות להתכונן להכנת העבודה המסכמת בקורס. להתחיל לגבש שאלת מחקר, לבחור שיטת מחקר מתאימה ולהתחיל לקרוא את הספרות הרלוונטיית.

הגשת עבודת מחקר מסכמת לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 50% מהציון הסופי בקורס. המטלה נועדה לבדוק את היכולות של הסטודנטיות ליישם חלק מהתיאוריות שנלמדו בקורס ככלים לניתוח מקרה קונקרטי בזירה הארגונית.

פרטי המפגשים:

לוח מועדי השיעורים וחומר הקריאה
סמסטר א' – ארגונים בעידן הפורדיסטי

שבוע 1 (17.10.23): מבוא לקורס ועל עליית הקפיטליזם
*אלי קוק. 2022. "מהפכת השוק של קרל פולני". הזמן הזה.

קריאת מומלצת:

קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת
מכון ון-ליר. פרקים 11-12.

קפיטליזם פרק 1: אדם סמית' והולדת "השוק החופשי"

שבוע 2 (24.10.23): עליית התאגיד - "היד הנראית" מחליפה את ה"יד הנעלמה"

*Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In: The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business. Cambridge: Harvard University, p. 1-12.

*Berle, A. A., & Means, G. G. C. (1991). The modern corporation and private property. Transaction publishers. Chapter 2 "The Appearance of the Corporate System", pp. 11-17.

קריאת מומלצת:

"מדוע ההצלחה של חברות משפחתיות משבשת לחלוטין את התיאוריה המודרנית אודות
חברות מסחריות". אקונומיסט (תורגם ע"י מגזין The-Marker). 2015.

Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: Perspectives on Organizational Design and Behavior, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.

Drucker, Peter. (1946). Concept of the Corporation. The John Day Company: New York: Chapter 1: "The Corporation as Human Effort", pp. 20-40.

שבוע 3 (31.10.23): בחירות לרשות המקומית – אין לימודים

שבוע 4 (7.11.23): הארגון הרציונאלי – ובר על הברוקרטיה, טיילוריזם, פורדיזם
* "ההתפתחות ההיסטורית של תחום ההתנהגות הארגונית", בתוך: התנהגות ארגונית מיקרו:
כרך א', עורכות: ורדה וסרמן, שרון אריאלי, אורלי טנא-גזית, עמ' 31-64.

שבוע 5 (14.11.23): הניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים
* שנהב, יהודה. (1995). "מדע הניהול בחדר התכנון של הפירמה", עמ' 141-171
ו"הברוקרטיה כמנגנון שליטה" עמ' 211-222, מתוך: מכונה הארגון חשיבה ביקורתית
ביסודות תורת הניהול.

*Braverman, Harry. 1974. Labor and Monopoly Capital. "The Primary Effects of
Scientific Management." pp. 124-138.

קריאת מומלצת:

אדוארדס, ר'. ס'. (2010) "דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי." בתוך ברקוביץ,
נ. (עורכת) סוציולוגיה של ארגונים: מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 385-419
גראהם סיוול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה
באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.
טל גולן. העין הבוחנת והצופה: הסדרה ומשטור של התנהגות עובדים במקום העבודה.
משפט חברה ותרבות – מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות, 553–519

שבוע 6 (21.11.23): ניהול הרגש בארגונים

*Hochschild, A. R. (1983). "Exploring the Managed Heart". In her The Managed
Heart: Commercialization of Human Feeling. Berkeley: University of California
Press, pp. 1-23.

קריאת מומלצת:

אווה אילוז. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 15-62, 150-158.
Cushen, Jean, and Paul Thompson. 2012. "Doing the right thing? HRM and the
angry knowledge worker." New Technology, Work and Employment 27.2: 79-
92

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 335 }

שבוע 7 (28.11.23): ארגונים והסביבה החברתית
*אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. ניהול בין-לאומי. האוניברסיטה הפתוחה. "תיאורית תלות מצב". עמ' 153-161 ו"תיאורית תלות-משאבים". עמ' 162-166.
קריאת מומלצת:

Froelich, Karen A. 1999. "Diversification of Revenue Strategies: Evolving Resource Dependence in Nonprofit Organizations." *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28 (3) 246-265

Pfeffer, Jeffrey. 1982. *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. "Structural Contingency Theory", Pp. 147-163 & "Resource Dependence", Pp. 192-204.

שבוע 8 (5.12.23): תיאוריה מוסדית
*דימאג'יו פאול ג' וולטר ו' פואל. 1983. "שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים" מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. עמ' 328-350.
קריאת מומלצת:

מאייר ג'ון ובריאן רואן. 1977. "אירגונים ממוסדים – המבנה הפורמלי כמיתוס וטקס". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים.

דובין, פרנק ר'. 1994. "מודלים תרבותיים של אירגון. ההבניה החברתית של עקרונות ארגון רציונליים". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. עמ' 352-381.

שבוע 9 (12.12.23): על ארגוני עובדים ודמוקרטיה במקום העבודה
*מתן ברוד. דמוקרטיה במקום העבודה- סקירה מקצועית. פורום ארלזורוב. (ניתן לדלג על פרק ב').
קריאת מומלצת:

Freeman, R. B., & Medoff, J. L. (1984). "What do Unions Do: Review Symposium". *Indus. & Lab. Rel. Rev.*, 38, pp. 244-261.

שבוע 10 (19.12.23): על המדינה כארגון
*סקוצ'פול, תדה. 1984 (1993). "חזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר
עכשווי." בתוך: ברוך זיסר (עורך), מדע המדינה לגונויו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה.
תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 521-541.
קריאת מומלצת:

Mann, M. (1984). The autonomous power of the state: its origins, mechanisms
and results. *European Journal of Sociology* 25(2), 185-213.

שבוע 11 (26.12.23): עירוניות והעיר כזירה של מפגש ארגונים—הרצאת אורחת ד"ר נגה
קידר (אוני' העברית)
*גיאורג זימל. 2007. "העיר הגדולה וחיי הנפש". בתוך: אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר
המודרנית. עמ' 23-40.
קריאה מומלצת:
לואיס וירת. 2007. "אורבניות כאורך חיים". בתוך: אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר המודרנית.
עמ' 91-117.

שבוע 12 (2.1.24): המדינה בעידן הניאו-ליבראלי א'— הניהול הציבור החדש (New Public
Management)- הרצאת אורחת: ד"ר רעות מרצינו (אוני' העברית).
*Jonathan Boston. 2016. Basic NPM Ideas and their Development. In *The
Ashgate research companion to new public management*, Pp. 17-32.
**"Mariana Mazzucato: The McKinseys and the Deloittes have no expertise in
the areas that they're advising in". *Financial Times*, February 2023.
קריאת מומלצת:

אורלי בנימין. 2015. "רכש שירותים חברתיים בישראל כמגדר תנאי העסקה: המשא ומתן
בין המדינה למעסיקים זוכי מכרזים." ביטחון סוציאלי 98: עמ' 39-62.
רעות מרצינו. 2016. "נייר מדיניות: מיקור חוץ של תהליכי עיצוב המדיניות במגזר הציבורי".
המרכז לצדק חברתי ודמוקרטיה ע"ש יעקב חזן במכון ון ליר בירושלים 1-12

Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). The new public service: Serving rather than steering. *Public administration review*, 60(6), 549-559.

שבוע 13 (9.1.24): שיעור סיכום סמסטר

אין קריאה

סמסטר ב' – ארגונים בעידן הניאו-ליבראלי

שבוע 1 (27.2.24): מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם ניאו-ליבראלי
* דיוויד הארווי. [2005] 2015. קיצור תולדות הניאו ליברליזם. מולד. "פרק 1: חירות היא סתם עוד מילה". עמ' 17-56.
קריאת מומלצת:

דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 34-56.
רון מנדלקרן. 2015. "קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל". תדפיס מתוך הספר קיצור תולדות הניאו-ליברליזם של דיוויד הארווי. הוצאת מולד. עמ' 271-312.
Gerstle, G. (2022). The rise and fall of the neoliberal order: America and the world in the free market era. Oxford University Press. Introduction. Pp. 1-15.

שבוע 2 (5.3.24): התרבות של הקפיטליזם החדש

*Richard Sennett. 2006. "Chapter 1: Bureaucracy". In "The Culture of the New Capitalism". Pp. 15-82.

קריאת מומלצת:

קונדה, גדעון. (2000). "עצמי" וארגון: בצילו של שור הזהב". בתוך: מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק, חרגול הוצאה לאור, עמ' 181-241.

שבוע 3 (12.3.24): פירוק הפירמה ושוק העבודה המשתנה בעידן הניאו-ליבראלי הגלובלי
*ויקי סמית. 2010. "דרכים חדשות לארגון העבודה". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 602-626.

קריאת מומלצת:

Powell, Walter W. 2001. "The capitalist firm in the twenty-first century: Emerging patterns in Western enterprise" in Paul DiMaggio (ed.), *The Twenty-First Century Firm*. Princeton University Press, pp. 33-68.

Davis, G. F. 2011. "The Twilight of the Berle and Means Corporation". *Seattle University Law Review* 34: 1121-1126, 1130-1138.

שבוע 4 (19.3.24): רגולציה תאגידית בעידן הניאו-ליבראלי
*שמיר, רונן. 2007. "שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים". בתוך חנה הרצוג ואחרים (עורכים) דורות, מרחבים, זהויות. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 237-258.

* מור הופרט. 2018. "חמש שנים לאסון בבנגלדש: האם תעשיית הטקסטיל למדה לקח?" עיתון דבר.

קריאה מומלצת:

Jennifer Bair, Mark Anner, and Jeremy Blasi. 2020. "The Political Economy of Private and Public Regulation in Post-Rana Plaza Bangladesh." *ILR Review* 73:4, 969-994.

שבוע 5 (26.3.24): מגדר וארגונים בעידן הגלובלי
*ברברה ארנרייך, ארלי ראסל הוכשילד [עורכות]. מבוא ל: האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה.

קריאת מומלצת:

מיכל פרנקל. 2010. "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: עמ' 158-180.

שבוע 6 (2.4.24): המדינה בעידן הניאו-ליבראלי ב'-- סוכנויות מדינתיות וחדשנות

*Breznitz, D., & Ornston, D. (2013). "The revolutionary power of peripheral agencies: Explaining radical policy innovation in Finland and Israel." *Comparative Political Studies*, 46(10), 1219-1245.

קריאת מומלצת:

ממן, ד., רוזנהק, ז. 2008. "מנכחים את הגלובלי: בנק ישראל ופוליטיקת ההכרח של הניאו-ליברליזם. סוציולוגיה ישראלית, י(1), 107-131.

Fuchs, E. R. (2010). Rethinking the role of the state in technology development: DARPA and the case for embedded network governance. *Research Policy*, 39(9), 1133-1147.

שבוע 7 (9.4.24): איגודי עובדים בעידן הניאו-ליברלי

*יונתן פרמינגר. 2020. "דרכי התארגנות חדשות המתהוות בצל ההסתדרות: רדיקליזציה בתנאי העסקה פוגעניים?". עבודה, חברה ומשפט טז. עמ' 7-26.

*אסף בונדי, 2023. "יחסים במשבר: משבר הקורונה והעמקת הליברליזציה ביחסי העבודה בישראל." סוציולוגיה ישראלית, כא, עמ' 113-121.

קריאת מומלצת:

טלי קריסטל. 2020. "מה איגודי עובדים עושים? איגודי עובדים ואי-שוויון בהכנסות במקומות עבודה בישראל." עבודה, חברה ומשפט טז, 103-123.

בן פישר וערן פישר. 2019. "שיח התאגדויות עובדי הייטק בישראל 2014-2018." סוציולוגיה ישראלית: גיליון כ2. עמ' 10-30.

שבוע 8 (16.4.24): הפרטה וארגונים ללא מטרת רווח

*אייזנשטדט, מימי וזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוסי מעורבות חדשים של המדינה: תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

קריאת מומלצת:

יחזקאל הזנפלד. 2005. "מדינת הרווחה במעבר: מה יהיה תפקיד מגזר המלכ"רים?" ביטחון סוציאלי, מס' 70 עמ' 13-31.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 340 }

עידית וייס-גל, דפנה בירגר. 2012. "הבדלים בין עובדים סוציאליים בארגונים שונים (ממשלתיים, מלכ"רים ועסקיים) בתנאי עבודה, קונפליקט רווח-רווחה, השקעה בעובד ושביעות רצון – מחקר גישוש." ביטחון סוציאלי 90. עמ' 189-220.

שבוע 9 (23.4.24): חופשת פסח- אין שיעור

שבוע 10 (30.4.24): אתניות ומגדר בארגונים בינלאומיים

*Marantz, E. A., Kalev, A., & Lewin-Epstein, N. (2014). "Globally themed organizations as labor market intermediaries: The rise of Israeli-Palestinian women's employment in retail". *Social Forces*, 93(2), 595-622.

*ארנרייך ברברה ואנט פואנטס. 1987. "סביב העולם עם החברות הרב לאומיות", מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 627-638.
קריאת רשות:

סברסקי, ברברה "נשים ישראליות בקו הייצור" מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 639-682.

שבוע 11 (7.5.24): כלכלת הפלטפורמה

*Rahman, K. S., & Thelen, K. (2019). "The rise of the platform business model and the transformation of twenty-first-century capitalism." *Politics & Society*, 47(2), 177-204.

*אלטרואיזם מבחון, ניצול מבפנים: הבלוף שמאחורי "כלכלת השיתוף". ניו-יורק טיימס/דה-מרקר

שבוע 12 (14.5.24): חופשת יום העצמאות – אין שיעור

שבוע 13 (21.5.24): הסוף של העידן הניאו-ליברליזם הגלובלי?

* Gerstle, G. (2022). *The rise and fall of the neoliberal order: America and the world in the free market era*. Oxford University Press. Chapter8 "The End", pp. 268-293.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 341 }

קריאת רשות:

Rana Foroohar. Homecoming: The Path to Prosperity in a Post-Global World. 2022. Chapter 16: Where Do We Go from Here? Pp. 317-324.

שבוע 14 (28.5.24): מוביליזציה עסקית של תאגידים ומשבר האקלים
*רמי קפלן. 2022. "גלובליזציה נאו-ליברלית, תאגידים רב-לאומיים והכישלון של רפורמת האקלים". קריאות ישראליות גיליון 2, עמ' 36-49.

שבוע 15 (4.6.24): שיעור השלמות

שבוע 16 (11.6.24): חופשת שבועות – אין שיעור

שבוע 17 (18.6.24): שיעור סיכום

תיאוריות של חברה

קורס סמסטריאלי

תואר שני

אורי שויד

חדר 378 0527253988 shwed@bgu.ac.il

יום ב' 12:15 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתיאוריות השונות המנחות את המחקר החברתי בסוציולוגיה במאה ה-21. מטרתו העיקרית היא הקניית השימוש בתיאוריה כמנוע מארגן למחקר, וחשיפה של האופנים השונים בהן נעשה שימוש בתיאוריות שונות במחקר. הקורס ידגיש את גישת הסוציולוגיה האנליטית ואת עבודת הסוציולוגית כחיפוש אחר מכניזמים להסבר חברתי. מהלך הקורס: הקורס מאורגן סביב סוגיות עיקריות במחקר החברתי, ואינו נסוב סביב הוגים עיקריים המתווכחים ביניהם או כהתפתחות כרונולוגית של רעיונות. ההיגיון הנושאי ידגיש את האופנים בהן תיאוריות הן כלי עבודה עבור החוקר החברתי. בחלקו האחרון של הקורס נבחן מאמרים בחזית המחקר בסוציולוגיה ואת שימושם בתיאוריה. לקראת כל שיעור התלמידים יקראו את קריאת החובה ויגיבו עליה באמצעות אתר הקורס עד הערב שלפני השיעור. במהלך השיעור יתקיים דיון בקריאה, בתגובות התלמידים אליה ובמאמרים המדגימים את הנידון. מאמרים אלו יוצגו ע"י התלמידים בכיתה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נדרשת היכרות טובה עם תיאוריות גדולות ובסיסיות בסוציולוגיה (קורסי תיאוריות בתואר ראשון או קורס ההשלמה המחלקתי)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יקנה מיומנויות לשימוש בתיאוריה בעיצוב מחקר חברתי ולכן דרוש לסדנאות התזה ולסמינרים

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

היכרות עם סוגיות מרכזיות בסוציולוגיה
אופני שימוש בתיאוריה במחקר
יבוא תיאוריות משדה אחד לשדה אחר
עמידה מול קהל (הצגת מאמר בכיתה)

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מטלה שוטפת - הגשת תגובה קצרה לקריאת החובה לקראת חמישה מהמפגשים לפחות. כל הגשה תקבל ציון בין 1-4 המצטברים עד למקסימום של 20 נקודות (ניתן להגיש יותר מ-5 דוחות). המטלה בוחנת קריאה פעילה ומעורבת של חומר הקורס ויכולת אינטגרציה של קריאת החובה הנתונה עם נושאים רחבים.

הצגת מאמר - כל תלמידה יציגו מאמר בשבוע אחר מתוך קריאת הרשות. ההצגה תקבל ציון מאוני במשקל 15% מהציון הסופי. המטלה בוחנת יכולת קריאה ביקורתית, חילוף תפקיד התיאוריה בדו"ח מחקרי, ויכולת אינטגרציה של מאמר נתון עם חומר הקורס השוטף.

מטלה מסכמת, להגשה עד פסח, במשקל 65% מהציון. המטלה בוחנת שימוש אינטגרטיבי בחומר הקורס ויישומו לשדה אמפירי בעל עניין למגיש.

פרטי המפגשים:

17/10 פתיחה, היכרות ונהלים - באיזה אופן נעסוק בתיאוריות
קריאת חובה - רוחס - הקדמה

24/10 תיאוריות מבוססות מכניזמים ותיאוריות של הטווח הבינוני - חובה – רוחס פרק 1
רשות

Hedstrom P. & P. Bearman. 2011. The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Chapters 1-2

Timmermans, S. and Tavory, I. 2012. Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. Sociological Theory 30(3): 167-186 .

14/11 כוח ואי שוויון – חובה רוחס פרק 2.

Ridgeway, C. 2014. Why Status Matter for Inequality. American Sociological Review 79(1):1-16

Scarborough WJ, Pepin JR, Lambouths DL, Kwon R, Monasterio R. 2021. The Intersection of Racial and Gender Attitudes, 1977 through 2018. American Sociological Review 86(5):823-855. doi:10.1177/00031224211033582

21/11 פעולה אסטרטגית חובה רוחס פרק 3

רשות:

Tilcsik A. Statistical Discrimination and the Rationalization of Stereotypes. American Sociological Review. 2021;86(1):93-122. doi:10.1177/0003122420969399

28/11 ערכים ומבנים חברתיים חובה רוחס פרק 4.

רשות:

Boutyline A, Soter LK. Cultural Schemas: What They Are, How to Find Them, and What to Do Once You've Caught One. American Sociological Review. 2021;86(4):728-758. doi:10.1177/00031224211024525

5/12 הבניה חברתית חובה רוחס פרק 5.

רשות:

Schoon, E. 2022. Operationalizing Legitimacy. *American Sociological Review* 87(3):478-503.

חובה
Lezaun, J. 2017. Actor Network Theory. Ch. 11 in Benzecry C.E., M. Krause & I.A. Reed. *Social Theory Now*. University of Chicago Press. Pp: 305-336

רשות:

Fox, N.J. and P. Allred. 2018. Social Structures, Power and Resistance in Monist Sociology: New Materialists insights. *Sociology* 54(3):315-330

הצגה
Mills, T. 2018. What Has Become of the Critique? Reassembling Sociology After Latour. *British Journal of Sociology*. 69(2):286-305

רשות
Latour, Bruno, Pablo Jensen, Tommaso Venturini, Sebastian Grauwin, and Dominique Boullier. 2012. "The Whole Is Always Smaller than Its Parts' - a Digital Test of Gabriel Tardes' Monads." *British Journal of Sociology* 63(4):590-615.

1

9/12 רוחס פרק 6 + אפילוג

9/1 - 19/12 השלמות והצגות בכיתה

[רשימות קריאה:](#)

Rojas, Fabio. 2017. Theory for the Working Sociologist. Columbia University Press.

רשות (יתכנו שינויים):

Pryma, J. 2022. Technologies of Expertise: Opioids and Pain Management's Credibility Crisis. American Sociological Review 87(1):17-49

Negro V., Kovacs B. and G.R. Carroll. 2022. What's Next? Artists' Music After the Grammy Awards. American Sociological Review 88(4): 644-674.

Braun, R. 2022. Bloodlines: National Border Crossing and Antisemitism in Weimar Germany. American Sociological Review 88(2): 202-236.

Pryma, J. 2022. Technologies of Expertise: Opioids and Pain Management's Credibility Crisis. American Sociological Review 87(1):17-49.

Wilmers, N. and L. Zhang. 2022. Values and Inequality: Prosocial Jobs and the College Wage Premium. American Sociological Review 88(3):415-442.

Aksoy, O. and D. Gambetta. 2022. Commitment through Sacrifice: How Longer Ramadan Fasting Strengthens Religiosity and Political Islam. American Sociological Review 88(4): 555-583.

De Vaan M. and Toby Stuart. 2022. Gender in the Markets for Expertise. American Sociological Review 88(3): 443-477.

Ray V. 2019. A Theory of Racialized Organizations. American Sociological Review 84(1):26-53.

Rosen E, Garboden PME, Cossyleon JE. 2021. Racial Discrimination in Housing: How Landlords Use Algorithms and Home Visits to Screen Tenants. American Sociological Review 86(5):787-822.
doi:10.1177/00031224211029618

Hart CG. 2021. Trajectory Guarding: Managing Unwanted, Ambiguously Sexual Interactions at Work. American Sociological Review 86(2):256-278.
doi:10.1177/0003122421993809

- Sauer C, Valet P, Shams S, Tomaskovic-Devey D. 2021. Categorical Distinctions and Claims-Making: Opportunity, Agency, and Returns from Wage Negotiations. *American Sociological Review*;86(5):934-959. doi:10.1177/00031224211038507
- Estep K, Greenberg P. Opting Out: Individualism and Vaccine Refusal in Pockets of Socioeconomic Homogeneity. *American Sociological Review*. 2020;85(6):957-991. doi:10.1177/0003122420960691
- Erikson E, Shirado H. Networks, Property, and the Division of Labor. *American Sociological Review*. 2021;86(4):759-786. doi:10.1177/00031224211027893
- Van de Rijt A. 2019. Self-Correcting Dynamics in Social Influence Processes. *American Journal of Sociology* 124(5):1468-1495
- Sweet, P.L. 2019. The Sociology of Gaslighting. *American Sociological Review* 84(5):851-875.
- Kozlowski A.C., M. Taddy & J.A. Evans. 2019. The Geometry of Culture: Analyzing the Meanings of Class through Word Embeddings. *American Sociological Review* 84(5):905-949.
- Karrell D. and M. Freedman. 2019. Rhetorics of Radicalism. *American Sociological Review* 84(4):726-753.
- Musto, M. 2019. Brilliant or Bad: The Gendered Social Construction of Exceptionalism in Early Adolescence. *American Sociological Review* 84(3):369-393 .
- Correll SJ, Weisshaar KR, Wynn AT, Wehner JD. Inside the Black Box of Organizational Life: The Gendered Language of Performance Assessment. *American Sociological Review*. 2020;85(6):1022-1050. doi:10.1177/0003122420962080
- Elliott S. & M. Reid. 2019. Low Income Black Mothers Parenting in the Mass Incarceration Era: The Long Reach of Criminalization. *American Sociological Review*. 84(1):197-219 .

Hallet, T., O. Stapleton & M. Sauder. 2019. Public Ideas: Their Varieties and Careers. *American Sociological Review* 84(3): 545-576 .

Rawlings C.M. & Childress C. 2019. Emergent Meanings: Reconciling Dispositional and Situational Accounts of Meaning-Making from Cultural Objects. *American Journal of Sociology* 124(6):1763-1809

Bail C.A., T.W. Brown & A. Wimmer. 2019. Prestige Proximity and Prejudice: How Google Search Terms Diffuse across the World. *American Sociological Review* 124(5):1496-1548

McMahan P, McFarland DA. 2021. Creative Destruction: The Structural Consequences of Scientific Curation. *American Sociological Review* 86(2):341-376. doi:10.1177/0003122421996323

Hunzaker, M.B.F. and L. Valentino. 2019. Mapping Cultural Schemas: From Theory to Method. *American Sociological Rev*

סמטר ב'

אנתרופולוגיה של מין ומיניות

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר יעלה להב רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מין ומיניות הם היבטים בסיסיים של החוויה האנושית הקושרים יחד גוף-נפש-וחברה. הביטוי המיני עשוי אמנם להתחיל מהביולוגיה אך כמו כל דבר אנושי, התרבות משפיעה עמוקות על אופני הביטוי המיני. מכאן, הקטגוריות של מין ומיניות מעצבות את חיינו בדרכים עמוקות ואינטימיות המגדירות כיצד אנו מכירים את עצמנו, כיצד אנו מתייחסים לאחרים, כיצד אנו מתקשרים עמם ואף כיצד אנו מבינים מה זה אומר להיות בן/בת אנוש. במסגרת הקורס, נעסוק בתיאוריות אנתרופולוגיות - קלאסיות ועכשוויות - אודות מין ומיניות ונבחן את האופנים המגוונים והדינמיים בהם תרבויות שונות מבינות ומכוננות היבטים אלו. סטודנטים/יות יוזמנו להתעניין בסוגיות שיוצגו בשיעורים ולכתוב מטלה מסכמת העוסקת באחת הסוגיות הנוגעות לתחומי ידע אלו - לפי בחירתם/ן ובתיאום עם המרצה

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

תיאוריות אנתרופולוגיות מתקדמות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- היכרות עם לימודי מיניות במסגרת הדיסציפלינה האנתרופולוגית
- רכישת ידע על ההיסטוריה של חקר המיניות באנתרופולוגיה
- העמקת המודעות לתרבויות מיניות מגוונות
- עידוד חשיבה הוליסטית, ביקורתית ופיתוח מיומנויות אקדמיות בכתב ובע"פ

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

- א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.
- ב. 30% רפרט. הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע. המציגה יתבקש/תתבקש להתמקד בפרזנטציה בפרטי קריאה המסומן בכוכבית (בשבוע הראשון של הקורס יישלח דף שיבוצים לרפרטים), אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הקריאה הנוספים לאותו השבוע (חובה + רשות). במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פריטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחוייבים/ות לקרוא הן את פרטי קריאת הרשות והן את פריטי קריאת החובה. מטרת הפרזנטציה היא להעמיק את הבנת מאמרי החובה ואף לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" בקרב המאזינים/ונת ולעודד אותם להרהר ואולי אף לעיין שנית במאמרי החובה, להבין כיצד לעשות בהם שימוש במטלה המסכמת ואף לעודד אותם/ לקרוא את מאמרי הרשות לפיכך, אין צורך לערוך סיכום של המאמרים, אלא להוביל פרזנטציה ודיון על המאמרים שיציגו אותם באופן מוחשי, מעניין ומרחיב את הדעת.
- ג. מטלה מסכמת בנושא של "אנתרופולוגיה של מין ומיניות" (60% מהציון) עליכם. להגיש עבודה העוסקת בהיבט כלשהו הקשור בנושא הרחב של אנתרופולוגיה של מין ומיניות.
- במידה ואתם/ן עוסקים. ות בעבודת התיזה שלכם/ן בסוגיות הקשורות בהיבט כלשהו של מין ומיניות – ניתן להגיש טיוטת פרק, טיוטת הצעת מחקר או כל דבר אחר שיקדם את עבודת המחקר שלכם/ן (בכל מקרה יש לאשר את נושא העבודה והפורמט הנבחר עם המרצה לפני סוף הסמסטר).
- למי שאינו חוקר. ת סוגיות אלו במסגרת התזה ו/או לומדת. במסלול הכללי, ניתן להגיש עבודה בפורמט של סקירת ספרות שיכלול דיון ביקורתי בתחום מסוים תוך ציון הפערים בספרות. אורך המטלה: עד 8 עמ'. פירוט נוסף יימסר בהמשך הסמסטר.
- קריטריונים להערכת העבודה ימסרו בהמשך בהתאם לסוג העבודה.

פרטי המפגשים:

27/2 שיעור פתיחה-היכרות עם דרישות הקורס. התחלת נושא ראשון: אנתרופולוגיה מוקדמת ומיניות "פרימיטיבית" - מלינובסקי, ב. ([1927]2004). מין והדחקה בחברה הפראית. תל אביב: רסלינג. (יש לקרוא את פרקים: 5, 7, 8).

- מיד, מ'. ([1928]1978). התבגרות בסמואה-על מתבגרים ומין בחברה הפרימיטיבית. ת"א: הוצאת "אח" בע"מ. (יש לקרוא את "יחסי מין רשמיים", עמ' 61-74 ואת "הניסיון והאינדיבידואליות של הנערה הממוצעת", עמ' 89-104).

5/3 המשך-אנתרופולוגיה מוקדמת ומיניות "פרימיטיבית"
Evans-Pritchard, E. E. (1973). Some notes on Zande sex habits. American Anthropologist, 171-175.

12/3 גזע, אוריינטליזם וקולוניאליזם - מוהנטי, צ'ט. ([1988]2006). תחת עיניים מערביות: הגות פמיניסטית ושיחים קולוניאליים. בתוך: , באום, ד'. ואחרות (עורכות). ללמוד פמיניזם: מקראה. סדרת מגדרים, הוצאת הקיבוץ המאוחד. (עמ' 415-442)

- סטולר, א'. ל. ([1989]2013). "האצלת מכובדות לאימפריה: הפוליטיקה של גזע ומוסריות מינית בתרבויות הקולוניאליזם של המאה ה-20. בתוך: מק'גי, ר.ג', וורמס, ר.ל. (עורכים). תיאוריות אנתרופולוגיות-מבוא היסטורי. כרך א. האוניברסיטה הפתוחה (עמ' 683-712)

19/3 מין וטקס - וייטמן, ס' (2004). התעלסות כטקס אהבה. תיאוריה וביקורת, 25: 235-258.

26/3 מין כחליפין מתנתי - מוס, מ. ([1925]2005). מבוא: על המתנה, ובייחוד על החובה להשיב מתנה על מתנה. בתוך: מסה על המתנה. תל אביב: רסלינג. (עמ' 33-42).

Hunter, M. (2002). The materiality of everyday sex: thinking beyond 'prostitution'. African studies, 61(1), 99-120.

2/4 אנתרופולוגיה וזהויות מיניות א'- (המיתוס של) הטרוסקסואליות

Parker, H. N. (2001). The myth of the heterosexual: anthropology and sexuality for classicists. *Arethusa*, 34(3), 313-362.

Rubin, Gayle. 1993/1984. "Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality." In *The Lesbian and Gay Studies Reader*. Henry Abelove, Michele Aina Barale and David M. Halperin, eds. New York: Routledge. Pp. 3-44.

9/4 אנתרופולוגיה וזהויות מיניות ב': מיניות גברית

Gutmann, M. C. (1997). Trafficking in men: The anthropology of masculinity. *Annual review of anthropology*, 26(1), 385-409.

Loizos, P. (2016). A broken mirror: masculine sexuality in Greek ethnography. In *Dislocating masculinity* (pp. 79-93). Routledge.

16/4 אנתרופולוגיה וזהויות מיניות ג': מיניות נשית

Rubin, G. (1975). The traffic in women: Notes on the "political economy" of sex. In: Reiter, R.R (Ed.). *Toward an anthropology of women*. Monthly Review Press. (pp. 157-210) .

Blackwood, E. (2000). Culture and women's sexualities. *Journal of Social Issues*, 56(2), 223-238.

23/4 חופשת פסח

30/4 אנתרופולוגיה וזהויות מיניות ד': מיניות קווירית

Weiss, M. (2016). Always after: Desiring queerness, desiring anthropology. *Cultural Anthropology*, 31(4), 627-638.

Wilson, A. (2019). Queer anthropology. *Cambridge Encyclopedia of Anthropology*.

7/5 עבודות אתנוגרפיות בתעשיית המין

Kotiswaran, P. (2008). Born unto brothels—toward a legal ethnography of sex work in an Indian red-light area. *Law & social inquiry*, 33(3), 579-629.

Sinha, S. (2017). Ethical and safety issues in doing sex work research: Reflections from a field-based ethnographic study in Kolkata, India. *Qualitative Health Research*, 27(6), 893-908.

יום העצמאות 14/5

מבטים אנתרופולוגיים על תירות מין 21/5

Bowman, G. (1989). Fucking tourists: sexual relations and tourism in Jerusalem's old city. *Critique of Anthropology*, 9(2), 77-93.

Rivers-Moore, M. (2011). Imagining others: sex, race, and power in transnational sex tourism. *ACME: An International Journal for Critical Geographies*, 10(3), 392-411.

מיניות בעבודת שדה 28/5

Weiss, M. (2020). Intimate encounters: queer entanglements in ethnographic fieldwork. *Anthropological Quarterly*, 93(1), 1355-1386.

Langarita Adiego, J. A. (2019). On sex in fieldwork: Notes on the methodology involved in the ethnographic study of anonymous sex. *Sexualities*, 22(7-8), 1253-1267.

הרצאת אורחת ד"ר ליאור בסרמן נבון 4/6

חופש שבועות 11/6

שיעור מסכם 18/6

Jones, A. (2019). Sex is not a problem: The erasure of pleasure in sexual science research. *Sexualities*, 22(4): 643-668.

רשתות חברתיות וארגונים

קורס סמסטריאלי

תואר שני

פרופ' דניאל ממן

חדר 370, 08-6478244, dmaman@bgu.ac.il

יום ג' 13:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתרומה התיאורטית והמתודולוגית של חקר רשתות חברתיות בחקר ארגונים. הגישה של רשתות חברתיות אינה ממוקדת בשחקנים אטומיסטים או במבנה-על אלא ביחסים שבין השחקנים היוצרים את המבנה החברתי. במסגרת הקורס נעמוד על המקורות התיאורטיים של גישת הרשתות החברתיות בחקר ארגונים, מושגיה המרכזיים והצלחותיה האמפיריות ונתמקד במיוחד ברשתות תוך-אירגוניות ובין-ארגוניות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תיאוריות ארגוניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 358 }

אופן ההוראה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 359 }

מטלות הקורס:

יש להגיש 6 דוחות קריאה בהיקף של עד 400 מילה על פריטי קריאת החובה (מתוך 10 או 11 פריטי קריאת חובה – תלוי בקצב ההתקדמות). יש להגיש עד יום א' בשעה 10:00 – לפני השיעור הרלוונטי (כל דוח קריאה 5%, סה"כ 30% מהציון הסופי).

בכל שיעור מספר סטודנטים יציגו מאמרים מתוך רשימת מאמרי הרשות – מאמרים המסומנים בכוכביות (10% מהציון הכללי).

5. עבודת בית - 2 שאלות, כל אחת עד 4 עמודים (סה"כ 8 עמודים), בפונט 12 דוד, ברווח 2.0 בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ לפחות מכל צד, וליישר טקסט לשני הצדדים.

הגשה עד 14.7.2024 (60% מהציון הסופי)

פרטי המפגשים:

מבוא לרשתות חברתיות – 27.2.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 3-12.

סרט "ניקולאס כריסטאקיס, 2010 "ההשפעה הנסתרת של רשתות חברתיות"
https://www.ted.com/talks/nicholas_christakis_the_hidden_influence_of_social_networks?language=he

Ofem, Brandon, Theresa M. Floyd, and Stephen P. Brogatti, 2012, "Social Networks and Organizations", in Douglas Caulkins and Ann T. Jordan (eds.), A Companion to Organizational Anthropology, Blackwell Publishing Ltd.

הנחות יסוד: היסטוריה, שחקנים וקשרים – 5.3.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 13-17

קריאת רשות

Emirbayer, Mustafa, 1997, "Manifesto for a Relational Sociology", American Journal of Sociology, 103, 2, 281-317.

מושגי מפתח: סמיכות, המופיליה, הדדיות, דיאדות וטריאדות 12.3.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 18-26.

קריאת רשות

**Beraman, Peter and James Moody, 2004, "Suicide and Friendships among American Adolescents", American Journal of Public Health, 94, 1, 89-95.

**McPherson, Miller, Lynn Smith-Lovin and James M. Cook, 2001, "Birds of Feather: Homophily in Social Networks", Annual Review of Sociology, 27: 415-444

מושגי מפתח: רשת מלאה, צפיפות, קשרים חלשים, חורים מבניים, מרכזיות, מולטיפלקסיטי
ותפקידים – 19.3.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 27- 43.

קריאת רשות

**Burt, Ronald S. 2012, "Network-Related Personality and the Agency Question: Multirole Evidence from a Virtual World", American Journal of Sociology, 118, 3, 543-591.

**Padgett, John F. and Cristopher Ansell K, 1993, "Robust Action and the Rise of the Medici, 140-1434, American Journal of Sociology, 98, 6, 1259-1319.

מושגי מפתח: הרשת הבין-אישית, קשרים חזקים - 26.3.2024

קריאת חובה:

Marsden, Peter V., 1987, "Core Discussion Networks of Americans", American Sociological Review, 52, 122-131

קריאת רשות

**McPherson, Miller, Smith-Lovin Lynn, and Matthew Brashears, 2006, "Social Isolation in America: Changes in Core Discussion Networks over Two Decades", American Sociological Review, 71, 353-375

העולמות הקטנים - 2.4.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 35, 108-134.

קריאת רשות

סרט "שש דרגות של הפרדה" (לחפש עותק עם תרגום לעברית)

<http://topdocumentaryfilms.com/six-degrees-of-separation/>

דפוזיה והשפעה – 9.4.2024

קריאת חובה

Kadushin, Charles, 2012, Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings, Oxford, Oxford University Press, 135-161.

קריאת רשות

סרט: ניקולאס כריטאקיס, "כיצד רשתות חברתיות מנבאות מגיפות"
https://www.ted.com/talks/nicholas_christakis_how_social_networks_predict_epidemics?language=he

רשתות חברתיות וירטואליות וממשיות – 16.4.2024

קריאת חובה

Scott, Golder and Michael Macy, 2014, "Digital Footprints: Opportunities and Challenges for Online Social Research", Annual Review of Sociology, 40, 129-152 .

קריאת רשות

**Groenewegen, Peter and Christine Moser, 2014, "Online Communities: Challenges and Opportunities for Social Network Research", Research in the Sociology of Organizations, 40, 463-477

תיאוריות של תרבות

קורס סמסטרילי

תואר שני

פרופ' ג'קי פלדמן

חדר 382, jfeldman@bgu.ac.il, טלפון - 72083

ג' 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס ידגיש את התרומות הייחודיות של האנתרופולוגיה להבנת התרבות והחברה - האתנוגרפיה כשיטה להכרת האדם והתמקדות באחר בכדי להבין (גם) את העצמי. נפתח בקריאת כמה מאמרי יסוד "קלאסיים" של ראשית/אמצע המאה ה-20, כדי להבין את שאלות היסוד של הדיסציפלינה. לאחר מכן, נסקור מגוון גישות שהתפתחו כתוצאה מתהליכים מרחיקי לכת שחלו בחברות המסורתיות שאנתרופולוגים נהגו לחקור: מודרניזציה, החלשת הקולוניאליזם, והתפשטות ההגירה, הניידות, המדיה והתיירות. שינויים אלו הפכו את האנתרופולוגיה להרבה יותר ביקורתית כלפי עצמה, ויותר מודעת לתפקידה בקיום ובכינון מערכות כוח קיימות. היא גם הביאה להערכה מחדש של התוצאות של התמקדות באחר. כתוצאה, האנתרופולוגיה נהייתה יותר רפלקסיבית, ולעתים קרובות גם יותר מגויסת פוליטית, אך גם פחות בטוחה בכוחה של כל תיאוריה להסביר את המציאות.

כדי לעקוב אחר תהליכים אלו, נתמקד בכמה מילות מפתח, ונלמד איך הם מומשגים באמצעות תיאוריות שונות ומשתנות: תרבות, חברה, מקום נרחב, ותנועה. לבסוף, נמקם את האנתרופולוגיה הישראלית בשדה המחקר העולמי.

את התהליכים האלה נחקור בעזרת קריאת מאמרים, הצגות שלכם בכיתה, ועבודות שלכם במהלך הסמסטר ובסופו. מאחר שהשיעור מבוסס על אינטראקציה ושיחה, אני מצפה שתקראו את מאמרי החובה לפני כל שיעור, תענו במודל על שאלות הנוגעות אליהן, ותהיו מוכנים לשוחח

על בסיס תשובותיכם בשיעור. העבודות מיועדות למדוד את היכולת שלכם לסנתז מספר סוגיות ומאמרים וליישם אותם במצבים חדשים, וכן לקיים ולנתח ראיון עם אנתרופולוג ישראלי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מי שלא למד תיאוריה אנתרופולוגית קודם, שיקרא מבואות לפני התחת השיעור. מפורט בשיעור 1.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מביא סקירה של תיאוריות אנתרופולוגיות לאורך הדורות, שימשו למיקום נושאים אחרים שיילמדו במהלך התואר השני. החשיבה הביקורתית באמצעות תאוריות יעזרו לכל מי שכותב סקירת ספרות ובונה עבודת תיזה.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- הבנת תמורות בחשיבה אנתרופולוגית בעולם בסוף המאה ה-20 ובמאה ה-21
  - יישום ביקורתי של גישות תיאורטיות אלו בהקשרים אחרים ובבעיות עכשוויות
  - שיפור מיומנויות הכתיבה האנתרופולוגית וההצגה בעל פה
  - טיפוח תרבות של ביקורת עמיתים בונה ורגישה
  - שיפור מיומנויות קריאה, ניתוח וסינתזה
  - הבנת מיקום האנתרופולוגיה הישראלית בהקשר התיאורטי העולמי והמקומי
  - הכנה, ניהול וניתוח ראיון עם אנתרופולוג ישראלי. ת על הגישות התיאורטיות שלו.ה
- על בסיס מאמרו.ה

אופן ההוראה:

שיעור ושיחה פעילה משולב בפרזנטציות של סטודנטים. ר' תיאור למעלה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 365 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 366 }

מטלות הקורס:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה כולל קריאת מאמרים ומענה לשאלות עליהם במודל - 20%.

הצגת מאמר רשות אחד (ב-15 דקות) במהלך הסמסטר, קישור המאמר למאמר החובה בשיעור, וסיכומו בכתב וניהול דיון המקשר את המאמר למהלך הקורס – 20%

מבחן בית או מסה - אמצע סמסטר - 20-25%

עבודת סוף סמסטר – מפגש עם אתרופולוג ישראלי: קריאת מאמרים + ראיון + ניתוח – 35-40%
15 אוגוסט 2024.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 367 }

פרטי המפגשים:

הקורס הזה עדיין בתהליך התהוות, ויחולו שינויים – בנושאים, בבחירת המאמרים לקריאת חובה, וייתכן גם בהרכב החובות/עבודות. עדכונים במהלך סמסטר א'.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

{ 368 }

רשימות קריאה:
משולבת ברשימת השיעורים